

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 29 januari 2018*§ 2 Interpellation om ersättningssystemet för mottagandet av ensamkommande barn och unga (nr 2016:63)*

Anförande nr 1

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

A n d r e a S t r ö m (M): Tack för svaret! Det här är en interpellation som jag skrev för ett tag sedan när vi fick veta att vi skulle få förändrade ersättningsnivåer för ensamkommande barn.

I svaret som jag har fått nämner borgarrådet bland annat att man nu jobbar med att se över hur vi rekryterar familjehem och jourhem och hur man ska utreda dem, vilket jag tycker är mycket bra. Men jag skulle vilja veta mer om hur vi säkerställer att barn inte far illa i framtiden. Under de här åren har vi sett att många ensamkommande barn har farit väldigt illa. Jag undrar hur vi ser till att ensamkommande barn som placeras inte gör det igen och hur socialborgarrådet ser på det ansvaret.

Sedan har vi en grupp 18-åringar som inte har fått något asylbesked ännu och som vi har ett samarbete med Stadsmissionen kring. De ordnar boende för dessa 18-åringar. Jag undrar hur socialborgarrådet anser att man ska säkerställa att dessa 18-åringar inte far illa i de boenden som Stadsmissionen ordnar eftersom staden inte har någon insyn i dessa boenden. Visserligen är de 18 år och vuxna, men de befinner sig i en enorm beroendeställning när de inte vill ta sig till Migrationsverket och är kvar i staden.

Jag vill också ställa en annan fråga. På det kommande mötet i socialnämnden har vi ett ärende där Ny Gemenskap får mer pengar till samma grupp, det vill säga dessa 18-åringar, för att se över om man kan påbörja ett liknande projekt som Vinternatt som finns för EU-medborgare. Jag ser det som att vi nu bygger upp ett utanförskap för dessa ungdomar som får bo på gatan på dagarna och sova över på härbärgen på nätterna. Jag undrar hur majoriteten ser på det.

Anförande nr 3

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Tack för den här interpellationen och de här mycket viktiga frågorna som handlar om en grupp barn som vi har ett oerhört stort ansvar för och som har kommit ända till Stockholm och ofta har väldigt svåra upplevelser med sig i sökandet efter en fristad i trygghet!

Det var flera frågor här. En handlar om hur vi kan säkerställa att barn inte far illa. Det gäller både ensamkommande barn och alla de barn som socialtjänsten har omsorg om. Dels finns det uppföljningssystem för hur vi ska följa upp barn som är placerade av socialtjänsten, men det handlar också om att socialtjänsten måste ha resurser att kunna göra sitt jobb. Där har vi haft stora utmaningar inte bara i Stockholm utan på många platser i Sverige där resurserna när det gäller barn- och ungdomsvården har varit undermåliga. Jag tycker att vi behöver ge socialsekreterarna

de allra bästa förutsättningarna att göra sitt jobb för barn i utsatthet, och ibland har förutsättningarna faktiskt varit de sämsta.

En mycket viktig prioritering för oss i majoriteten under den här mandatperioden har varit just resursfrågan vad gäller barn- och ungdomsvården. Under de här fyra åren kommer vi att ha skjutit till 295 miljoner kronor till barn- och ungdomsvården. Det är en historisk satsning som är mycket välbehövlig. Vi har också en handlingsplan som handlar om att på olika sätt stärka biståndshandläggares och socialsekreterares arbetssituation för att de ska kunna ge stöd till de människor som vi är till för. De absolut viktigaste delarna för att stärka arbetet för barn i utsatthet är ju att stärka förutsättningarna för socialsekreterarna att göra sitt så viktiga arbete, som de i professionen också känner väldigt starkt för.

Det fanns flera delar här. Jag noterade att det också gällde boende för ensamkommande som har fyllt 18 år. Här ser vi väldigt olyckliga konsekvenser av de beslut som har fattats på nationell nivå. Det handlar om att barn som befinner sig i asylprocessen och som fyller 18 år eller blir åldersuppskrivna och där vi i kommunen inte längre har möjlighet att ge dessa ungdomar det stöd som vi hade tidigare. Eftersom vi vet att de här ungdomarna far väldigt illa av att flyttas runt på det här sättet efter 18-årsdagen har vi gjort vad vi har kunnat på den kommunala nivån utifrån de medel som har skjutits till från regeringen, vilket förstås är mycket positivt, för att skapa boendemöjligheter för den här gruppen. Vi har en nära och tät dialog med Stadsmissionen som vi samarbetar med.

Anförande nr 4

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Vi har blivit uppmanade att hålla oss till interpellationen, så då gör jag det genom att gå igenom de frågor som Andrea Ström ställer en efter en.

Den första är: Hur ska staden finansiera kostnaderna som uppstår vid den sänkta ersättningen? När jag tittar i svaret får jag intrycket av att staden har god kontroll över det. Så länge inte någonting annat kan påvisas får vi väl acceptera och ta till oss det svar vi har fått från socialborgarrådet.

Då går jag över till fråga två som handlar om HVB-hemmen. Den frågan är väldigt starkt knuten till fråga ett om de ekonomiska förutsättningarna. Även här får vi väl nöja oss med svaret som vi har fått från borgarrådet.

Fråga tre handlar om vilka effekter som förslaget kommer att innebära för Stockholm. Det är en fruktansvärt bred fråga som vi skulle kunna ägna hela det här fullmäktigemötet åt. Det ger jag mig inte in på under de korta minuter jag har.

Därefter kommer vi till fråga fyra, och nu börjar det bli lite intressant. Hur kommer integrationen av barn och unga att påverkas i staden? Då ser vi först och främst att socialborgarrådet lägger ut texten som mest och ger det mest omfattande svaret av alla just på fråga fyra, och det är ingen slump. I socialborgarrådets svar står det: Integration och etablering är långsiktiga och komplexa processer.

Men det frågas inte om etablering, socialborgarrådet Åsa Lindhagen. Integration och etablering är två separata saker. Etablering handlar om den fysiska installationen, det

vill säga boende, skolplats och möjlighet att hitta jobb. Integration däremot handlar om att människor ska fungera i det svenska samhället. De ska bete sig i det svenska samhället så att de blir väl fungerande individer och kan bidra till samhället. Det här är alltså två olika saker. Socialborgarrådet är ursäktad att hon inte riktigt har grepp på den här åtskillnaden. Även i andra sammanhang kan vi se att det är en väldig röra när det gäller de här begreppen. Jag ska bygga vidare på detta i mitt nästa anförande och klara ut detta lite mer. Jag återkommer.

Anförande nr 5

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag tycker att det är viktigt att prata om det ersättningssystem som infördes i somras. Det har såklart satt många kommuner i Sverige i en svår sits. Det handlar om ungdomar som fyller 18 år och som inte har fått svar på sin asylansökan. De har etablerat sig här, går i skola och har byggt ett nätverk här, och de riskerar att ryckas upp och flyttas runt över Sverige som spelpjäser utan att alls få den trygghet och omsorg som de har fått här.

Jag är jätteglad över att vi i Stockholm har bestämt oss för att ta ansvar för de ungdomar som bor här, har etablerat sig här och är stockholmare. Det är helt orimligt att tänka sig att man först ska jobba med att unga människor som har flytt hit ska etablera sig här, få sin trygghet här, landa här och kunna se en framtid för att sedan rycka upp dem under en period i deras liv när de väntar på besked i asylprocessen, vilket är stressande bara det.

Jag tycker att det är bra att vi har använt oss av Stadsmissionen som är en stor, etablerad organisation som kan arbeta ganska snabbt och som har tät kontakt med staden. Sedan hade jag önskat att det här ersättningssystemet aldrig hade antagits och att de här besluten hade dragits tillbaka. Jag tycker att det är bra att regeringen har skjutit till pengar, men jag hade önskat att de hade backat från det här beslutet så att vi hade kunnat ha kvar de här ungdomarna i våra egna boenden. Men i den situation som vi och andra kommuner har hamnat i tycker jag att Stockholm har verkat som ett föredöme genom att säga att vi vill ha kvar de här ungdomarna här. De har etablerat sig här, och de kommer att fortsätta att vara stockholmare när de har fått sina besked. Därför tar vi ett ansvar för att de inte utsätts för det här orimliga uppryckandet och den bostadskarusell som man hamnar i om man från en dag till en annan ska färdas över halva Sverige och inte veta var man hamnar.

Det är viktigt att prata om det här, Andrea Ström, och jag tycker att det är viktigt att uppmärksamma att vi som kommun har fattat ett ansvarsfullt beslut gällande de här ungdomarna.

Anförande nr 6

A n d r e a S t r ö m (M): Socialborgarrådet beskriver hur man har stärkt upp arbetssituationen för socialsekreterare, och det är bra. Men att ha många socialsekreterare är ju inte en garant för att privata aktörer som man upphandlar tjänster av sköter sig. Frågan handlar om vad vi gör när det finns aktörer som missköter sig. Det finns aktörer som har gjort ett fantastiskt jobb innan, under och efter den här krisen. Men det finns de som inte har gjort det. Det finns fall där barn och unga har farit väldigt illa och man har upptäckt men inte kunnat kräva tillbaka några pengar. Man har alltså betalat ut tusentals kronor till dessa aktörer men inte kunnat få några pengar tillbaka. Vad gör vi för att staden inte ska hamna i den

situationen igen? Det ser helt olika ut om man skriver avtal med en aktör inom socialtjänsten jämfört med om man gör det i äldreomsorgen. Varför har vi stora skillnader när aktörer missköter sig?

Min fråga handlar om hur vi säkerställer att familjer eller personer som tar emot utsatta människor via Stadsmissionen har möjligheter att se till att barnen som placeras där får bra förutsättningar. Jag fick inte något svar på frågan hur vi säkerställer det.

Jag håller med om den beskrivning som Anna Rantala Bonnier gör av att det inte är bra att ungdomar som har etablerat sig i Stockholm rycks upp och behöver flytta runt. Men är det rätt alternativ vi bygger upp nu när vi ger mer pengar till Ny Gemenskap. I det ärende som vi ska ta upp i socialnämnden i morgon går det att läsa att genom en ny plattform för samverkan kan nya och redan etablerade initiativ tillföras nya samarbetsmöjligheter. Detta arbetssätt används sedan tidigare gällande insatser för utsatta EU-medborgare genom Vinternatt 2 med volontärbaserade verksamheter som mötesplatser och lokala värmestugor i till exempel kyrkor. Då frågar jag: Är det så att dessa 18-åringar som inte har fått asylbesked ska driva runt i Stockholm på dagarna och sedan hänvisas till lokala värmestugor i exempelvis kyrkor på nätterna? Jag tror inte att det är rätt väg att gå utan att vi bygger ett parallellsamhälle då.

Anförande nr 7

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag får lite intrycket av att varje gång vi pratar om att vi ska ge stöd till människor som befinner sig i en väldigt svår och utsatt situation finns det en risk att det kommer upp kommentarer om att vi bygger ett parallellsamhälle. Jag vill bara säga att dessa ungdomar som finns i vår stad och som befinner sig i en oerhört svår situation kommer att befinna sig här oavsett om vi ger dem stöd eller inte. För många av de här ungdomarna är det så oerhört viktigt att behålla kopplingen till sina gymnasiestudier. De är väldigt måna om att klara skolan, och den finns här. Man vet att det finns en stor risk att man blir av med sin skola om man flyttar till ett boende någon annanstans i landet. Man har börjat bygga upp en trygghet här i Sverige med vänner och nätverk. Det kan handla om tränaren i fotbollslaget där man spelar. De här delarna är så otroligt viktiga för de här ungdomarna. Det handlar också om att det kan bli ett andra trauma att flytta när man har traumatiska händelser bakom sig i bagaget. Därför behöver vi göra vad vi kan för de ungdomar som befinner sig här i Stockholm och lindra den nöd vi ser och göra insatser.

Det måste vara vår prioritet att på olika sätt se att den här verkligheten finns i vår kommun. Då är frågan vad vi gör för att stötta de här ungdomarna. Är det rätt sätt att samarbeta med civilsamhället på det sätt som beskrivs i det här ärendet som går upp till socialnämnden i morgon? Ja, utan tvekan. Det är min uppfattning. Det här handlar om att det finns ett otroligt engagemang i civilsamhället att ge stöd till de här ungdomarna. Det finns många människor runt om i vårt land som också ser hur de här ungdomarna far illa på olika sätt rakt framför ögonen på dem. Det handlar om familjehem, gode män, socialsekreterare och lärare i skolan som möter den här gruppen.

Att samarbeta med civilsamhället och ta till vara det stora engagemang som finns där för att ge stöd, medmänsklig värme och olika typer av konkreta insatser tror jag är ett oerhört viktigt sätt att ge lindring i den svåra situation som många av de här ungdomarna befinner sig i.

En del av det här samarbetet handlar också om att fånga upp ungdomar och länka dem vidare till mer långsiktiga insatser. Det är också ett viktigt uppdrag i detta att se och fånga upp människor som befinner sig i utsatthet och kunna länka dem vidare till Stadsmissionen som jobbar med långsiktiga insatser. Stadsmissionen har också anställt ungdomscoacher som har till uppgift att ge stöd till ungdomarna och till de frivilliga fadderhem som de rekryterar. Det är också ett sätt att ha en nära koppling till de stockholmare som öppnar sitt hem för att på olika sätt ha insyn i den verksamheten.

Anförande nr 8

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Det var väl inte någon av oss som kunde undgå att märka engagemanget och den brinnande glöden i socialborgarrådets inledning i det tidigare anförandet. Jag satt i Andrakammarsalen förra måndagen under Fadimedagarna där socialborgarrådet höll ett anförande. Tänk om socialborgarrådet hade visat bara 10 procent av dagens engagemang i sitt tal när det handlade om flickorna.

Låt mig återgå till interpellationen. Hur kommer integrationen av barn och unga att påverkas i staden? Mycket av Andrea Ströms interpellation handlar om ekonomi. Ursprunget är den här ersättningssänkningen. Då är det viktigt att framhålla att integrationen har en väldigt svag koppling till ekonomiska frågor. När vi pratar om integrationen som jag nu har definierat den handlar det väldigt mycket om värderingar, vilket är mycket populärt att prata om. När det gäller etableringen pratar vi om praktiska installationsfrågor.

Jag har sett att även Andrea Ströms finansministerkandidat har svårt att hålla koll på begreppen. Om jag har förstått henne rätt är man integrerad om man har ett jobb. Fadime Sahindals pappa hade ett jobb. Var han väl integrerad i det svenska samhället? Är det sådana karlar som Andrea Ström och partiet vill fylla Sverige med. Det säger vi socialkonservativa nej till.

Låt oss ta upp definitionen av integration i en svensk kontext. Den blir ungefär så här: Man är inte väl integrerad i det svenska samhället förrän man har fått uppleva att ens dotter, syster eller mamma har gett sig lag med en svensk man och klarat av att hantera det traumat på ett civiliserat sätt.

Anförande nr 9

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag ska försöka hålla mig till den här debatten efter det här väldigt märkliga inlägget som jag inte tänker kommentera vidare, för jag tycker inte att det har den digniteten.

Jag undrar vad du tycker är alternativet, Andrea Ström. De här ungdomarna befinner sig här. Det nya ersättningssystemet tog bort kommunernas möjlighet att ha kvar dem i de här boendena. Vi har inlett ett samarbete för att ge de här ungdomarna en fortsatt möjlighet till det stöd som plockades bort. Jag hade önskat att det hade funnits kvar,

men nu tar vi ändå ett ansvar. Jag har inte hört någonting från ditt parti i den här frågan. Jag har inte hört några andra förslag på hur vi säkerställer att de här ungdomarna har det tryggt, har någonstans att bo, kan fortsätta sin skolgång, kan fortsätta att ha sina nätverk och slipper den sekundära traumatisering som det innebär att bli runtflyttade. Jag har inte hört något förslag.

Ofta när ni pratar om den här frågan handlar det om att det inte är humant eller att det är ett skuggsamhälle, och ni vill inte göra någonting åt det. Det förstår jag mig inte på. Det är en sak om ni har något annat förslag på hur de här ungdomarna kan få stanna i Stockholm under sin asylprocess, fortsätta sin skolgång, fortsätta ha sina nätverk och fortsätta att vara stockholmare, men det har ni ju inte. Ni tycker ju att lösningen är att göra ingenting. Då har vi hemlösa ungdomar som bor på gatan, och det är inte att bedriva en politik som gagnar de här ungdomarna, gagnar deras hälsa, deras möjlighet till integration eller möjlighet till etablering i Stockholm.

Jag tycker att det skulle vara intressant att höra vilka egna förslag ni har som i så fall skulle vara bättre än det som läggs fram. Det är klart att man skulle önska mer. I morgon behandlar vi ärendet där Ny Gemenskap får en möjlighet att samordna civilsamhället, och det handlar ju om att vi vet att det är ungdomar som far illa. Det märks i de verksamheter som vi har. Det är de som träffar ungdomarna. Civilsamhället har stora möjligheter att se till att det finns mer än bara det som kommunen gör även om det vi gör också är bra. Jag tycker att vi behöver samla alla goda krafter, våra egna och civilsamhällets, för att säkerställa att vi inte har en massa ungdomar här som far väldigt illa eller att de i alla fall far lite mindre illa än vad de skulle göra om vi inte gör någonting, och det är det alternativ jag hör från dig.

Anförande nr 10

R a n a C a r l s t e d t (S): Jag vill inte upprepa det Åsa och Anna tidigare har sagt om det vi redan gör, men jag tycker att det är betryggande att du värnar så mycket om att vi stramar upp mot privata aktörer. Vid varje steg som vi har tagit i den riktningen i hemtjänst och äldreomsorg har det varit skrik och protester om att begränsa valfrihet och återkommunalisering. Jag tycker att du och ditt parti kan anamma att vi stramar upp mot seriösa aktörer i äldreomsorgen, och vi kommer att fortsätta på den vägen i socialtjänsten också.

Anförande nr 11

A n d r e a S t r ö m (M): Jag börjar med att svara Anna Rantala Bonnier. Grundproblemet här handlar om de enormt långa handläggningstiderna hos Migrationsverket som man inte har lyckats lösa. Det är därför utmaningarna finns hos kommunen. Jag vill påminna om att Moderaterna inte har röstat nej till förslaget om Stadsmissionen utan varit med och stött det, men vi har gjort ett särskilt uttalande där vi i god tid flaggade för att om man drar ut på tiden måste man också ha koll på vad det är för människor man placerar utsatta ungdomar hos för att de inte ska fara illa. Nu ser vi att tiden rinner iväg. Många fortsätter att vänta på sitt asylbesked, och vi vet inte vad det är för personer som vi låter dessa utsatta människor bo hos. Och jag får inte något svar från majoriteten på hur man säkerställer att dessa ungdomar inte far illa.

Jag tror att det kan bygga ett parallellsamhälle om man öppnar för värmestugor i exempelvis kyrkor och låter utsatta ungdomar vistas på gatorna under dagarna och

sedan erbjuder mycket temporära lösningar likt dem vi erbjuder EU-medborgarna under natten. Jag tror inte att det är rätt väg att gå.

Skillnaden här är vi vill ha många aktörer i våra välfärdstjänster, Rana. Men vi vill ha tydliga krav, och om man inte klarar att leva upp till de krav som vi har ställt måste det få konsekvenser. Vi kan inte ha ett system i Stockholm där vi plöjer ned miljontals kronor till aktörer som vi inte kontrollerar om de missköter sig. Därför undrar jag fortfarande vad majoriteten ska göra för att det inte händer inom socialtjänsten.

Anförande nr 12

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag kan inte riktigt ge mig när det handlar om så här viktiga grejer. Jag får fortfarande inte svar på vad du tycker att vi ska göra i stället. Det här är 18-åringar. De är vuxna personer. Utifrån det här nya ersättningsystemet kan de inte längre vara kvar i socialtjänstens, det vill säga våra egna, boenden där de placeras. De placeras i fadderhem via Stadsmissionen. Det är så nära vi kan komma att faktiskt kontrollera att de har det bra. Det är inte vårt system. Förstår du? De är inte i stadens socialtjänstplacering. Det är inte möjligt att kontrollera på det sättet. Det man gör är att man går in med en etablerad organisation och har ett nära samarbete så att man också kan lita på att Stadsmissionen stöder de här familjerna. Annars kan de här ungdomarna hamna var som helst. Vi vet att de här unga hamnar på gatan annars, och vem flyttar de då in hos för att få tak över huvudet? Det är en mycket större risk. Det finns inget system som är helt vattentätt, inte ens vårt eget. Det vet vi, även om vi kontrollerar det så bra vi kan.

Jag undrar fortfarande vilka era alternativ är. Jag får inget svar på det. Ska vi inte låta civilsamhället stödja de här ungdomarna? Om vi har ungdomar som bor på gatan är ditt alternativ att säga att det här inte är rätt väg att gå, men du säger inte vad vi ska göra i stället. Jag skulle önska att vi kunde göra mycket mer för de här ungdomarna, men jag är glad över det som vi gör.

§ 4 Interpellation om bristen på förskollärare i Stockholms stad (nr 2017:4)

Anförande nr 13

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 14

L a r s S v ä r d (M): Ordförande! Låt mig börja med att tacka för svaret även om jag kanske inte tycker att jag får svar på de frågor jag ställer. Jag kan konstatera att det har gått en tid sedan jag skrev interpellationen. Stockholms förskolor är satta under en hård press. Det saknas förskollärare, och barngrupperna växer på flera håll. Under hashtaggen #pressatläge rullar nu föreskoleupproret ut sin kampanj för att rikta strålkastarna mot arbetsmiljön och de förutsättningar man har i förskolan. De vill få till stånd bättre villkor för att kunna följa skollagen och göra ett bra jobb, men med majoritetens politik i Stockholms stad har de fått sämre villkor under den här mandatperioden. De har fått en ökad press.

I verksamhetsberättelserna för 2017 kan vi se flera exempel från stadsdelsnämnderna på att utvecklingen går åt fel håll. Det går allt fler barn på varje vuxen i Stockholms förskolor. Barngrupperna har blivit större. Barnen möter också en lägre andel utbildade förskollärare än tidigare. Det visar siffrorna från stadsdelarna.

Ni socialdemokrater gick till val på att minska barngrupperna och öka andelen förskollärare, men i dag är det precis tvärtom. Snittet i stadens barngrupper var 14,9 år 2015. Nu är det 15,5. Antalet barn per anställd inom förskolan var 4,8 år 2015. Nu är det 5,0. Det behövs en bättre prioritering och mer resurser till förskolorna. En låg andel förskollärare riskerar att göra kvaliteten mycket sämre. En viktig faktor för förskolornas kvalitet i form av pedagogiskt innehåll, lärande och utveckling för barnen är just personalens kompetens. Det är allvarligt om kompetensen inte kan tillgodoses.

I Skolverkets senaste mätning gällande andelen förskolepersonal blir man faktiskt riktigt mörkrädd. Andelen utbildade förskollärare bland personalen är bara 27 procent i Stockholm jämfört med 39 procent i hela riket. Den rödgrönrosa majoritetens beslut om rätt till heltid innebär att antalet heltidsbarn per avdelning ökar på många håll i Stockholms stad. Förskolorna larmar om att det går ut över det pedagogiska innehållet, och förskollärarna går in i väggen och blir mer och mer sjukskrivna.

Ända sedan maktskiftet har ni lovat fler förskollärare. Ni motiverade era skattehöjningar 2015 och 2016 med att det skulle bli fler förskollärare. Ni lovar och lovar år efter år. Är det inte dags att inse att ni har misslyckats inom området när vi nu ser att det inte stämmer och att det fortfarande är stor brist på förskollärare?

Anförande nr 15

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Tack för att du lyfter en viktig fråga, Lars! Det är en viktig fråga där jag tror att vi också är överens om att vi alla ska hjälpas åt att möta de utmaningar som Stockholm och Sverige i stort har.

När det gäller förskollärare som yrkesgrupp har andelen ökat från 35 procent 2015 till 39 procent 2016. Föräldrarnas nöjdhet har ökat. År 2011 var den 83 procent, år 2014 var den 86 procent och år 2017, i den senaste rapporteringen, var den 88 procent. Måluppfyllelsen i stadens förskolor är hög. Det bekräftas bland annat av Skolinspektionens senaste granskning, resultatet i vår webbaserade kvalitetsindikator och, som jag sade, vårdnadshavarnas bedömning i förskoleundersökningen.

Vi vet, och det är vi överens om, att förskollärare är den viktigaste faktorn för barnens lärande. Det är därför som vi har satt ambitiösa mål och satsat stort i våra budgetar. I år lägger vi en generell ökning på utbildningsområdet på 2,5 procent, men förskolan får ytterligare 0,5 procent i schablonökning, så det är alltså 3 procent. Vi satsar 350 miljoner kronor mer till förskolan utöver volymökningar. Inklusivt ökningen av antalet förskolebarn ökar vi budgeten med totalt 475 miljoner kronor, det vill säga nästan ½ miljard. Om man tittar på hur vi har satsat under våra fyra år jämfört med de fyra år som ni hade makten senast har vi satsat 100 miljoner mer.

Men det räcker inte att satsa pengar. Det hoppas jag att vi också kan vara överens om. Vi har ett rekryteringsbehov på 600 förskollärare årligen, och det motsvarar samtliga som tar examen på förskolläraryrkesprogrammen i regionen. Det behövs fler utbildningsplatser. Vi ligger på regeringen, och de har ökat antalet platser, men det räcker inte. Därför har Stockholms stad skickat ut en förfrågan om uppdragsutbildning, och det är faktiskt tre universitet som har återkommit med positiva och intressanta förslag, nämligen Karlstad, Jönköping och Uppsala. Vi har också dragit igång Pedagogikcollege i Midsommarkransen, och vi fortsätter pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare med lön under fortbildningstiden. Det är framgångsrik satsning som ni satte igång och som vi har fortsatt och förstärkt. Staden är en attraktiv arbetsgivare och jobbar med kompetensförsörjningen på bred front förutom att vi också bygger förskolor i en mycket hög takt.

Vi gör väldigt många saker som alla syftar till en fortsatt hög kvalitet i förskolan och till att vi ska vara attraktiva för förskollärare i allmänhet så att fler av de bästa unga akademikerna vill bli förskollärare och jobba hos oss.

Anförande nr 16

Lars Svärd (M): Jag ifrågasätter inte föräldrarnas nöjdhet. Bristen på förskollärare och den utveckling som är på väg kommer att ta längre tid, men det kommer att synas på föräldrarnas nöjdhet. Jag håller med om att det inte bara handlar om pengar, men pengar är en viktig nyckel för att kunna få fler förskollärare och få förskollärarna att stanna. Det får naturligtvis betydelse för antalet förskollärare hur vi satsar i den här salen.

Låt oss se hur vi prioriterar. Åren 2013 och 2014, när vi styrde, satsade vi på den här sidan 3 procent respektive år. Åren 2015 och 2016, när ni styrde, satsade ni 2,2 procent respektive år. År 2017, och det var då jag skrev den här interpellationen, satsade ni 1,5 procent. I vår skuggbudget hade vi 2,2 procent. I år satsar ni 3 procent, och vi satsar 3,5 procent.

Man ska även poängtera att era schabloner för 2017 och 2018 måste räcka till lite mer än våra schabloner. Ni införde rätten till heltid utan att ge någon ekonomisk

kompensation för den ökade belastning det innebär. Enligt er ska kostnaden för den ökade belastningen tas inom ramen för den schablon som de redan får. Att den här regeländringen fick betydelse fick vi i Hägersten-Liljeholmen klart för oss ganska tidigt. Vi gav i uppdrag till förvaltningen redan under våren 2017 att titta på hur det har påverkat. Då kunde vi konstatera att de första två månaderna var det 218 barn som begärde att få gå från deltid till heltid. Jag kommer att lägga ytterligare en beräkning för att se hur många det är under hela året, men bara på två månader var 218 barn som gick från deltid till heltid.

Förutom schablonen gör vi också satsningar för att öka kvaliteten. I vår budget satsar vi 21 miljoner kronor på att förskollärarna ska lägga mer fokus på språkutveckling och på förstelärare. Vi vill att förskollärarna ska erbjudas rektorsutbildning för att stärka ledarskapet och därigenom även kvaliteten i förskolorna. Vi vill inrätta måltidsvärdar för att frigöra förskollärarna så att de kan koncentrera sig på det pedagogiska innehållet, allt för att underlätta deras arbetsmiljö eftersom de skriker högt under sin hashtag: Vi orkar inte mer. Vi är på att gå in i väggen.

När man sedan hör på nyheterna att de stora barngrupperna i kombination med bristen på vikarier vid sjukdom leder till att det är så höga decibelvärden på förskolorna att de anställda rekommenderas bära öronproppar blir man förskräckt. Det är dags att konstatera att ni inte har hunnit leverera fler förskollärare under ert majoritetsstyre.

Anförande nr 17

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Efter drygt tre och ett halvt år som skolborgarråd har jag vant mig vid molltonen i oppositionens inlägg och att man vill måla någon på väggen hela tiden. Men det är faktum att förskoleverksamheten i Stockholm är välfungerande och omtyckt. År 2014 var gruppstorlekarna 15,1 i genomsnitt. År 2015 var de 15,0, och 2016 var det 15,0. Vi är nöjda med och stolta över att vi har lyckats hålla barngruppsstorlekarna i schack trots att antalet barn i förskolan ökar dramatiskt.

Vi har höga ambitioner för förskolan i Stockholm och anslår mycket pengar till den. I genomsnitt har vi satsat mer pengar per år än vad ni gjorde under era senaste fyra år vid makten. Att jämföra våra satsningar med era monopolpengar är inte relevant för stockholmarna och dem som ser till verkligheten, utan det är pappersprodukter som ni producerar. Om man granskar dem hårt är de kanske budgettekniskt korrekta, men i praktiken innebär de en urholkning av annan verksamhet i staden som också är väldigt viktiga för små barn, större barn och ungdomar. Där slår ni hårda slag mot välfärden på områden som kanske inte får medial uppmärksamhet. Vi har en helhetsbudget som syftar till att barn och ungdomar och deras föräldrar ska ha det bra i Stockholm.

När det gäller frihetsreformen, rättvisereformen, om barnens rätt att slippa diskriminering är jag även där stolt över det steg som vi har tagit. Förskolan får redan i dag betalt som om barnen är där på heltid, men med det gamla systemet som ni upprätthöll, och som vi också var medskyldiga till i gamla tider men som vi omprövade, kastades de barn som hade råkat få småsyskon ut på eftermiddagen alternativt portades en hel dag. De berövades möjligheten att delta i förskolans

verksamhet, träffa sina kompisar och vara med sina pedagoger. Det är en orättvisa som jag är väldigt glad att Stockholm går före med att avskaffa.

Vi har som sagt tillfört ännu mer pengar i år. När man träffar personer som jobbar på olika nivåer inom förskoleverksamheten och ställer frågor om detta bekräftar de att det på vissa håll har inneburit en ökad belastning, och på andra håll har det inte märkts alls. Det har tagit lite tid att kalibrera personalfördelningen, men det är någonting som man gör i stadsdelarna med framgång.

Anförande nr 18

L a r s S v ä r d (M): Jag ska fatta mig relativt kort. Nu får vi höra här från talarstolen att vi pratar om monopolpengar när vi de facto hade en budget 2013 och 2014 där vi gav 3 procent. Däremot är knappt att den satsning ni gjorde 2017, det vill säga 1,5 procent, räcker till. Det är bara att konstatera att snittet på barngruppernas storlek i staden var 14,9 år 2015. Två år senare kan man se i verksamhetsrapporterna från 2017 är den är 15,5. Antalet barn per anställd var 4,8 år 2015. Nu har det stigit till 5,0. Det är inte underligt att förskollärarna känner att de har fått nog och känner att de är på väg att gå in i väggen. Det är inte fråga om några monopolpengar, utan vi har satsat 2,2 procent för 2017 och 3,5 procent för 2018 i våra budgetar. Det är klart mycket mer än vad ni gör.

Anförande nr 19

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Det är så spännande det här. Det enda sättet för Socialdemokraterna att någonsin satsa på någonting är att höja skatten. Det här med att prioritera, att man väljer mellan olika saker och bestämmer sig för vad som är viktigast, försöker ni i alla lägen att undvika. Det går sällan så bra, vi tittar på lite grann och beundrar er uppfinningsrikedom i de här sammanhangen.

För att tona ned skolborgarrådets extremt höga tonläge om diskriminering och sådan tror jag att man ska komma ihåg vad det handlar om. Lagen föreskriver minst 15 timmar för de här barnen. Det är en lag som upprätthålls av en regering som sist jag kollade leddes av företrädare för ert parti. Vi måste erbjuda 15 timmar. Vi erbjöd 30, och nu erbjuder vi 40 timmar. Jag säger det så att vi vet vad det handlar om.

§ 5 Interpellation om radonhalten i stadens byggnader (nr 2017:7)

Anförande nr 20

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 21

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Låt mig börja med att tacka så mycket för interpellationssvaret. I majoritetens budget för 2016 samt i fastighetsnämndens verksamhetsplan för samma år skulle fastighetskontoret regelbundet genomföra radonmätningar i det fastighetsbestånd som kontoret förvaltar för att säkerställa en god inomhusmiljö. Fastighetsnämndens årsmål för andelen av de egna fastigheterna som används som bostad, arbetsplats eller undervisningslokal där radonhalten understiger 200 becquerel per kubikmeter luft var 2016 satt till 100 procent. Utfallet blev dock noll. Fastighetskontoret skrev i verksamhetsberättelsen att man inte kunde redovisa någon siffra eftersom det inte fanns tillräckligt underlag. Det är synnerligen anmärkningsvärt då majoriteten i verksamhetsplanen just hade lyft fram att regelbundna radonmätningar skulle genomföras och att hela fastighetskontorets bestånd skulle ha en uppmätt radonhalt som understeg det av Folkhälsomyndigheten satta riktvärdet.

I interpellationssvaret framgår det att 500 mätidosor nu är utplacerade, att mätningarna har slutförts i april 2017 och att mätresultaten ska vara klara i maj 2017. I tertialrapport 2 för 2017 framgår dock att mätresultat har inkommit från endast 80 av 130 mätplatser. Tio av dessa uppvisade radonhalter som översteg riktvärdet. I verksamhetsberättelsen för 2017 kan man läsa att totalt 65 byggnader har radonmätts. Målet var 184. I 14 procent av dessa byggnader överskreds gränsvärdet. Även om fastighetsnämndens årsmål har sänkts från 100 procent 2015 till 85 procent 2017 uppnår man endast dryga 30 procent av andelen egna fastigheter där radonhalten understeg 200 becquerel per kubikmeter.

Det verkar således som om mätningarna har blivit ännu mer försenade än vad som framgår av interpellationssvaret. Denna fördröjning är verkligen beklaglig, särskilt givet det mätresultat som hittills har inkommit där 14 procent av byggnaderna uppvisade förhöjda radonhalter. Man ska dessutom betänka att mätningarna har prioriterats i byggnader där barn och ungdomar vistas. Det betyder att det är många barn och ungdomar som under en längre tid har vistats i stadens lokaler med höga radonhalter.

Jag undrar därför hur majoriteten arbetar för att slutföra radonmätningen i fastigheterna och när vi kan förvänta oss att 100 procent av beståndet har radonmätts. Jag hittar tyvärr inte någon information om detta i interpellationssvaret.

Anförande nr 22

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Jag håller verkligen med interpellanten om vikten av en god inomhusmiljö. Givetvis ska stadens fastigheter vara fria från sådant som kan vara skadligt vare sig det är radon, asbest eller andra hälsovådliga ämnen. Vi kanske får stå ut med rostiga spikar och höga mattkanter, men de här allvarliga sakerna ska vi faktiskt ta hand om.

Jag tycker att den här interpellationen handlar om två saker. Den ena är målsättningen att stadens fastigheter ska vara fria från radon. Där har vi samma uppfattning. Jag uppskattar att vi har en samsyn på detta. Den andra saken tycker jag handlar lite grann om ett politiskt käbbel. Det är korrekt att nämnden redovisar ett resultat som inte är tillfredsställande, men svaret på det är att vi inte hade ett tillräckligt stort underlag för att kunna summera en korrekt slutsats. Det är alldeles riktigt att 500 mätidosor är utplacerade just nu. Mätperioden är oktober till april, den så kallade eldningsperioden. Mätningar påbörjades alltså under förra året och färdigställs detta år. Det har även gjorts mätningar under föregående år, och där har inte heller totalt sett varit tillräckligt många mätpunkter. Med de här utplacerade 500 mätidosorna blir det ett mycket större resultat. Det betyder att under den här mätperioden kan vi få ett mer korrekt resultat och vidta riktiga och bättre åtgärder.

Jag vill säga att det här är en ärlig redovisning. Om dessa 9 av 65 hittills mätta byggnader, eller 10 av 85 mätpunkter – man kan använda olika mätmetoder – står sig när man har mätt alla 184 byggnaderna är måluppfyllelsen faktiskt 99,5 procent. Håll med om att det hade sett lika illa ut om vi hade redovisat 99,5 procents måluppfyllelse genom att bara mäta radon i en bråkdel av vårt fastighetsbestånd som vi vet är helt fria från radon och hävdad att årsmålet uppfyllts. Då tror jag garanterat att ni hade tyckt till om det mätsättet.

Det här är ett arbete som såklart pågår. Det är inte färdigställt. Det är en hel del data kvar att samla in. När vi vet resultatet av radonmätningarna i våra byggnader kan vi mer noggrant komma tillbaka till fullmäktige och tala om vilka åtgärder som kommer att vidtas i stället för att bara ta ett axplock ur ett stort fastighetsbestånd.

Anförande nr 23

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Tack för svaret! Mätningarna skulle genomföras redan 2016. Det är synnerligen anmärkningsvärt att man då inte kunde redovisa någonting över huvud taget. Att man inte ens har fått det färdigt under 2017 när man har haft två år på sig tycker jag också är allvarligt. Man ska betänka att radon är en radioaktiv gas. Det är den miljöfaktor i inomhusmiljöerna som orsaker flest dödsfall. Näst efter tobaksrökning är radon den vanligaste orsaken till lungcancer. I Sverige insjuknar årligen 500 personer på grund av radon.

Det är därför som jag tycker att det är så viktigt att radonhalten inomhus kontrolleras, och om förhöjda värden uppmäts ska åtgärder vidtas för att minska halten. Det är synnerligen viktigt att åtgärder vidtas skyndsamt med tanke på att de byggnader som hittills har undersökts främst är bostäder och parklekar där barn och ungdomar vistas och 14 procent av de undersökta byggnaderna har förhöjda halter.

Jag undrar om det finns någon åtgärdsplan för att hantera de förhöjda radonhalter som man har uppmänt för att säkerställa en sund inomhusmiljö i stadens fastigheter. Vidare undrar jag vilka åtgärder majoriteten kommer att sätta in för att uppnå en tydlig minskning av radonhalten i de byggnader som man nu har konstaterat har höga värden. Har majoriteten en plan för att verifiera att de åtgärder man sätter in faktiskt har den önskade effekten?

Anförande nr 24

S t e f a n H a n s s o n (S): Jag tror inte att vi behöver träta om att det är viktigt att vi har en god inomhusmiljö i alla våra fastigheter. Jag vill ännu en gång betona att vi har en bra samsyn kring detta.

Det är väl inte heller så att expertisen och kompetensen att ta fram de här åtgärdsplanerna finns hos oss i den här salen, utan vi har en kompetent förvaltning som kan arbeta vidare med de resultat som har kommit fram. Jag vet dock att när det gäller de här 9 byggnaderna av de 65 som är mätta och där det finns förhöjda radonvärden utarbetas det i dagsläget åtgärdsförslag. De beräknas vara klara och genomförda innan nästa mätperiod. Nu pågår det ett arbete där man ser och summerar de nio byggnader som man har mätt, och åtgärder ska vara igångsatta innan oktober 2018. Det är ändå en ganska snabb hantering. När det har uppmätts förhöjda radonvärden i nio byggnader har man tagit hänsyn till detta ganska omgående. Om man kan ha samma takt när det gäller de resterande som håller på att mätas vill jag nog påstå att det är en ganska snabb hantering efter det att man har tagit del av resultatet.

Fråga inte mig om hur man gör exakt! Det jag vet är att god ventilation är sak för att sänka radonhalter i byggnader. Det finns säkert en massa andra byggtekniska saker, men jag kan tyvärr inte svara på hur detta kommer att göras rent tekniskt. Jag litar på att vi har en förvaltning som klarar av just det. Vår funktion är att ligga på och påminna förvaltningen om att detta är viktigt. Jag tror att vi kan vara varandra ganska behjälpliga i den frågan både du och jag.

*§ 8 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Ökad otrygghet i Stockholms stad*

Anförande nr 25

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Karin Wanngård är nu inne på sitt fjärde år som finansborgarråd. Under dessa år har vi sett hur otryggheten har ökat för alla stockholmare. Gängkriminaliteten har eskalerat, våldet och skjutningarna har nu nått nya rekordnivåer, men trots alla orosrapporter har finansborgarrådet snarare valt att anklaga kritikerna för svartmålning av Stockholm.

Moderaterna och Alliansen har under hela den här mandatperioden fört fram behovet av ordningsvakter, kameraövervakning och trygga stadsrum. Vi har fört fram förslag för ökad trygghet som en central trygghetsjour. Men vad gör Socialdemokraterna? Jo, de lägger fram bleka kopior. Det kommer inte att räcka för att stockholmare, oavsett bostadsadress, ska känna sig trygga.

Min fråga till finansborgarrådet är därför: Varför har man inte engagerat sig tidigare? Varför ska det krävas ett valår för att Socialdemokraterna ska vakna och engagera sig i stockholmarnas trygghet?

Anförande nr 26

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! När jag var 13 år hade jag en bonusbror som blev mördad. Att påstå att jag inte från den dagen har engagerat mig mot kriminalitet och mot utsatthet för att säkerställa att den här staden får bort unga från kriminella nätverk och minskar möjligheten för ungdomar att engagera sig i kriminella nätverk och i stället välja en annan väg, det tycker jag är lågt, Anna König Jerlmyr.

30 år efter mordet på min bonusbror står jag här finansborgarråd och är så stolt över att ha satsat 200 miljoner kronor på en trygghetsfond för stockholmarnas trygghet. Att satsa pengar på Framtid Stockholm Järva och på avhopparverksamheten är något som gör att vi både kan bryta kriminaliteten och bygga det starka samhället. Vi gör det med resurser, och vi gör det med engagemang. Det är just så jag styr Stockholm: med en grund just i trygghetsfrågorna och med ett oerhört personligt engagemang.

Med det sagt tar jag stockholmarnas oro på fullaste allvar. Det är oroväckande att otryggheten ökar i staden. Men engagemanget, Anna König Jerlmyr, det hoppas jag att vi delar!

Anförande nr 27

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det är glädjande att höra engagemanget hos finansborgarrådet, men min fråga kvarstår: Varför har så lite gjorts under den här mandatperioden? Varför har man från början motsatt sig våra krav på en ökad närvaro av ordningsvakter, av kameraövervakning och andra insatser?

Mycket av det som nämns är ju också initiativ som togs under vår tid, under den förra mandatperioden. Det är bra, men nu behövs det betydligt mer. Vi har områden i Stockholm där var tredje eller var fjärde stockholmare inte går ut om kvällarna på

grund av otrygghet. De som drabbas främst och som inte går ut är kvinnor, och därför har det här blivit en av vår tids viktigaste jämställdhetsfrågor.

Nu när det är valår reagerar man. Det är visserligen välkommet att Socialdemokraterna nu närmar sig Moderaternas och Alliansens förslag, men det är otillräckligt. Jag menar att för varje ordningsvakt som ni tillsätter så kommer vi i Moderaterna att tillsätta två till. Det är ett löfte!

Anförande nr 28

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Vi har aldrig haft så många ordningsvakter i Stockholm som vi har i dag. Vi har fler ordningsvakter i dag än under den tid då Anna König Jerlmyrs parti var med och styrde staden. Hon pratar som om Alliansen är enig, men Centerpartiet har strukit bort 200 miljoner från trygghetsfonden, och Kristdemokraterna vill ha utgångsförbud för unga i riskzon. Anna König Jerlmyr själv vill att ordningsvakterna ska kunna avvärja kriminella. Det jag har inte hört från Liberalerna.

Jag visar däremot fram en majoritet för en politik som de facto, dag och natt, kämpar mot det som vi ser på gator och torg, mot de kriminella nätverken. Men framför allt, det som jag är ansvarig för är ju återväxten. Det handlar om förskola och skola och alla de trygghetsskapande åtgärder som vi har i vår budget.

Anförande nr 29

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Som finansborgarråd är man ansvarig för mycket, även förskolan, och det därifrån får vi signaler om den pressade personalen efter er tid vid makten. Att det nu är fler ordningsvakter beror ju bara på att ni inte har tillfört de satsningar på polisen från nationellt håll som hade behövts.

Under vår tid hade vi en betydligt högre andel poliser än vad vi har nu, och vi vill fortsätta om vi får möjlighet efter höstens val. Moderaterna vill tillsätta 2 600 fler poliser i Stockholmsområdet. Vi vill höja lönerna, och vi vill säkerställa att vi kommer att få plats för en temporär polisstation på Järva.

Trygghet och säkerhet är ett av vår tids viktigaste välfärdsuppdrag. Vi behöver fler poliser, som sagt, och vi behöver ordningsvakter i väntan på fler poliser. Utan Moderaterna och Alliansen får vi ett Stockholm där målet är att hälften av stockholmarna i vissa stadsdelar ska vara trygga.

Hur lät det inför valet 2014? Alla ska med! Nej, det har faktiskt inte blivit så. Det är Alliansen och Moderaterna som står upp för en trygghet för alla!

Anförande nr 30

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det gäller en temporär polisstation på Järva känner även Anna König Jerlmyr till att bygget av polisstationen i Rinkeby är oerhört säkerhetsklassat. Alla här i salen känner också till det som har hänt i Malmö med brottsvågen mot polisen, och polisen vill själv inte ha en temporär lösning. De vill ha sitt polishus i Rinkeby, det som nu håller på att byggas, det som ska invigas i slutet av 2019 – en säker polisstation för poliser.

Det fanns tidigare en polisstation i Rinkeby, men den var Anna König Jerlmyr med om att lägga ned. Den försvann när ni styrde Stockholm. Då försvann polisstationen i Rinkeby, och nu bygger vi en polisstation i Rinkeby.

När det handlar om satsningar på polisen vet vi att det behövs långsiktiga satsningar. Där ser jag positivt på att det nu har satsats 7,2 miljarder på polisen under tre år. Det är en bra början!

Fråga nr 2. Kvaliteten i förskolan

Anförande nr 31

Borgarrådet E d h o l m (L): Ordförande! Nu börjar verksamhetsberättelserna för 2017 att komma in. I ett antal av stadsdelsnämnderna flaggar man nu för att barngruppernas storlek i förskolan ökar, och ett viktigt skäl till detta är ju att Socialdemokraterna har infört rätten till heltid för barn till föräldralediga i våra stadsdelar.

Jag undrar helt enkelt hur finansborgarrådet ser på detta. När den här så kallade reformen infördes lovade finansborgarrådet att tillföra mer pengar, men det har vi inte sett röken av. I Bromma har till exempel antalet barn ökat med i snitt två i varje grupp. Samtidigt har personaltätheten minskat. När detta samverkar kan man vara ganska säker på att grupperna verkligen ökar också i verkligheten och inte bara statistiskt.

Anförande nr 32

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack, Lotta Edholm, för frågan! Det här hänger naturligtvis ihop med Stockholms fantastiska befolkningsökning och att allt fler barn går i förskolan.

Det är en utmaning att hålla barngruppernas storlek nere, även om det generellt sett, om vi jämför oss med andra kommuner i landet ser väldigt bra ut. Men det är en utmaning. Vi hörde ju tidigare i dag när skolborgarrådet Olle Burell debatterade om tillgången på förskollärarna att där har vi utökat det program som staden har arbetat med under många år för att barnskötare ska kunna utbilda sig till förskollärare. Vi behöver också fler platser på lärarhögskolan i Stockholm.

Rätten till heltid handlar om att inga barn ska väljas bort. Det handlar om att alla barn ska ha möjlighet att gå heltid i förskolan, oavsett familjeförhållanden. Det ökar ju också, som vi ser i våra undersökningar, föräldrarnas flexibilitet, vilket jag tycker är en ganska trevlig tanke som en liberal politiker borde kunna stötta.

När det handlar om mer resurser till förskolan har vi ökat förskoleschablonen i år med 3 procent. Vi har landets högsta förskoleschablon. Men vi har utmaningar. Vi måste ha fler förskollärare, vi måste ha fler barnskötare och framför allt måste vi bygga fler förskolor. Vi ligger efter med förskoleutbyggnaden, vilket också driver upp förskolornas gruppstorlek.

Förskolan, den ska utvecklas och inte gå baklänges in i framtiden!

Anförande nr 33

Borgarrådet E d h o l m (L): Jag skulle nog vilja hävda att vi går baklänges in i framtiden när barngruppernas storlek ökar i Stockholm. Det är ju heller inte sant att antalet barn i förskoleålder ökar så dramatiskt längre. Det har planat ut de senaste åren, och den stora ökningen finns i grundskolan.

När den här så kallade reformen infördes lovade Karin Wanngård mer pengar, men det vi kan se nu i några av de stadsdelar som redan har de största barngrupperna är att barngruppernas storlek ökar ytterligare. En förklaring som både personal och föräldrar ger är att en del föräldrar utnyttjar den här rätten till heltid som faktiskt just heltid, det vill säga man har barnen i förskolan orimligt länge, och det gör att det är många fler barn i barngrupperna i dag.

Jag tycker att det är väldigt allvarligt, och jag tycker att finansborgarrådet har en väldigt tillbakalutad attityd i de här frågorna.

Anförande nr 34

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det kanske kan bero på att vi har olika grundsyn. Jag anser ju att förskolan är en väldigt, väldigt bra verksamhet för våra barn, en verksamhet med en bra pedagogisk grund med både pedagogisk utveckling, alltså kunskapsutveckling, och även en social gemenskap som många barn behöver.

Jag hörde nu att borgarrådet Edholm tycker att det är ”orimligt länge” att låta barn gå heltid i förskolan. Jag låter min fyraåring gå heltid i förskolan. Han *älskar* sin förskola, och det finns väldigt många barn som älskar sina förskolor. Att då inte få gå heltid på grund av en ändrad familjesituation är rent ut sagt elakt mot barnet.

Den här reformen handlar om barnets bästa, att vi vill utveckla förskolan, och vi kommer hela tiden dels skjuta till extra resurser, dels få tag på fler förskollärare och barnskötare.

Anförande nr 35

Borgarrådet E d h o l m (L): Med den argumentationen blir det alltså bättre för barnen ju längre tid de är i förskolan. Timme för timme blir det bättre och bättre för barnen.

Det finns ingen vetenskaplig grund för ett sådant antagande. Däremot är förskolan fantastisk om den håller en hög kvalitet. Men det vi ser nu är ökade barngrupper med färre personal, och att fler timmar för alla barn är bra för alla barn samtidigt som barngruppernas storlek ökar, det är faktiskt inte sant.

Anförande nr 36

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Nu kan det låta som om barnen är tvingade till att gå heltid i förskolan. Men det här handlar ju om en möjlighet för barnen att gå heltid i förskolan, vilket Lotta Edholm anser är ”orimligt länge”.

När det handlar om att värna förskolan och förskolans utveckling handlar det också om vad föräldrarna tycker om förskolan. Då är det så att på den tiden Lotta Edholm var skolborgarråd i den här staden var föräldrarnas nöjdhet med förskolan 84 procent.

Det är bra. Det är en hög andel – 84 procent av föräldrarna var nöjda med förskolan 2014.

Vad är föräldrarnas nöjdhet i dag? Det har ökat! 88 procent av föräldrarna är nöjda med förskolan i Stockholm – 88 procent! Vi har ökat från en redan hög nivå. Vi är fler föräldrar som är nöjda med förskolan. Det är ett bra betyg!

Fråga nr 3. Modulhusbygget i Örby står still. Vad händer?

Anförande nr 37

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Under 2016 gjorde Stockholmshem en upphandling för 400 modullägenheter i Örby, Beckomberga och Sätra. Det har varit många turer och överklaganden av upphandlingen och tvister i styrelsen, Mark- och miljödombstolen med mera.

Efter något som kan liknas vid en direktupphandling för de här tre paviljongområdena utsågs ett företag i Göteborg som heter SPD Development AB. Det hade ingen egentlig omsättning och endast 50 000 i aktiekapital. Man hade aldrig sysslat med byggande, men man påstod att man kunde göra det 30 procent billigare än andra företag. Man påstår sig ha erfarenheten från bilindustrin.

Nu är det så att i varje fall byggandet vid Älvsjömässan står stilla. De tre modulhusen skulle ha varit klara under 2017. Vad är det som händer? Kommer det att bli några modulhus, borgarrådet Livh?

Anförande nr 38

Borgarrådet L i v h (V): Ja, det kommer absolut att bli modulhus. Vi har ju redan en ganska stor produktion på gång i olika led. Men det är sant att vi har problem med modulhusen i Örby.

Problemet har inte varit att få modulhusen producerade och att få hit dem. Problemet är underleverantören på plats i Örby, som är försenad. Stockholmshem som ansvarar för detta gör allt de kan. De arbetar intensivt. De har bytt underleverantör, och de kommer att fixa det här.

Självklart har det hänt saker som jag inte är riktigt nöjd med när det gäller snabbheten i produktionen. Men då vill jag verkligen understryka att vi under 2017 har tagit emot 3 500 nya stockholmare, och vi har lyckats ordna ett hem, en bostad för alla dessa nya stockholmare. Självklart kommer vi att kunna ordna det även för dem som kommer framöver.

Anförande nr 39

P e r O s s m e r (SD): Jag är faktiskt lite tacksam att borgarrådet Livh säger att det har gått snett och att det ska bli bättre. Det är ett ärligt svar.

Man kan konstatera att de här nyinflyttade inte försvinner i något slukhål när de inte får plats i modulhusen, utan de trycker på den vanliga bostadsmarknaden och får flytta in på korttidskontrakt. De får ibland även förturer till de stora bostadsbolagen, och allt detta sker förstås på de vanliga medborgarnas bekostnad, de som står i kö.

Jag har tagit upp det här med ekonomi och annat, och det kan jag fördjupa mig mycket i, men man frågar sig: Hur är det med dessa underentreprenörer som man skyller på? Jag undrar vad det är för företag, vilka länder de kommer ifrån etcetera. Har staden följt sina regler för vita arbeten? Hur är det med betalningsplanerna? Hur många miljoner har det här företaget redan fått? Kommer de här pengarna att leda till resultat, eller försvinner de bara ut i tomma rymden?

Anförande nr 40

Borgarrådet L i v h (V): För det första vill jag göra fullständigt klart för alla som lyssnar på den här debatten att inga av de här nya stockholmarna, flyktingar som har fått uppehållstillstånd och som är välkomna till vår stad, på något sätt går före i bostadskön. De tar inte en enda lägenhet för andra stockholmare. Det vill jag ska vara fullständigt glasklart i den här salen och för alla som lyssnar på den här debatten.

För det andra: När det gäller upphandlingen som Stockholmshem har genomfört har den genomförts enligt alla regler som staden har. I en stor stad som Stockholm med så många upphandlingar och så många projekt på gång kan det ibland hända att vi inte är nöjda med en entreprenör och att vi inte tycker att den entreprenören gör sitt jobb.

Så har varit fallet i Örby, och därför har Stockholmshem sagt upp det kontraktet och kommer att sätta igång med en ny entreprenör och genomföra det här projektet.

Anförande nr 41

P e r O s s m e r (SD): Jag kan nog säga att det verkar vara bra lösning. Det är lite förvånande, men vad som har hänt de allra senaste dagarna vet jag inte. Det vet borgarrådet bättre, om man nu har hävt det här avtalet och tagit dit en ny entreprenör.

Det pekar ju bara på det som jag var inne på tidigare, alltså att det var ett stort misstag när man tog en entreprenör, som är försenad kanske ett år, som bara hade 50 000 i aktiekapital, ingen erfarenhet och egentligen inga anställda 2016 när frågan var mest aktuell.

Det var en dålig, ja, nästan en katastrofal upphandling när den slutar på det sättet. Hade det varit ute i näringslivet hade det varit en katastrof för flera parter, men staden har ju skattepengar så då är det lite annorlunda.

Jag har en fråga: Om det nu blir hävning så vet jag hur sådant ofta slutar, nämligen med konkurs. Får vi då igen våra pengar? Det är också en viktig fråga.

Anförande nr 42

Borgarrådet L i v h (V): Naturligtvis har vi fortfarande inte sett slutkalkylen på det här projektet, men hittills har vi inte gjort några förluster. Det får vi se när hela projektet är klart.

Det viktiga för oss nu är att vi kommer igång med att få upp modulerna. Det är sju etapper, och de första tre etappernas moduler finns redan på plats. De kommer att sättas upp, och vi siktar på att ha en inflyttning i de här modulerna före sommaren. Det är vårt mål, och det hoppas jag att vi kan uppfylla.

Fråga nr 4. Stadens trygghetsarbete

Anförande nr 43

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! För snart ett år sedan, den 23 februari 2017, kunde vi läsa i Dagens Nyheter att finansborgarrådet inrättade ett advisory board för att stärka det brottsförebyggande arbetet i Stockholm. Jag välkomnade det då, och vi hade en debatt om det här i kommunfullmäktige, eftersom vi menar att Stockholm måste ta på sig ledarskapet i arbetet med att öka tryggheten i hela staden. Då behöver vi både kunskap och erfarenhet från dem som vet hur man framgångsrikt jobbar för att minska kriminalitet och öka tryggheten.

Jag undrar i dag vilka konkreta förslag som har kommit från detta advisory board och vilka av de förslagen som Karin Wanngård har genomfört.

Anförande nr 44

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket, Karin Ernlund, för frågan! Det är väldigt bra att hon tar upp den så att jag än en gång får möjlighet att berätta om mitt advisory board.

Där sitter alltså representanter från staden, vår biträdande stadsdirektör Fredrik Jurdell, representanter från Fryshuset, från privata fastighetsägare, från forskningen och såklart från polisen. Vi har haft fem möten under 2017 där vi naturligtvis delger varandra information om hur vi arbetar med frågorna kring trygghet.

Det senaste mötet var ett oerhört spännande möte om avhopparverksamheten, och då pratar jag om avhopparverksamheten för tungt kriminella, alltså som är placerade i Stockholm, eftersom vi diskuterade Stockholms gränsdragningar. Vi kunde konstatera att allt fler kommuner behöver jobba med avhopparverksamhet. Detta är naturligtvis en kostnad i kommunernas budgetar, men det är en oerhört viktig verksamhet som vi gör tillsammans med polisen för att få bort tungt kriminella från gängen. Då måste de oftast placeras om eller placeras ut på olika orter. Vi har också ett internationellt arbete kring avhopparverksamheten.

Det var en kort rapport från det senaste mötet. Mötet innan dess handlade om vad privata fastighetsägare gör för att säkerställa trygghet, dels med belysning och fritidsgårdar för boende, dels genom att arbeta emot andrahandsuthyrning.

Anförande nr 45

K a r i n E r l u n d (C): Tack för svaret! Jag tycker att det är jättebra att det finns ett sådant här advisory board som delar information och diskuterar med varandra. Frågan är dock vem som tar på sig ansvaret för att verkligen genomföra de reformer som krävs. Där har det varit lite sisådär när det gäller Karin Wanngårds syn på hennes eget ansvar och på vad Stockholm har för ansvar. Hon har först lovat ordningsvakter, varpå hon några månader senare skyllde på Svenska Bostäder och en månad senare på stadsdelsnämnden. Dagen efter det skyllde hon på polisen, och i förra veckan tillsatte hon så 25 miljoner kronor för att faktiskt anlita dessa ordningsvakter.

Det är därför jag ställer frågan: Vi tror nämligen att Stockholm måste ta på sig ledarskapet när det gäller att genomföra reformer för att kunna bryta den här spiralen.

Då krävs det samarbete mellan kommuner och polisen och med fastighetsägarna. Är Karin Wanngård beredd att ta på sig det ansvaret?

Anförande nr 46

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Vi har redan det ansvaret i dag. Det är inget nytt. Vi har ansvaret för den förebyggande verksamheten så att inte våra barn och unga söker sig till eller lockas till kriminell verksamhet. Det ansvaret har vi haft i många, många år, och det är ett ansvar som vi naturligtvis tar på fullaste allvar.

Det är polisens ansvar att få bukt med de kriminella gängen, och här finns det ett samarbete mellan staden och polisen. Vi måste finnas på plats, och vi måste från stadens sida vara med i den akuta situationen när någonting händer i vår stad, om det är någon som blir skjuten eller om det är någon annan form av kriminell verksamhet som sker. Där finns vi.

Vi har också arbetat vidare med modellen Trygghet Stockholm som fortfarande också är lokaliserad på Södermalm men där vi också har öppnat en lokal på Järva.

Anförande nr 47

K a r i n E r n l u n d (C): Karin Wanngård nämner att ett av de möten som varit i ert advisory board handlade just om samarbetet mellan det lokala näringslivet, kommunen och polisen. Där finns det gott om internationella erfarenheter, till exempel den så kallade BID-modellen som framför allt används i New York.

I dag har Centerpartiet på nationell nivå gett sina förslag på hur Sverige bör jobba med de här frågorna, och vi i Centerpartiet i Stockholm tycker faktiskt att Stockholm borde undersöka möjligheten att rekrytera någon som har jobbat framgångsrikt med bland annat BID-modellen i New York. Företagarna i våra ytterstadsområden, till exempel i Spånga, Tensta och Husby, har ju på flera sätt vädjat till kommunen om samarbete och om stöttning. När det nu finns modeller och erfarenheter som visar hur framgångsrikt ett sådant här samarbete kan vara, varför har ni inte gjort någonting?

Anförande nr 48

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Samarbete är a och o i det här. Det är kommunen och staten i form av polisen. Det är också ett arbete som görs med lokalsamhället, alltså de boende i områdena och också med företagarna

Att vi inte skulle ha samarbete med företagarna i Husby tycker jag är lite överord, så mycket som staden har samarbetat kring utvecklingen av Husby centrum och hur man har justerat förslag på hur man ska bygga och renovera.

Att inte ordningsvakterna i Husby kom på plats var för att upphandlingen visade på mer än en fördubbling av kostnaderna, och jag hoppas verkligen att vi nu har hittat en mycket bättre modell där vi ansöker om att hela Stockholm blir ett enda ordningsvaktsförordnande och att vi sedan kan ha team med ordningsvakter som kan användas i de områden där det för stunden behövs.

Fråga nr 5. Idrottshall i Västerort

Anförande nr 49

M i k a e l V a l i e r (KD): Ordförande, fullmäktige, stockholmare och idrottsborgarrådet! Vi vet att Stockholm är en storstad, och vi vet att antalet medborgare också ökar. Då måste vi som förtroendevalda möta de här nya medborgarnas behov på olika sätt, liksom de befintligas.

Ett område med stora behov är frågan om idrottshallar. Det är glest med idrottshallar på flera håll, och ett av de glesaste områdena är Västerort. Nu finns det sedan i april 2017 en startad process om en hall i Bällsta. Det visar sig på min förfrågan att den tidigast kan börja byggas 2022, och sedan tar det ytterligare något år innan den är på plats.

Det innebär att processen från start till färdig hall är ca sju år. En elvaårig idrottare får alltså vänta till myndighetsdagen innan hon får gå in i en hall på hemmaplan. Tycker borgarrådet att det är en rimlig tid för att få till stånd en idrottshall?

Anförande nr 50

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige och Mikael Valier! Vad man än bygger i den här staden så tar det tid. I Västerort har man ändå färdigställt två idrottshallar – Grimstahallen och Riddersvikshallen. Det är också färdigställt två konstgräsplaner i Västerort. Något som också gagnar hela Västerort är att vi i december tog ett genomförandebeslut om utomhusbadet på Järva, som är en jättestor investering.

I Bällsta finns det en plan på ett helt idrottscentrum med idrottshall, friidrottsanläggning och ishall. Den ligger längre fram i planeringen. Det är ju ändå så att om vi jämför hur vi har investerat här i staden har investeringsbudgeten den här mandatperioden varit nästan dubbelt så stor som den ni hade under era år vid makten. Vi försöker att använda den så klokt som möjligt.

Samtidigt uppvaktas vi på idrottsroteln av hela staden. Vi får uppvaktning från centrala staden och från söderförort, och det är ju ändå så att den idrottsinvesteringsbudget som finns måste fördelas jämnt över staden. Behovet är lika stort överallt.

Vi har ett mål att bygga ikapp. Vi tog över en eftersatt investering på idrottsområdet, och vi försöker hinna ikapp, men det tar sin lilla tid. Tre år är relativt kort tid för att hinna ikapp de brister som finns när det gäller antalet idrottshallar här i staden.

Anförande nr 51

M i k a e l V a l i e r (KD): Det är roligt att idrottsförvaltningen är uppvaktad; det är alltid trevligt med uppvaktning!

Idrottsborgarrådet säger att det har gått åt mer pengar. Det vet vi att det har gjort, och det beror på de fördyringar och märkliga upphandlingar som har skett; det är ju inte för att det har blivit fler idrottshallar och idrottsanläggningar.

Jag tycker fortfarande att om man tar ett beslut 2017 med byggstart 2022 och sedan tar det ytterligare ett par år så är det verkligen ingen snabb hantering. Vad gör

borgarrådet för att skynda på sådana här processer, och vad svarar vi den här lilla söta elvaåriga idrottaren som väntar?

Anförande nr 52

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det kommer att finnas söta elvaåringar även 2022. Barn har vi inte brist på i Stockholm, och vi kommer inte heller att få det. Det vet jag som jobbar inom kvinnosjukvården.

Vi har också planer på hallbygge i Hjorthagen. Vi har Västertorpshallen. Vi har dubbelhallar i söderort, vilket täcker behoven i söderförort.

Det blir lite knepigt när vi på fullmäktige diskuterar några stadsdelar där det finns brist när vi samtidigt vet att det finns en brist i hela staden. Det är trevligt att bli uppvaktad, och ibland kanske det blir lite högljutt också när det gäller önskemål om just idrottshallar och idrottsanläggningar. Man kan ju diskutera hur dessa diskussioner går. Men det som är vårt mål är att också ha en ständig dialog med fastighetskontoret. Det är där våra investeringar på idrottsområdet ligger, och den diskussionen och dialogen pågår jämt.

Anförande nr 53

M i k a e l V a l i e r (KD): Jag hade inte tänkt nämna borgarrådets sjukvårdsbakgrund, men nu gjorde hon det själv – som vanligt, höll jag på att säga.

Hur lång tid ska vi anse vara rimligt för att få till nya hallar, om borgarrådet gör en personlig betraktelse? Vi fattade ett inriktningsbeslut det ena året. Hur lång tid borde det ta ungefär innan en hall står på plats? Tycker borgarrådet att sju år är rimligt? Säg i så fall det! Tycker hon att det är orimligt? Säg i så fall att hon vill göra det snabbare! Och hur ska vi i så fall tillsammans säkerställa att det går snabbare?

Anförande nr 54

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Om jag gör en personlig reflektion så skulle jag vilja ha ännu mer pengar. Jag skulle vilja att det går snabbare. Men vi vet att varje bygge i den här staden tar oerhört lång tid. Det är så när det handlar om äldreboenden, det är så när det handlar om bostäder, det är så när det handlar om skolor.

Hela besluts- och detaljplaneprocessen är väldigt långsam, och jag önskar verkligen att den vore kortare. Men det är givetvis så att det som är viktigt i det här fallet är den ständiga dialogen med fastighetskontoret så att de och idrottsförvaltningen springer jämte varandra och tillsammans och för den dialogen. Det tror jag är det absolut viktigaste.

Fråga nr 6. Finansborgarrådets besked om hård press på förskolor

Anförande nr 55

J o h a n n a S j ö (M): Ordförande! Alla barn, oavsett om de har föräldralediga eller arbetslösa föräldrar, har enligt lag rätt till förskola 15 timmar i veckan eller 525 timmar per år. Stockholms stad har länge haft en generös inställning till dessa barn och deras rätt till och behov av förskola. De har haft 30 timmar sedan många år tillbaka.

Jag tycker att det är utmärkt att barn som får syskon kan vara kvar i förskolan och behålla vänner och vuxenkontakt och att föräldern kan ha det lite lugnare. Det är knappast tiden mellan kl. 15.00 och 17.30 som ger den största pedagogiska insatsen, så de kan nog vara utan den. Men när Karin Wanngård menar att heltid inte är tvingande gäller det ju bara de som har föräldralediga eller arbetslösa föräldrar, alltså de som har tid att hämta barnen tidigare. För alla andra barn – majoriteten av barnen – finns inget alternativ. Då är det ju tvingande, för de kan inte värja sig mot att barngrupperna blir större.

Anförande nr 56

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! När det gäller reformen om rätten till heltid i förskolan handlar det om barnens rätt till sin förskola. Det handlar också om föräldrarnas möjlighet till valfrihet: att ge en ökad flexibilitet när det gäller barnens vistelsetid på förskolan kan underlätta familjelivet.

När jag då får höra från en moderat politiker, Johanna Sjö, om att minska den möjligheten till valfrihet skulle jag vilja höra mer. Vill ni ta bort rätten till heltid? Om ni vinner valet nu i september 2018, kommer ni då att gå tillbaka till 30 timmar? Nu börjar ni verkligen oroa mig, för nu pratar ni om lagens lägsta nivå som är 15 timmar i veckan. Är det 15 timmar i veckan som kommer att gälla för Stockholms förskolebarn som får ett syskon om Moderaterna vinner valet?

Det skulle jag gärna vilja veta, för det här handlar om barnens möjlighet att få vistas kvar i förskolemiljön med de sociala relationerna och också lärandet och de pedagogiska verksamheterna. Barn lär sig i förskolan. Barn lär sig att vara en del i ett sammanhang, vilket är oerhört viktigt. Vi vet också att förskolan har en väldigt stor betydelse för barns vidare lärande i livet.

Därför vill jag ha ett svar av Johanna Sjö: Ska det bli 15 timmar i veckan? Ska ni backa tillbaka till 30 timmar i veckan? Eller kommer ni att acceptera vår reform om rätten till heltid för alla barn i förskolan?

Anförande nr 57

J o h a n n a S j ö (M): Det där tycker jag var ett fånigt svar med tanke på att jag sade att jag tycker att det är utmärkt att barn som får syskon får vara i förskolan och behålla vänner, vuxenkontakt och för föräldern att ha lite lugnare dagar. Men är det så Karin Wanngård vill ha det, så varsgod!

Jag vill ändå säga att för de barn som inte har något att välja på har det som Karin Wanngård infört inneburit en person mer i gruppen i Enskede-Årsta, 0,8 mer i Farsta, 1 mer på Kungsholmen, 0,9 mer i Kista-Rinkeby, 1,1 mer i Spånga-Tensta och 1,3 mer på Östermalm. Menar Karin Wanngård ändå att det är bättre att alla barn får det sämre för att barn till föräldrar som har ledigt om dagarna ska kunna vara kvar på förskolan fram till 18.30 varje dag? Menar Karin Wanngård det på fullt allvar? Menar hon att det generellt sett är bättre för barnen att vara på förskolan fram till 18.30 i stället för att vara hemma med föräldrar och syskon efter tresnåret?

Anförande nr 58

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det jag menar är att det är familjens val. Det jag menar är att man har rätten att ha barnen på heltid i förskolan. Då är det familjens val hur man nyttjar den rätten till heltid.

När Johanna Sjö debatterar kan man tro att det här är någon tvångsreform. Det är det inte. Det är ingen tvångsreform. Det är en möjlighet. Det är en rättighet. Det är en valfrihet.

Utifrån detta är jag fortsatt nyfiken: Kommer Moderaterna att lägga sig på lagens lägsta nivå när det gäller syskon i familjer där en vuxen är föräldraledig? Kommer ni att införa 15 timmar i veckan i förskolan i Stockholm? Kommer ni att backa bort från den här reformen om rätten till heltid i förskolan? Det tycker jag att väljarna ska få svar på.

Anförande nr 59

J o h a n n a S j ö (M): Jag tror att väljarna lyssnar bättre än Karin Wanngård och har förstått att vi uppskattar 30 timmar i veckan.

Tvång är det visst, det. Det är tvång för dem som måste ha heltid. För dem har Karin Wanngård tvingat upp storleken på barngrupperna. De kan inte välja, för de har föräldrar som arbetar heltid.

Karin Wanngårds avsikt att göra det bättre för alla barn tycker jag är hedervärd. Men resultatet av ert agerande blir sämre för alla och sämst för dem som inte kan värja sig, som inte kan välja och som inte kan välja bort. Det är uselt!

Antingen får man tillföra pengar till reformen eller så får man backa bandet. Det är också vad Moderaterna skulle göra.

Anförande nr 60

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Tack så mycket – då har vi ett tydligt besked! Moderaterna vill backa tillbaka den reform som vi har infört. Ni vill välja bort barn från förskolan. Ni vill inte att alla barn ska ha rätt till heltid i förskolan. Det var ett klart och tydligt svar, och det är väl upp till väljarna att avgöra.

Jag står fast vid en valfrihet i förskolan, en förskola som inte väljer bort barnen, som ska utvecklas och som möjliggör för familjer att planera sitt familjeliv. Det handlar faktiskt om att förskolan är barnens vistelsemiljö, och det handlar om att få vara kvar i den gruppen med de kompisar och den vistelsetid som man är van vid. Men det handlar också om att föräldrarna kan göra andra val. Ni vill inskränka familjernas valfrihet!

Fråga nr 7. Tryggheten i Stockholm

Anförande nr 61

Borgarrådet E d h o l m (L): Ordförande! Antalet dödsskjutningar i Stockholm har nästan fördubblats på ett år. Otryggheten ökar i hela staden. Handlare lämnar förorten på grund av våldet och brottsligheten.

Karin Wanngård har under flera års tid vägrat ta dessa problem på allvar. Hon har anklagat oppositionen för svartmålning och sagt att det inte behövs några fler ordningsvakter i Stockholm. Bara för ett par veckor sedan uttalade hon i Sveriges Television att det finns tillräckligt med ordningsvakter.

Nu verkar det som om finansborgarrådet – under galgen, får man säga – har ändrat uppfattning i de här frågorna och är beredd att tillföra mer pengar. Då undrar jag helt enkelt: Varför? Vad är det i utvecklingen nu som har fått Karin Wanngård att ändra sig? Och om man nu ändå ser problemen på samma sätt som oppositionen gör, varför görs inte tillräckliga satsningar?

Anförande nr 62

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag ser en oroväckande utveckling. När alltför stockholmare känner sig otrygga i Stockholm är det inte okej. Det är helt oacceptabelt!

Vi ser dödsskjutningar där kriminella gäng gör upp på öppen gata med vittnen som råkar ut för detta och naturligtvis anhöriga som mår oerhört dåligt.

Med det sagt tror inte jag på att fler ordningsvakter kommer att stoppa dödsskjutningar eller skulle kunna ha sprungit fram vid de skjutningar som vi har sett i staden. Det ordningsvakter gör handlar om den upplevda tryggheten, om rörelsemönstret, för att återställa tryggheten i staden.

Det vi gör nu från stadens sida är att ansöka om att Stockholm ska bli ett enda ordningsvaktsförordnande, vilket innebär att vi kan ha ordningsvakter i team som vi kan använda på olika platser i staden vid behov. Vi har byggt upp en säkerhetsavdelning med en säkerhetschef som får i uppdrag att avgöra var dessa ordningsvakter ska användas.

Vi skjuter också till 5 miljoner för att fler kameror ska sättas upp, och det är ett samarbete med polisen. Det är helt unikt att en kommun gör en sådan satsning, och det är för att polisen inte får fram sina kameror. Där kan vi alltså skjuta till medel, vilket är helt otroligt!

Det går inte att säga att ingenting har hänt när vi har jobbat med den här frågan från dag ett. Vi är ansvariga för att inte nyrekrytering sker, för att våra barn och unga vistas i skolan och för en aktivt uppsökande verksamhet för barn som hoppar av utbildning.

Anförande nr 63

Borgarrådet E d h o l m (L): Politiken är full av kovändningar, och det här är väl en av de mer anmärkningsvärda kovändningar jag har sett på senare år: från att i SVT stå och säga att det finns tillräckligt med ordningsvakter nu tala sig varm för fler ordningsvakter och föreslår det som Liberalerna har föreslagit i flera år, nämligen en trygghetsjour dit människor kan ringa när otryggheten ökar.

Problemet med den här satsningen är bara att det är alldeles för få. Några tiotal ordningsvakter som ska jobba över hela Stockholm kommer inte att räcka, och jag menar att när man nu ändå gör den här satsningen borde man ta till rejält så att kan

ha en effekt så att människor framför allt i våra allra mest utsatta områden kan känna större trygghet.

Som sagt var: Det är märkligt, och jag har fortfarande inte fått svar på frågan: Hur kommer det sig att Karin Wanngård har kovänt just nu?

Anförande nr 64

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag har aldrig haft några problem med ordningsvakter. Vi har haft extremt mycket ordningsvakter. Vi har aldrig haft så många ordningsvakter i staden som 2015, 2016 och 2017. Att i det läget säga att jag på något sätt skulle vara emot ordningsvakter är faktiskt bara retorik och inte korrekta fakta.

Faktum är att staden aldrig har haft så här mycket ordningsvakter. Det är klart att det hänger ihop med den utveckling vi ser! Det är klart att det hänger ihop med att fler stockholmare känner sig otrygga, vilket är alarmerande. Men att påstå att jag inte har tagit den här frågan på fullaste allvar är ren och skär retorik och rimmar inte med siffrorna i bokslut över antalet ordningsvakter och med satsningarna på 200 miljoner på en trygghetsfond. Nu skjuter vi till extra medel på 25 miljoner. Vi har pengarna!

Anförande nr 65

Borgarrådet E d h o l m (L): Vem som helst kan gå in på SVT Play och se vad Karin Wanngård sade för ett par veckor sedan: att det finns tillräckligt med ordningsvakter i Stockholm. Det är ett faktum och ingen retorik!

Nu har finansborgarrådet och den styrande majoriteten kovänt i den här frågan. Det välkomnar jag, men skälet till att det nu blir fler ordningsvakter är att den socialdemokratiska regeringen har skurit ned på antalet poliser, inte bara här i Stockholm utan i hela Sverige. Under alliansregeringen ökade antalet poliser. Under alliansstyret här i Stockholm ökade tryggheten i samtliga stadsdelar, år ut och år in.

Otryggheten har kommit med Socialdemokraternas ovilja både när det gäller kameror och även när det gäller ordningsvakter. Den satsning som nu görs är bra, men det är alldeles för sent och det är helt otillräckligt!

Anförande nr 66

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Det var precis vad jag sade till SVT-journalisten som frågade vad jag trodde att oppositionen kommer att säga om vår satsning på 20 miljoner på ordningsvakter i staden och 5 miljoner på kameraövervakning. Jag sade det enkla: De kommer att säga att det är för lite och att det är för sent. Det är precis det som jag hör från Lotta Edholm; det var inte svårt att lista ut.

Men skillnaden är att mina förslag är fullt ut finansierade i budgeten för 2018, medan Alliansen prioriterar skattesänkningar. Vi har en allians där Centerpartiet ska ta bort 200 miljoner kronor från trygghetsfonden, där Kristdemokraterna ska införa utgångsförbud för unga i riskzon, där Moderaterna vill att ordningsvakterna ska avvärja kriminella gäng och där Liberalerna har en annan uppfattning.

Ni måste hitta en enighet!

Fråga nr 8. Stockholmsmarna är fortfarande oskyddade på många platser. Varför ser vi inte fler skyddshinder på våra gator och torg?

Anförande nr 67

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Vi fortsätter att diskutera tryggheten i Stockholm. Jag tycker att terrorattentatet på Drottninggatan med all tydlighet visade att Sverige inte är ett öppet och tryggt land längre. Den förda politiken under många år har helt enkelt gjort att det svenska folket går runt och är otrygga. Man är rädd för att bli våldtagen, rånad eller att utsättas för terrorattentat.

Man trodde efter en sådan här hemsk handling att just utplaceringen av skyddshinder skulle ha högsta prioritet. Det är dock inte fallet, och vi kan väl konstatera att sedan Per Ossmer en vecka innan terrorattentatet just påpekade bristen på skyddshinder i stadsbilden i Stockholm har inte mycket hänt.

Stockholmsmarna är fortfarande oskyddade på många platser i Stockholms stadsbild, Daniel Helldén. Varför ser vi inte fler skyddshinder på våra gator och torg?

Anförande nr 68

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Vi ser fler skyddshinder på gatorna i Stockholm som ska se till att bilar och annat inte far iväg på fel plats.

Direkt efter attentatet på Drottninggatan, detta fruktansvärda terrordåd, utökades som ni vet antalet lejon av den typ som vi har i Stockholm för att öka säkerheten. Det gjordes på en gång.

Stockholm är en stor stad. Det finns många platser att skydda och ta hänsyn till, vilket gjorde att de lejon och de hinder som fanns inte kunde placeras ut på en och samma plats, utan det fanns flera platser där de behövdes. Vi satte genast igång ett arbete där jag och vice ordförande i trafiknämnden, Cecilia Brinck, träffade polisen för att diskutera säkerheten. Det tillsattes en arbetsgrupp mellan trafikkontoret och polisen som ser över gatorna i Stockholm för att konstatera var det behövs ytterligare förstärkning. Det sattes till exempel ut ytterligare förstärkning uppe vid slottet, där man bedömde att det behövdes och det finns vid Rosenbad och så vidare.

Efter det har vi också satt ut granitblock på Drottninggatan som är placerade i ett sicksackmönster så att man inte ska kunna få upp hastigheten och köra rakt ned på Drottninggatan. Till detta ska också läggas att vi har ett stort antal andra gågator och sommargångar, där vi har haft utställda lejon. När sommarsäsongen tog slut koncentrerade vi ännu fler av dessa på Drottninggatan, där det nu står ett sextiotial, och det kommer fler när färdigställandet av Klarabergsgatan är klar, för det kommer att behövas där.

Det kommer också att komma extra stora lejon, så kallade tretonslejon. De är på väg, och vi kommer nu att testa nya planteringskärl som väger ungefär lika mycket som ett sätt att komma åt de här problemen.

Anförande nr 69

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Det låter ju väldigt bra, det Daniel Helldén säger om lejon, granitblock och så vidare. Men vi kan ändå konstatera att det tar väldigt

lång tid, och jag är övertygad om att om ni hade prioriterat tryggheten i Stockholm så hade vi sett de här skyddshindren betydligt fortare.

Varför tittar ni inte mer på skyddshinder som är höj- och sänkbara? Då kan man ju lösa situationen på ett annorlunda sätt också med fordon som kanske ska ha behörighet till ett visst område och så vidare. Står Daniel Helldén fortfarande fast vid att ni har prioriterat den här frågan efter terrorattentatet på Drottninggatan?

Anförande nr 70

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Ja, vi har prioriterat frågan, och vi beställde också ett stort antal extra lejon. Det visade sig då att försvaret samtidigt hade gått ut med en beställning dit där de tillverkas, så det ställde till det.

När det gäller höj- och sänkbara pollare är det så att på ett antal av våra centrala gator, till exempel Drottninggatan, är det fullt med ledningar och annat, vilket gör att det inte är så enkelt att sätta ned sådana saker. Det är bland annat därför som vi tar fram de här stora planteringskärlen som ska ställas ut nu och de stora tunga lejonerna som inte flyttar på sig även om man kommer med en lastbil.

Vi håller på med ett arbete när det gäller höj- och sänkbara pollare till exempel i Akalla. Tekniken är inte ny; vi måste bara se till att den fungerar där den går att placera på ett säkert sätt.

Sedan kan jag säga att det pågår ett mycket intressant arbete som Trafikverket gör med geofencing och som går ut på att lastbilar som kör in i staden inte kan få upp hastigheten. Det tycker jag är det absolut viktigaste arbetet som är på gång just nu för säkerheten i staden.

Anförande nr 71

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag vill tacka Daniel Helldén för svaret. Jag tycker att det låter bra att mycket är på gång.

Jag har ändå en sista fråga. Borgarrådet nämnde det här med sommargågator, och det är ju planerat för vissa sommargågator nu i sommar. Jag hoppas förstås att jag slipper stå här i höst på grund av att det har hänt någonting hemskt. Min fråga är därför: Kommer de här sommargågatorna att få skyddshinder?

Anförande nr 72

Borgarrådet H e l l d é n (MP): I somras och även tidigare var det lejon också på sommargågatorna som står placerade på ett sådant sätt så att man inte ska kunna köra hur som helst. Vi har också haft en typ av möblering, dock inte den här tretonsmöbleringen men mindre tung möblering, som varit ställd på tvären vilket gör att man inte kan köra rakt fram på dessa gator. Det är sådana åtgärder som vi gör.

Teoretiskt skulle vi kunna stänga av alla gator och hela innerstaden, men det tror jag ingen stockholmare skulle vilja göra, så därför arbetar vi med de här lösningarna, där vi ser till att ett fordon inte får upp hastigheten på de gator där det rör sig folk.

*§ 13 Reviderade riktlinjer för omsorg på obekvämlig arbetstid i Stockholms stad
(Utl. 2017:266)*

Anförande nr 73

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Vi har egentligen redan sakbehandlat det här ärendet en gång förut, men nu gör vi det igen efter att återremissen har kommit tillbaka.

Det är alltså ett uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2017 som har följts upp. Det handlar om en ny ersättningsmodell för den här viktiga verksamheten som ju ska säkerställa att alla barn får bra omsorg, oavsett vilka tider deras föräldrar behöver jobba och att föräldrar ska kunna ta jobb även om de behöver omsorg på annan tid än normal förskoletid.

Den här revideringen av riktlinjerna innehåller ett flertal förtydliganden som till exempel utbildningsnämndens ansvar som administrativ förvaltning av verksamheten, stadsdelsnämndernas och utbildningsnämndens ansvar som utförare av verksamheten samt ansvar att samverka för bästa möjliga omsorgsverksamhet.

Vi reglerar också förutsättningarna för fristående utförare att bedriva verksamhet och få bidrag för verksamheten, inriktningen om hur verksamheten ska bedrivas och vilka lokala förutsättningar som måste ges till verksamheten. Jag ber därför att få yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

De här revideringarna, eller de reviderade riktlinjerna, ser ju till att det blir en likvärdighet över staden. Förut fanns det 14 olika möjliga bedömningarna som man kunde få beroende på var i staden man bodde. När vi ser siffror på olika kategorier barn som behöver och tidigare behövde omsorg på obekvämlig arbetstid såg man skillnader som inte gick att förklara på något annat sätt. Om det står 0 i en stadsdelsnämnd och 24 i en annan förstår man att det gjordes helt olika bedömningar. Det finns alltså ett stort värde i att det sker en likvärdig bedömning av en central enhet på utbildningsförvaltningen.

Oppositionen anförde behov av återremiss för att man var orolig för att det inte skulle vara möjligt att få beviljat omsorg förlagd till hemmet på obekvämlig arbetstid. Jag upprepar det jag sade i den debatten: Jag har hela tiden för mitt och majoritetens vidkommande varit tydlig med att inget barn ska ryckas upp när det har gått och lagt sig för att transporteras bara för att föräldrarna jobbar sent på kvällen men kan sova huvuddelen av natten tillsammans med sitt barn i det egna hemmet.

Vi har nu också siffror på att vår nya utbildningsdirektörs översyn av tolkningen av riktlinjerna, där man också tog in arbetstidsförläggning som var en aspekt som förvaltningen inte hade tagit hänsyn till förut, har lett till att 26 av 26 som ansökte på nytt om att få beviljat omsorg i hemmet på obekvämlig arbetstid har fått detta beviljat.

Anförande nr 74

M i k a e l V a l i e r (KD): Ordförande, fullmäktige, stockholmare, den samlade världspressen och alla åhörare! Det är på ett sätt glädjande besked som borgarrådet kommer med här. Det är förhållandevis få familjer som har behov av den här barnomsorgen, 26 stycken enligt borgarrådet, och för oss kristdemokrater är det helt

centralt att man ska kunna få den här typen av barnomsorg i det egna hemmet. Att centralisera den till några få platser blir en orimlig börda för ett fåtal redan prövade familjer. Man kan föreställa sig om man ska lämna in sitt barn på en kvällsförskola där barnet somnar, sedan ska föräldern hämta, bära hem och söva barnet igen och så vidare och så i värsta fall ska barnet upp till en dagförskola också, om föräldern har kommit hem mitt i natten!

Det är bra att det här inte kommer att ske. Ärendet har alltså ändrats till det bättre under vägen efter massiv kritik.

Ändå är det helt centralt att ärendet förtydligas avseende att man ska kunna erbjuda det här i hemmet och att riktlinjerna också ändras så att det speglar det. Därför yrkar jag bifall till Alliansens gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 75

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag passar på att, apropå det Mikael Valier säger här, upprepa informationen om att det finns olika kategorier barn och därmed olika typer av verksamheter som behöver iordningsställas. En utbyggnad som sker är den som egentligen aldrig någonsin ska kallas ”nattis”, vilket är det begrepp som ofta används och så tror man att alla är föremål för nattomsorg, men som är den service där man behöver kunna hämta extra sent eller lämna extra tidigt, och då är det ju väldigt bra om det sker på ordinarie förskola.

Sedan finns det de föräldrar som är borta hela natten, och då är det en verksamhet som är så avancerad och så viktig att man har bra styr på att det är rimligt att göra det på ett mindre antal ställen. För det tredje, det som det har varit mest debatt om och som vi redan har avhandlat att det har ordnat sig, är det när man behöver kvällis, kan man säga, i hemmet för att barnet inte ska behöva gå upp när det har somnat.

Vad exakt är det som Mikael Valier vill ändra i riktlinjerna? Vad exakt är det som behöver ändras?

Anförande nr 76

M i k a e l V a l i e r (KD): Jag är som sagt glad över att vi är där vi är. Men det är viktigt att det speglas så att det inte finns några tveksamheter kring att vi är överens. Tidigare var vi inte det. Tidigare fanns det en hårdare syn hos majoriteten, som dock inte verkar gälla längre, och det är jag glad för.

Jag kan naturligtvis inte riktlinjerna utantill, men det är viktigt att riktlinjerna speglar det som Olle Burell säger nu så att vi och föräldrarna kan känna oss trygga. Jag är medveten om att det finns olika kategorier. Vi ska inte erbjuda alla föräldrar barnomsorg i hemmet; det blir orimligt. Men jag tycker att riktlinjerna behöver förtydligas så att det stämmer överens med det borgarrådet säger. Tycker borgarrådet att riktlinjerna gör det? Jag vet inte.

Anförande nr 77

J a n J ö n s s o n (L): Ordförande! Vi från Liberalerna har hela tiden tyckt att det är viktigt att de här barnen faktiskt får sin omsorg i hemmet, om föräldrarna så önskar. Det var ju vi i oppositionen tillsammans med ett stort antal arga föräldrar som lyckades genomdriva en minoritetsåterremiss i det här ärendet, och under tiden

har vi uppfattat att borgarrådet har svängt och delvis tycker, precis som vi, att det är viktigt att de här barnen kan få vara i hemmet.

Vi är alltså fortsatt kritiska, eftersom det så att säga är utbildningsförvaltningens bedömningskriterier som är ändrade och inte riktlinjerna i sig. Olle Burell frågade här vad det i så fall är för punkter som man skulle behöva ändra. För min del handlar det om 3.2. Där står det nämligen att om särskilda skäl föreligger kan avsteg från den här punkten 3.1 göras, och då kan omsorg erbjudas i hemmet.

Särskilda skäl är ju en juridisk term som kan betyda ganska höga krav, så vi vill inte riskera att det bara är för att det nu blev en massa massmedial uppmärksamhet och en massa arga föräldrar som man ändrade sig tillfälligt, utan det här ska liksom vara för evigt.

Jag undrar därför varför man inte tog chansen att ändra terminologin just i den här punkten nu när det ändå återremitterades och vi alla egentligen verkar tycka att det här är väldigt angeläget.

Anförande nr 78

Borgarrådet B u r e l l (S): De gånger vi har behandlat det här, för det är ju flera gånger, har jag varit tydlig med att det är majoritetens vilja att det ska finnas kvar, vilket det gör i riktlinjerna, möjlighet att om man har särskilda skäl få omsorg i hemmet beviljad. Sedan visade det sig att förvaltningens tolkning av det blev för snäv.

Jag tycker fortfarande att det är rätt att vi i den här salen inte ska föreskriva exakt vilka skäl det är, för då kan det vara så att vi missar något skäl och så vågar tjänstemannen inte bevilja detta på grund av att skälet inte fanns med i vår uppräkningslista. Det är därför bättre att överlåta till dem att göra det.

Vår nya utbildningsdirektör såg samma sak och gjorde en bättre tolkning, där man också tittade på hur Göteborg har hanterat den här frågan. Detta var på gång innan ni begärde återremissen, så de två sakerna hänger faktiskt inte ihop utan vi har förlorat lite tid genom att diskutera den här saken två gånger. Jag undrar: Vill Jan Jönsson inte ha någon behovsbedömning alls?

Anförande nr 79

J a n J ö n s s o n (L): Tack för svaret! Vi har ansett att de föräldrar som behöver ha barnomsorg på obekvämlig arbetstid och önskar få det i hemmet ska kunna få det i hemmet, eftersom det är så pass få som det rör sig om. Borgarrådet sade ju själv här nyligen att i princip alla som nu har sökt har också fått det, och jag förstod att han tyckte att det var väldigt bra.

Om det nu ändå är så att det är väldigt bra att alla som vill ha det får det borde vi också kunna skriva det i riktlinjerna i stället för att ha det här med särskilda skäl som i framtiden kan leda till tveksamheter. Men då har jag i alla fall fått svar på min fråga!

Anförande nr 80

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Vi i Alliansen är ju väldigt glada över att majoriteten har lyssnat på föräldrarna och på oss i oppositionen och faktiskt backat i det här ärendet, även om skolborgarrådet ville få det att låta som om det inte alls handlar om att ni har backat.

Det har funnits en stor osäkerhet kring hur det ska bli för de 26 barn som har berörts av det här. Vi vill inte att det ska finnas någon osäkerhet; vi vill att det ska vara glasklart. Inga barn ska väckas mitt i natten, och inget barn ska behöva sova på förskolan om föräldrarna sover hemma. Därför yrkar jag bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 81

Borgarrådet B u r e l l (S): Med en dåres envishet hävdar jag att vi aldrig har svängt i den här frågan. Om det är någon som har lyssnat på någon annan är det ju förvaltningen som har lyssnat på föräldrarna. Jag har också träffat föräldrar, men det är förvaltningens sak att göra tolkningen. Förvaltningen har också lyssnat på vad jag har sagt och läst det på nytt att det aldrig har varit den politiska avsikten att några barn som har gått och lagt sig ska behöva väckas för att en förälder som har kommit från jobbet kanske vid 23-tiden ska behöva transportera ett gråtande barn på bussen hem eller hur man nu gör. Jag är jätteglad att vi har landat i en situation där man har hittat modeller som är lämpliga för bedömning av det.

Det som jag verkligen är undrande inför när det gäller er reservation är när ni säger att alla som vill ha det här ska få det. Det som har hänt är ju att alla som har sagt att de behöver det har bedömts behöva det, så det är ju en behovsbedömning. Min fråga även till Karin Ernlund är därför: Vill ni i den här verksamheten ta bort all behovsbedömning så att det ska vara fritt fram att önska sig? Hur ser det ut i förhållande till andra kommunala verksamheter?

Anförande nr 82

K a r i n E r n l u n d (C): Vi hade ju ett välfungerande system när Alliansen styrde. Sedan kom ni 2015 och ändrade i det systemet.

Vi ville aldrig ändra i det här systemet. Vi ville aldrig skapa den här osäkerheten för de här 26 barnen som detta berör. Jag tycker faktiskt att det är oansvarigt att vi står här och diskuterar när det rör så få individer, att vi har haft det här ärendet uppe i kommunfullmäktige flera gånger och att det har jobbats extremt mycket med det här ärendet för att vi sedan ska komma tillbaka och ni ska fastslå att ni vill ha det så som vi hade det tidigare.

Vi såg aldrig något behov av att göra de justeringar som ni gjorde 2015. Det är det enkla svaret.

Anförande nr 83

J o h a n n a S j ö (M): Ordförande! Vi anser från Alliansens sida att föräldrar och barn som har behov av barnomsorg på kvällar, helger och nätter ska kunna få en omsorg som ger trygghet för barnen. Vi avstyrkte därför majoritetens förändring som innebar att det skulle bli försämringar.

Jag vill understryka det som Karin Ertlund sade alldeles nyss, att det är väldigt bra att majoriteten har backat angående detta och nu gått till en mer rimlig tolkning. Men från vår sida bedömer vi ändå inte att det är nog att ändra bedömningskriterierna, utan man ska ändra i riktlinjerna för stödet så att det klargörs för barn och föräldrar som har behov av omsorg på obekvämt arbetstid vad det är som gäller och att de kan få omsorg i barnets trygga hemmiljö.

Vi vidhåller att det ska tydliggöras att de vårdnadshavare som anser sig ha det behovet ska få den omsorgen i hemmet på obekvämt arbetstid. Det var ju så när vi började hela den här diskussionen: Ni valde att göra om ett system som fungerade till punkt och pricka, och då hamnade en massa människor mellan stolarna och fick det otryggt och var inte säkra på att de skulle kunna fortsätta med sitt arbete utan var tvungna att se över hela sin livssituation för att ni fick för er att gå in och pilla i ett system som fungerade utan några som helst bekymmer.

Det tycker jag var väldigt synd. Jag tycker att det är bra att ni har ändrat detta, men jag tycker att det skulle vara ännu bättre om ni backade hela vägen och faktiskt gjorde det glasklart, uppenbart och tydligt.

Jag tycker också att det är lite beklämmande att notera här i dag att ni vill att barn som behöver omsorg inte ska vara helt garanterade den hemma men däremot såklart på lokal. Tidigare ville ni se till att man för guds skull inte ska behöva ha barnen hemma på seneftermiddagen, utan man ska gärna vara kvar på förskolan till 18.30 även om man har hemmavarande föräldrar, syskon och allt vad det är för någonting.

Jag undrar: Vill ni någonsin att barn ska vara hemma? Har barnen något behov av att vara hemma, eller är det lika bra att de är på förskolan, går raka vägen till nattis och sedan ut i arbetslivet?

Anförande nr 84

Borgarrådet B u r e l l (S): Helt plötsligt känns det som om man förflyttats till någon ungdomsförbundskongress sent en kväll när alla är uttröttade. Johanna Sjös vulgära nivå på den avslutande delen av inlägget tänker jag därför inte ens försöka svara på.

Det här handlar om en viktig verksamhet – viktig för barnen för att de ska ha en trygg omsorg och viktig för många stockholmare för att de jobbar på tider som vi andra är tacksamma för att de vill jobba på och att de kan ta sådana jobb.

Det är viktigt att hålla isär de här tre kategorierna, alltså behovet av tidig eller sen lämning och hämtning på den egna förskola, nattis och så den tredje lilla kategorin som ni har blivit helt fixerade vid. Jag kan förstå det, för det var saker som det inte var meningen att de skulle tolkas som de gjorde, och det har nu rättats till.

Det som inte fungerade var likvärdigheten. Ni är två stycken nu som har sagt att det fungerade till punkt och pricka. Det gjorde det inte, för det var inte någon likvärdighet mellan stadsdelarna. Tycker Johanna Sjö att det var tecken på att det fungerade till punkt och pricka att det inte fanns någon garanterad likvärdighet och rättssäkerhet för alla Stockholms föräldrar?

Anförande nr 85

J o h a n n a S j ö (M): Jag backar, Olle Burell: Det är bättre med likvärdighet. Men det är också bättre med likvärdighet där föräldrarna vet på förhand vad det är som gäller, när de vet att de kan planera sitt yrkesliv, att de kan planera familj och barn tillsammans.

Olle Burell kan tycka att det är vulgärt att jag säger att ni gör allt för att barn ska tillbringa mer tid på institution, men det är likafullt så när ni vill att barn ska vara 40 timmar i veckan på förskola trots att de har föräldrar som är hemma.

Jag tycker att det bra att ni har backat så att barn kan få sova hemma i stället för att riskera att hamna på lokal.

Anförande nr 86

I n g e g e r d A k s e l s s o n L e D o u a r o n (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Ska barn med vårdnadshavare som jobbar kvällar, nätter och helger som regel vara i lokaler som är gjorda för pedagogisk verksamhet med minst två personal närvarande hela tiden, eller ska någon komma hem och vara med barnen?

Vi tycker att det första ska gälla som regel, därför att utgångspunkten är en lika rätt för alla barn, även de barn som har föräldrar som jobbar kvällar, nätter och helger. Det ska också handla om lika rätt för personalen att ha bra arbetsförhållanden.

Det gäller att se till att personalen får goda förutsättningar att tillsammans göra ett bra jobb. Att personalen gör ett bra jobb i en god arbetsmiljö innebär att det blir bra för barnen. Ensamarbete är aldrig av godo, konstaterar Lärarförbundet i sitt remissvar.

Livet utan möjlighet till barnomsorg i hemmet kan dock bli för komplicerat både för vårdnadshavare och barn. Det kan handla om ensamstående vårdnadshavare som jobbar i till exempel vård och omsorg eller som kulturarbetare eller barn med särskilda behov. Därför kommer det även i fortsättningen att vara möjligt att få omsorg i hemmet i Stockholms stad, observera. Det här handlar ju inte om att de inte ska få vara i hemmet.

Av de 26 vårdnadshavare som ansökte om omsorg i hemmet var det 26 som fick ansökan beviljad. Därför yrkar Miljöpartiet bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut på alla fyra punkter.

Anförande nr 87

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Redan förra gången när samma ärende var uppe yrkade Sverigedemokraterna bifall till kommunstyrelsens förslag, och vi har samma uppfattning i dag. Det vill jag förklara inledningsvis.

Vi tycker kanske inte att någon av de två huvudlinjer som finns är särskilt bra. Vi tycker dock att kommunstyrelsens förslag är det minst dåliga.

Egentligen gick jag upp för att göra några reflexioner, och det kanske beror på att jag tänker lite i banor av min tidigare yrkesverksamhet, alltså redovisning och finansiering. Det gäller ju investeringar, och det ser vi inte minst i dag i olika ärenden. Då får vi reda på de exakta beloppen och vad saker och ting kostar.

Detta saknar jag när det gäller den här typen av ärenden? Vad kostar det? Man kan gissa sig fram, och det är möjligt att jag har helt fel, men vi vet att hemvårdstjänster, oaktat obekvämt arbetstid om nätterna, kostar kanske 400 kronor i timmen. Säger man då att någon ska finnas tillsammans med barnet i tio timmar så blir det 4 000 kronor. Multiplicerar ni det med 20 nätter blir det 80 000 kronor i månaden.

Jag hoppas inte att jag har helt rätt, men på något vis känns det så: Vad är det för system vi har i landet? Hur är skattesystemet inriktat? Jag tycker inte att det är rimligt, men det är klart att det hade varit intressant att veta den här siffran.

Anförande nr 88

Borgarrådet B u r e l l (S): I förra budgeten utökade vi ramen med 16 miljoner kronor för att möjliggöra den här reformen. Det ska då täcka dels att kommunal verksamhet får ersättning för den här typen av omsorg på obekvämt arbetstid, vilket man inte fick förut, och det täcker alltså det som fortsätter att fungera som det gjort tidigare, dels täcka utökningen av servicen, den här utbyggnaden som sker av nattis och det som kan vara förskolor som specialiserar sig på att föräldrar kan lämna extra tidigt eller hämta extra sent.

Det är pengar som vi fortfarande ser räcker till, och skulle efterfrågan och behovet – viljan, som Alliansen säger – av att ha den här typen av verksamhet öka får vi anslå mer pengar. Hittills har det dock räckt. Där ligger det ekonomiskt.

Anförande nr 89

P e r O s s m e r (SD): Jag gör en snabb kalkyl här: Det är närmare 16 än 26, vilket ju inte är helt riktigt, så om det finns andra verksamheter så hamnar vi på 600 000 ju. Det kanske är betydligt billigare. Men jag för egentligen inte en diskussion om vad budgeten säger, utan jag för lite en diskussion om rimlighet. Nu kanske detta är ett mer filosofiskt resonemang och mer övergripande politiskt, men om man i stället hade gett 400 000 kronor till de här föräldrarna, hade de då inte kunnat ordna det på ett ganska smidigt sätt?

Nu förmodar jag att skattesystem och annat sätter käppar i hjulet för det, men jag tycker ändå att man på något vis hamnar snett i den här typen av diskussioner.

Anförande nr 90

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag lovade i eftermiddags att jag skulle tillbringa det här sammanträdet med att sitta still i min bänk och snörvla, men det gick ju inte. Jag blev nämligen rätt provocerad av skolborgarrådet Burells historieskrivning, så därför tänkte jag ta tillfället i akt och påminna fullmäktige, åhörare och radiolyssnare om vad som sades när vi första gången debatterade det här ärendet. Det skedde den 28 september 2015 för dem som vill gå in och läsa protokoll.

Då hade vi nämligen den första diskussionen om detta, och nu citerar jag borgarrådet Burell: Ett skäl till att få barnomsorg i hemmet på obekvämt arbetstid kan vara att man har långt till en lokal där verksamheten bedrivs. Det skälet kan kvarstå om vi inte lyckas bygga ut det här ordentligt.

Då frågar jag fullmäktige, och det är en retorisk fråga: Tycker ni att det här verkar vara ett uttalande av en människa som har som ambition att det här ska vara en verksamhet som ska kunna fortsätta att ske i människors hem? Det tycker inte jag.

Vi tycker – Anna har sagt det, Micke har sagt, Karin har sagt det och Jan har sagt det – och jag vill säga det igen: Det är bra att ni har ändrat er! Det är jättebra att ni har ändrat er, men i september 2015 sade vi just detta. Vi sade att detta kommer att hända, men nej då, sade Olle Burell. Det skulle det absolut inte! Men det gjorde det, och så får vi dessutom höra här i dag att vi på något vis är skyldiga till att ha fördröjt behandlingen av det här ärendet genom vårt yrkande på återremiss.

Det är klart att det är jättejobbigt när oppositionen inte sitter still i bänken utan faktiskt tycker och gör saker. Det vore förstås enklare om vi inte gjorde det, men vi yrkade återremiss därför att vi tyckte att det här var ett dåligt berett ärende. Vi tyckte att vi kunde se exakt de konsekvenser som vi varnade för när det här diskuterades i september 2015. Ni kunde ha lyssnat då så hade vi sluppit det här!

Anförande nr 91

Borgarrådet B u r e l l (S): Tack, Cecilia, för att du läser upp det här citatet! Det blir för mig ytterligare ett bevis, och jag har varit inne på det tidigare, att vi har talat förbi varandra ganska länge. Jag tar på mig att vi inte har varit tillräckligt tydliga i ärendet med att urskilja de här tre olika kategorierna. Det påverkar inte riktlinjerna i sig, för de fungerar som sagt.

Det citat som Cecilia Brinck läser upp här kopplar jag till det jag hela tiden har pratat om, nämligen den kategori som *inte* är de här 26 barnen som har omsorg i hemmet för att de behöver lägga sig innan föräldrarna kommer och så kommer föräldrarna hem, så det man behöver är egentligen en kommunalt avlönad barnvakt, utan den kategori som vi har sett och tror att det finns mörkertal kring, nämligen de som har föräldrar som jobbar hela natten eller som jobbar särskilt tidigt eller särskilt sent. Det är en större kategori än det som ni har kallat nattis hela tiden.

Jag tror att det har varit en begreppsförvirring, och jag håller med om att vi hade kunnat vara tydligare med det. Då hade vi kanske undvikit onödig tidsåtgång. Jag tycker att det är jättebra att ni återremitterar när ni behöver det, så det är klart att det är rätt att göra det.

Anförande nr 92

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag vill bara påpeka att jag aldrig har använt ordet ”nattis”. Det yttrande från Olle Burell som jag citerade kommer i debatten den 28 september 2015 direkt efter ett inlägg från mig, där jag redogör exakt för hur det här ser ut med de olika kategorierna, vilka barn det är som behöver barnomsorg hemma hela natten, vilka som behöver sena kvällar och tidiga morgnar, med siffror tagna ur stadsledningskontorets uppgifter som jag hade fått då. Jag vet alltså precis vad det handlar om, och jag vet exakt vilka de här olika kategorierna är.

Jag vill återigen påminna fullmäktige om att om det inte hade varit för återremissen hade de här 26 barnen fortfarande stått utan barnomsorg på obekvämlig arbetstid.

(Borgarrådet B u r e l l (S): Nix)

§ 18 Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (Utl. 2018:4)

Anförande nr 93

Borgarrådet Lindblom (V): Hej allihop! Jag tänkte bara säga några ord om det här ärendet så att alla vet vad det är vi beslutar om.

Det är alltså en överenskommelse mellan Stockholm läns landsting och kommunerna i Stockholms län som gäller utveckling av samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, detta med anledning av att lagen ändrades från och med den 1 januari 2018, betalningsansvarslagen, samverkan vid utskrivning och hur många friskdagar man ska ha. Syftet med den nya lagstiftningen är att utskrivningsklara patienter ska kunna komma bort från slutenvården till ett särskilt eller ordinärt boende eller var man nu bor, alltså bort från sjukhusen helt enkelt.

Bara så att ni förstår vad det här är så är det alltså en tillfällig överenskommelse. Den nya lagstiftningen ställer nämligen väldigt höga krav framför allt på primärvården som är de som övertar taktippen vad gäller samverkan kring utskrivning.

Lagen gör bland annat gällande att om inte primärvården är på banan och kan hålla ihop den här samverkan, då får inte landstinget fakturera kommunerna. Det är alltså en förutsättning för att landstinget ska kunna fakturera kommunerna för utskrivningsklara patienter som ligger kvar att primärvården är på banan.

Primärvården är verkligen inte på banan i Stockholms län, så det som händer nu är att vi har en tillfällig överenskommelse som innebär att ingen fakturering ska ske, såvida inte primärvården kommer på banan, vilket jag skulle säga kommer att ta ett tag för dem att göra. Vi behöver alltså överlag ha ett ganska stort utvecklingsarbete och samverkan mellan landstinget och kommunen för att det här ska kunna funka, och landstinget är givetvis väldigt intresserade av att kunna fakturera så fort som möjligt.

Andra saker som kommer in i detta parallellt är att vi just nu sitter i slutförhandlingarna kring ett kommunalt övertagande av hemsjukvården. Förhoppningen är att vi ska kunna fatta ett beslut i alla länets 26 kommuner och landstinget redan innan sommaren kring hur vi fortskrider, just för att vi ser att ett kommunalt övertagande av hemsjukvården skulle kunna innebära att vi kan ha teambaserade arbetssätt även i hemtjänsten, att vi skulle kunna ha undersköterskor, rehabpersonal, fysio- och arbetsterapeuter och sjuksköterskor just också inom hemtjänsten på samma sätt som vi kan i de särskilda boendena sedan Ädelreformen.

Får vi en hemsjukvård med kommunalt huvudmannaskap gör det också att det blir lättare för oss att till exempel jobba med rehabilitering efter att personer blir utskrivna från sjukhus.

Det här är alltså en tillfällig överenskommelse som egentligen går ut på att allt kommer att ske precis som vanligt tills primärvården är på banan. Men parallellt kommer vi att jobba mycket med utvecklingsarbete för att det här ska funka så bra

som möjligt, och målet är alltså att patienter som är utskrivningsklara inte ska vara kvar på sjukhusen i onödan.

Det har kommit ett särskilt uttalande från Joakim Larsson och Lotta Edholm. Jag noterar att ingen av dem är i salen, men jag tänkte bara kommentera det. Det är alltså ett särskilt uttalande som bland annat säger att det är viktigt att uppföljning och utvärdering ska ske och också ta sikte på hela processen kring utskrivning. Jag vill bara meddela att stiftelsen Äldrecentrum, där jag också är ordförande, just nu gör en stor baslinjeundersökning och kommer att följa hela processen med förändringarna kring utskrivning men också hemsjukvården och göra det liksom före, under och efter, både kvantitativt och kvalitativt. Det blir alltså en väldigt fördjupad utvärdering kring detta.

Den andra frågan som lyfts i det särskilda uttalandet är att ”det saknas dock en beskrivning av vem som författar detta inskrivningsmeddelande och vid vilken tidpunkt”. Det man kan säga är att den här lagstiftningen är ganska luddig eller medvetet väldigt bred just för att landstingen och kommunerna faktiskt ska kunna göra lokala avtal – väldigt svenska modellen här liksom. När ska man börja räkna fem utskrivningsklara dagar? Det är inte fastslaget i lagstiftning, utan det är någonting som vi just nu sitter och förhandlar om med landstinget. Jag sitter i ledningsgruppen för Vård i samverkan, mellan kommuner och landsting.

Detta är otydligt; vi vet det, och det är därför vi förhandlar med landstingen.

Sist men inte minst skriver man att det saknas rehabiliteringsaspekt här, alltså att ärendet inte har någonting om rehabilitering. Det stämmer ju: Vi har ingen rehabiliteringspersonal i det ordinarie boendet, för vi har ju inte tagit över hemsjukvården än. Vi har däremot någonting som heter Tryggt mottagande i hemmet i tre pilotstadsdelar. Nu rullar vi ut det i en mängd stadsdelar i Stockholms stad, och det handlar om särskilda team som just ska ta emot patienten som kommer från sjukhus.

Det var en lång föreläsning. Om det är någon som har frågor om detta är ni hjärtligt välkomna att komma fram till mig. Bifall kommunstyrelsens förslag!

§ 19 Överenskommelse om exploatering med försäljning respektive tomträtt, för bostäder inom del av fastigheten Skärholmen 2:1, projektområde Vårbergstoppen, Fokus Skärholmen, till Mårbärsstigen Fastighets AB och Åke Sundvall i Stockholm AB samt Wästbygg Projektutveckling Stockholm AB (Utl. 2017:268)

Anförande nr 94

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Detaljplanen norr om Vårbergstoppen i stadsdelen Vårberg möjliggör alltså ca 390 nya bostäder varav 164 bostäder i form av hyresrätter, 195 bostadsrätter och 36 radhus. Det blir lokaler i bottenvåningarna och både nybyggnad och ombyggnad av gator.

Anledningen till att bebyggelsen har utformats som halvöppna kvarter är att vi vill kunna spara naturmark och skapa ett fint sammanhang mellan bebyggelsen och Vårbergstoppen. Materialvalen och arkitektur kommer att studeras ytterligare inför bygglov. Bilderna är alltså illustrationer och inte färdiga förslag.

Vad gäller utformningen och dess trygghetsskapande effekt byggs husen med en förhöjd bottenvåning och många entréer som skapar förutsättningar för mer rörelse i gatuutrymmet och därmed också ökad trygghet.

De nya byggnaderna ska bilda en sammanhängande helhet i sin gestaltning som också förhåller sig till befintlig bebyggelse och natur, bland annat genom val av material och färgskala. På så sätt blir byggnaderna en del av en ny årsring, vilket är vårt traditionella sätt att bygga stad i Stockholm.

Ungdomsbostäderna kommer att ha en bostadsgård som till största delen består av bevarad naturmark men även av en hårdgjord yta närmast bostadsbyggnaden. Storgårdskvarteret kommer att ha två bostadsgårdar, en till varje bostadshus, och tanken är att naturen från den bevarade kullen ska kopplas samman med gårdarna och skapa ett starkt samband till naturen och platsen. Slutligen får varje radhus en egen trädgård. Plank och häckar ramar in området som avgränsar de enskilda hustomterna.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut i bägge ärendena.

Anförande nr 95

A l e x a n d r a G r i m f o r s (M): Ordförande! Moderaterna är i huvudsak positiva till förslaget om fler bostäder vid Vårbergstoppen och ser positivt på att förslaget innehåller en blandning av upplåtelseformer.

Men när vi bygger nytt tycker vi att vi har en unik möjlighet att göra rätt från början och skapa en trygg och levande miljö med stadskvaliteter. Av den anledningen vill vi se fler bostäder i förslaget genom en tydligare och tätare kvartersstruktur. För att få en mer levande stadsmiljö vill jag yrka bifall till Alliansens gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 96

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! När vi bygger stad ska vi tänka på att vi bygger stad och inte hus i park. Vi är väldigt glada

åt att det blir bostäder ute vid Vårbergstoppen. Vi är helt och hållet inställda på att vi ska ha minst det föreslagna antalet bostäder i området, och vi är helt och hållet med på utbyggnaden av hela den delen av staden.

Men det är fortfarande så att här blir det hus i park. Borgarrådet säger att nej men, det här är ju bara en illustration och att det kommer att bli helt annorlunda när det blir färdigt. Erfarenheten säger dock att väldigt ofta blir det punkthus eller enstaka hus som skapar otrygghet, som gör att det blir avstånd mellan husen och ingen sammanhållen stadsbyggnad.

Vi menar att vi måste fortsätta med att bygga stad. Vi vill bygga tätt i kvarter, och vi vill gärna även bygga i trä. Bifall till reservationen i ärende 50!

Anförande nr 97

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag läste Centerpartiets reservationer rätt noga, för jag är intresserad av det här ärendet. Generellt håller jag med om att det är bra att försöka få till stad och vi gör ju väldigt mycket det i majoriteten. I just det här ärendet har ni dock fel. Ni tänker fel, för här är det faktiskt bra med mer hus i park. Här öppnar området upp sig mot Vårbergstoppen på ett sätt som kan bli väldigt tilltalande, och det är en bra storgård vi får till.

Sedan är det ju väldigt mycket stad i det här ärendet också. Om man tittar mot Vårbergsvägen är det tydliga och väldigt välarbetade bottenvåningar. Det är korta fasadpartier som gör att det blir en stor variationsrikedom. Det är bearbetat, det ligger tätt mot gatan som kommer att bli mer stadslig och inte längre en genomfartsgata. Husen ligger tätt här som en bra rad.

Man får inte stirra sig alltför blind på fasaderna som är ovanför bottenvåningen. De är inte så intressanta för att skapa en stad. Titta till exempel på Nytorget som är ett bra exempel på där det är just bottenvåningarna som skapar en bra stadsmiljö.

Jag tror att det här har väldigt bra förutsättningar att både erbjuda hus i park och bidra till mer stadsutveckling i Skärholmen.

Anförande nr 98

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Tack, Martin, för de synpunkterna! Vi är väldigt glada över att du gärna vill bygga stad också, men vi ser ändå att det väldigt ofta på senare tid har blivit punkthus och alltför öppna kvarter som skapar den här otryggheten som vi vill bygga bort.

Vi instämmer också i att vi ska bygga tätt och utmed gatorna så att vi får stadsgator i stället för, som det nu är, genomfartsgator. Där är vi helt ense, men jag vill fortfarande att det ska bli verklighet av det vi vill i det som borgarrådet säger är skisser i dag.

Anförande nr 99

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Den här diskussionen har vi haft ett antal gånger här i fullmäktige, så det blir en repris, men som vi har sagt flera gånger från vår sida har vi absolut ingenting emot att bygga slutna kvarter där det fungerar och passar, och det gör det faktiskt inte på alla platser. Så var det under er mandatperiod också. Det

var inte särskilt många slutna kvarter som blev byggda, utan det var också en hel del punkthus.

Det har just att göra också med boendekvaliteten. Vad händer med mörker och skuggor och annat? I en del fall, som i det här fallet, blir det betydligt mörkare och fler skuggor och sämre boendekvalitet. Sedan är det naturligtvis en kvalitet att kunna spara en hel del naturmark, som vi gör med den här lösningen.

Det här tror jag alltså är en bra lösning, och jag tror att om ni hade suttit i majoritet så hade ni gjort likadant.

Anförande nr 100

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Jag är inte lika övertygad som borgarrådet om att vi hade gjort likadant. Jag menar fortfarande att vi ska bygga i kvarter, för det är säkrare och tryggare. Det blir en trygg utemiljö för barn och för andra boende i kvarteret, och vi kan spara mer natur genom att inte bygga glesa bostäder. Sedan vet jag att det finns vissa platser där detta inte är möjligt, men just här där vi ska bygga så mycket och omfattande är det möjligt att i större utsträckning bygga slutna kvarter.

Anförande nr 101

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Först vill jag säga att det är väldigt bra att vi bygger i Skärholmen och att det planeras att byggas så mycket i de områden som täcks av stadsdelsnämnden Skärholmen, ska jag säga, och i det här fallet Vårberg.

Som föregående talare har sagt delar vi det yrkande som lagt i kommunstyrelsen: Detta är ytterligare ett exempel på en detaljplan där vi förtätar våra förorter mycket med betong och lådor som inte tillför nya värden till stadsdelen. Jag tycker verkligen att det är så tråkigt!

Jag sade till någon journalist att när vi förtätar Stockholm ska vi visa respekt för den stadsdelen som vi förtätar, men det tycker inte jag att man gör i det här fallet. Hade vi i stället exempelvis kunnat bygga slutna kvarter hade vi tillfört stadskvaliteter till Skärholmen som i dag inte finns i någon större utsträckning. Det hade skapat mer variation. Hade vi kunnat bygga i trä hade framtoningen blivit mycket mjukare än de ganska hårda fasader som jag upplever dem på bilder som vi har sett. Vi hade kunnat bygga i starkare eller mjukare färger exempelvis, vi hade kunnat ha hus med sluttande takfall och inte bara de här platta taken överallt som så många invånare är så trötta på när vi bygger nya kvarter: platt, platt, platt, grått, beige, vitt överallt!

Kan vi skapa någonting annat? Varför tar vi inte chansen i Vårberg som verkligen skulle behöva någonting annat än betong och platta tak? Det skulle verkligen tillföra nya stadsbyggnadsmässiga kvaliteter.

Genom stadsbyggnad kan vi öka tryggheten. Det är klart att den här planen kommer att bidra till att det blir bättre än vad det är i dag, absolut, och hus i park är det inte riktigt, för det är ändå huskroppar som möter gaturummet, vilket är jättebra. Men man når inte ända fram. Man skulle kunna göra det mycket bättre, och därför yrkar jag bifall till den alliansgemensamma reservation som vi har lagt i ärende 50.

Anförande nr 102

M a r t i n H a n s s o n (MP): Nu låter det nästan på er som om det här skulle handla om en massa utströdda punkthus. Det är ju inte sant. Det här är ett ärende där det är väl sammanhållet såsom det nu ser ut.

Återigen: Det här är ett ärende där det faktiskt finns möjlighet att få hela godispåsen, där det kan öppna upp sig med en bra storgård mot Vårbergstoppen och med en betydligt mer stadslig miljö utmed vägen.

Man ska inte stirra sig alltför blind på de fasader som är ovanför bottenvåningen. Det är bottenvåningen och gatumiljön där som är det viktiga för stadslivet, och de är väldigt bearbetade i det här fallet. Det är korta fasadpartier, och det kommer att finnas möjligheter till affärer utmed hela sträckan. Alla kanske inte blir av, men möjligheten finns. Det kommer att vara en stor variationsrikedom både i detaljerna och i utbudet utmed den här sträckan.

Vi får alltså stad här, så jag tycker att det blir en lite orättvis beskrivning.

Anförande nr 103

E r i k S l o t t n e r (KD): Jag sade precis att det inte går att säga att det är hus i park, utan det är ändå fråga om hus som möter gaturummet, och därför är det bättre än ingenting. Men ni löper inte linan ut. Det skulle kunna bli mycket bättre, och det är det jag kritiserar.

Visst, det är bra att ni har bottenvåningar, men jag tycker att taken ofta är en outnyttjad resurs. Vad hade Stockholms innerstad varit med platta tak? Gå runt i Stockholms innerstad och se på takåsarna och vilket kännetecken dessa vackra taklandskap är för Stockholm! Tänk om vi när vi bygger nytt i våra förorter kunde tillföra taklandskap! Det tror jag skulle vitalisera många förortsstadsdelar, och därför ska vi inte glömma taken när vi bygger nytt.

Anförande nr 104

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det vi kan se är att väldigt många människor vill bo just i stadskvarter, och då tycker i alla fall Sverigedemokraterna att man ska lyssna till vad folk vill: Man vill bo i stadskvarter. Det är ju en av anledningarna till att just trycket på innerstaden är så pass stort; många människor vill helt enkelt bo i stadskvarter.

När man har möjlighet att bygga nytt, varför bygger man inte just stadskvarter och samtidigt tar vara på de grönområden som håller en hög kvalitet? Det vi ser är att människor vill vistas i de grönområden som har ett högt värde, det vill säga som är större. Man vill inte vistas på små gräsytor, utan man vill ha mer kvalitativa parker, och då tycker jag också att det är det man ska sikta på: att man bygger stadskvarter, och så tar man helt enkelt till vara de grönområden som håller en hög nivå.

Därför yrkar Sverigedemokraterna på Moderaternas och Liberalernas reservation på punkt 50.

Anförande nr 105

Cecilia Obermüller (MP): Ordförande, kommunfullmäktige, åhörare! Det här projektet är en del av det stora och mycket positiva projektet Fokus Skärholmen. Det kommer att bidra med mycket attraktiva boendemiljöer. Det är ett väl utformat projekt som förutom bostäder också kommer att öka trafiksäkerheten och tryggheten i området. Det blir stadsmässiga kvaliteter längs Vårbergsvägen.

Det blir nästan 400 nya bostäder i en mix av 164 ungdomsbostäder, 36 radhus och 195 vanliga lägenheter, dessutom med lokalytor längs med gatan vilket har nämnts tidigare.

Som kvarteren är utformade, har vi också sagt, sparas på ett förtjänstfullt sätt grönytor och natur på gårdarna i området. Detta kommer att göra det oerhört attraktivt att bo där. Det vore helt fel att sluta kvarteren mot de här grönområdena. Vi finner från Miljöpartiets sida att det är mycket väl planerat.

När det gäller färgsättning, taklutningar och takutförning är det absolut någonting som kan diskuteras framgent, tycker jag. Vi börjar nog kanske alla tröttna lite grann på platta tak, men det kanske man kan ta i bygglovsskedet.

Bifall till kommunstyrelsen i ärende 40 och 50 – det är trevligt att anta denna detaljplan!

Anförande nr 106

Björn Ljung (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är välgörande att höra talas om att vi ska bygga på ett positivt sätt i Skärholmen, att vi ska satsa stort. Till och med i era planer finns numera med att vi ska bygga skolor.

Det jag blir förvånad över är att inte marken utnyttjas bättre än ni föreslår, för det är ju så att om man bygger i slutna kvarter så sparar vi grönmark. Det går nämligen åt mindre mark att bygga samma antal bostäder i slutna kvarter än om man bygger i halvöppna kvarter, punkthus eller fristående lamellhus. Det här finns visat många gånger, och det finurliga med att bygga de slutna kvarteren är som sagt att man sparar grönmark men också att man bygger på ett sätt som automatiskt ökar tryggheten i områdena. Därför lyckas ni inte fullt ut med det här, Cecilia Obermüller.

Anförande nr 107

Cecilia Obermüller (MP): Tack för din replik, Björn, men här har vi faktiskt lyckats med att både skapa stadsmässighet och ändå se till att det blir oerhört attraktiva boendemiljöer genom att man får de här storgårdarna med natur inpå. Det här kommer att bli kanon!

Dessutom vill jag bara påpeka att det är vår majoritet som har startat SAMS-gruppen, alltså planering i förväg för att få in skolor. Ni styrde i åtta års tid och skapade väldigt mycket problem genom att inte förskolor och skolor fick det utrymme som behövs. Nu har vi tagit tag i detta.

Anförande nr 108

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Jag får två funderingar när jag hör Cecilia prata om det här området som vi alla vill bygga – det är bara det att vi vill göra det på lite olika sätt.

Jag har förstått nu att för majoriteten innebär en stadsmässighet att man bygger utmed gatorna och att man har lokaler i bottenvåningarna. För oss – för mig – innebär stadsmässighet att man bygger i kvarter. Stad är lika med kvarter! Kvarter ökar tryggheten. Det går inte att komma ifrån att kvarter som är öppna mot skogen inte ökar tryggheten. Hur har ni tänkt att det ska bli tryggare att släppa ut barnen när det är öppet mot skogen, när det är vinter, snöfritt och mörkt som det är nu?

Anförande nr 109

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Vårbergstoppen ska ju bli en stadspark med pulkabackar och olika aktiviteter. Det kommer att bli en jättefin stadspark, och det är fantastiskt att kunna öppna upp de här gårdarna mot den parken.

Jag blir lite förvånad över att ett så kallat grönt parti liksom vill bygga bort det som finns av de stora naturvärdena som vi faktiskt har sparat. Vi får ju både och – både stadsmässighet mot Vårbergsvägen och fantastisk naturmiljö inne på gårdarna. Det är helt otroligt; det är jättebra planering!

Anförande nr 110

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Ordförande, fullmäktige! Detta är en del av det stora projektet Fokus Skärholmen med uppemot 6 000 bostäder. Notera gärna hur snabbt vi bygger här! Start-pm gick av stapeln den 10 december 2015. Vi pratar alltså om plus två år för att ta fram en detaljplan. Samtidigt har vi arbetat mycket med deltagande här. Detta är 390 mycket välkomna bostäder med blandad bebyggelse och blandade upplåtelseformer.

Stadsmässigt, som har diskuterats här, har man antagit två utmaningar som man har löst på ett enligt mig väldigt bra sätt. Det första är att aktivera Vårbergsvägen, som är en del av det sätt som vi arbetar på i den här majoriteten med att se över sådana här överdimensionerade vägar och göra dem mer livfulla. Det andra är att man vill öppna och skapa en öppen och inte privat del av den gröna Vårbergstoppen och skogen där bakom. Man tar också vara på de träd som står där så att fler kan få ta del av dem i framtiden.

Det är ett bra förslag i förslaget att ha halvöppna kvarter. Det passar perfekt för platsen. Majoriteten har till sin budget lagt pengar till Grönare Stockholm. Där finns 300 miljoner varav en del går till Vårbergstoppen, som ska bli en stadspark. Det är ett område som kommer att utnyttjas alltmer i framtiden. Detta är välkomna satsningar.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 111

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Majoritetens företrädande i ärendet är snabba. De har så lite att säga att man inte ens hinner upp i talarstolen för att ta sin replik.

Nåväl, Sebastian, du ska få svara på en fråga från mig som handlar om tryggheten i halvöppna kvarter. Det Jan Valeskog sade kan jag inte lägga dig till last. Han sade att det blir skuggigt och otryggt när man har ett slutet kvarter. Här har man inte ens halvslutna kvarter på vissa håll, utan det ligger lite huslameller efter gatan. Dessutom har det funnits förslag om radhus i området och en annan disponering av Söderholmsskolan där man lägger den lite annorlunda. Det hade inneburit ytterligare en ökad blandning av bebyggelsen. Men det jag inte förstår är ert motstånd mot de slutna kvarteren, som är tryggare och trevligare och som människor helst vill bo i.

Anförande nr 112

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Jag vet inte om du hade någon direkt fråga. Men när det gäller trygghet förstår jag inte alls varför det skulle vara tryggare att ha ett mer slutet kvarter. Vi pratar ändå om utkanten av ett ytterstadsområde, och jag vet inte riktigt hur det skulle passa in med ett slutet kvarter här. Jag ser inte det.

Däremot vill man öppna upp för Vårbergstoppen, som kommer att användas alltmer, och göra detta till ett icke-privat område i motsats till det som slutna kvarter leder till. Ett slutet kvarter kanske också skulle innebära att man till exempel drar in en väg på baksidan av kvarteret. Det följer med sådana här saker när man gör slutna kvarter, och jag tror absolut inte att det hade varit någonting som på något sätt skulle göra Vårbergstoppen vackrare. Jag tycker att det här är en bra lösning. Detta är ett halvslutet kvarter där man öppnar upp på baksidan, där Vårbergstoppen ligger. Det är bra.

Anförande nr 113

M a l i n E r i c s o n (FI): Detta är ett fint litet ärende med såväl ungdomslägenheter som bostadsrätter och radhus, som dessutom kombinerar kontakten med grönområdet med en levande gatumiljö. Ett nytt offentligt rum kommer till genom parken mellan de två stora huskropparna med bostadsrätter. Det är ett plus att Vårbergsvägen kommer att byggas om så att den blir mer gång- och cykelvänlig och så att den blir mer av stadsgata än av genomfartsväg.

Oppositionen klagar på alltför gles bebyggelse och fula hus och förstår på att de nya husen inte byggs i slutna kvarter eller i kvartersformation alls. Tydligen är enbart kvartersstruktur tryggt. Jag ser då framför mig ”hemskt otrygga” områden som Hammarbyhöjden och Abrahamsberg...

Nog vore det konstigt om den gamla bebyggelsen skulle kompletteras med stadskvarter. Vi måste visa respekt för de hus som redan finns i närområdet, och det gör vi här. De nya husen ansluter bra till byggnaderna på andra sidan vägen. Det vi vet sedan tidigare diskussion här i salen är att det som anses vara vackert eller fult skiljer sig en hel del. Att klaga på att hus ser ut som fyrkantiga lådor av betong är en rätt trött invändning. Vi kan bygga olika slags byggnader på olika ställen. Det här är ett väl planerat ärende som kommer att ge ett fint tillskott till Vårberg.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 114

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Ju mer ni pratar, desto mer förstår jag varför ni vill göra som ni gör. Kvarter är fult, det är otryggt och det blir

för privat, har jag förstått. Ni har en uppfattning om att om man inte bygger kvarter blir det mer öppet mot naturen. Men ni har inte sett att om man bygger kvarter får man plats med fler bostäder på mindre yta och får mer natur kvar. Det blir så klart för mig att ni menar att stadsmässighet är hus utmed gatan. Ni menar att kvarter är för privat, och så kan vi tydligen inte ha det, utan vi måste ha fri tillgång för allmänheten. Jag kallar inte ens det som vi ser på skisserna för kvarter.

Anförande nr 115

Malin Ericson (FI): Slutna kvarter är inte otryggt. Jag bor själv i ett, och jag tycker att det är väldigt tryggt. Frågan är bara om det är här vi ska ha de slutna kvarteren. Det finns många olika sätt att bygga på, och just i det här fallet tycker jag att det passar utmärkt med porten in mot Vårbergstoppen. Genom att vi har hus där folk bor kan de se ned mot gatan, och redan på det sättet gör man det hela tryggare.

Det är en av de saker man talar om när det gäller stadsmässighet och trygghet – att det finns folk i närheten som ser vad som händer i området. Detta uppnår vi också med de här byggnationerna. Jag har absolut ingenting emot slutna kvarter. Bygg dem gärna! Men de är inte det allena saliggörande i det här fallet.

Anförande nr 116

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Feministiskt initiativ är liksom vi liberaler, Malin, i grunden feminist men med lite olika ideologisk utgångspunkt. Det vi ser är att de slutna kvarteren är tryggare för människor i speciellt utsatta situationer, till exempel kvinnor och barn som, hur man än vänder och vrider sig, oftast är offren i olika situationer.

Vårt svar på den byggnation som finns i dag i området är inte att göra något lite bättre men ändå väldigt likt. Vårt svar är att förbättra helt och hållet, och det är därför vi säger att man borde jobba mer med slutna kvarterslösningar och fler andra former av bostäder, till exempel fler radhus, i ett område som mår väl av att bli mer blandat.

Anförande nr 117

Malin Ericson (FI): Jag blev lite överraskad av denna koppling. Det är klart att vi vill ha hus där folk kan bo och känna sig trygga. Men jag tror inte att det bara kan vara möjligt i slutna kvarter. Om vi tänker på Hammarbyhöjden och liknande ställen vet vi att det är trygga områden på grund av att husen i och för sig står utspridda men ändå med utsikt över gårdar och så vidare. Jag kan inte riktigt svara på detta, för jag ser inte vad otryggheten skulle bestå i.

Anförande nr 118

Erik Slottner (KD): Ordförande! Malin Ericson säger att det är tröttsam kritik när man kritiserar betong och lådor. Jag undrar: Säger du det till alla de väljare som jag möter och som nästan varje gång jag säger att jag sitter i stadsbyggnadsnämnden – nu gör ju inte du det – frågar varför det som byggs är så fult? Det är nästan alltid den spontana reaktion jag får. Varför är det bara så fyrkantigt, så platt och så tråkiga färger? Det är en jättevänlig kritik, och den tycker jag att vi ska lyssna på.

Hela Arkitekturuppropet, denna aktionsgrupp på Facebook som har hur många medlemmar som helst numera, är ett tecken på att människor är trötta på den

monotona arkitektur som breder ut sig. Du säger att vi kan bygga olika i olika delar av staden. Då menar alltså FI att vi ska förtäta våra förorter med mer betong och lådor. Det tycker jag är en väldigt tråkig attityd.

Anförande nr 119

M a l i n E r i c s o n (FI): Jag kanske möter andra väljare än du, för jag brukar sällan få den kritiken framförd till mig. När man talar om att bygga på olika sätt på olika ställen handlar det om att man ska se hur det ser ut i det område där man bygger. Jag tror att det var Sebastian som tog upp tidigare att om vi skulle bygga stadskvarter eller slutna kvarter här bygger man i stället en mur upp mot Vårbergstoppen. Det vore väldigt olyckligt att bygga för vägen upp mot toppen.

Jag instämmer nog inte heller i att just den här sortens arkitektur på något sätt skulle vara extra ful. Det finns olika varianter, och man har olika favoriter. Så kan det vara.

Anförande nr 120

L o r e n a D e l g a d o (V): Fru ordförande! Fokus Skärholmen visar att politisk styrning spelar roll. Vårberg är den del i vår stadsdel som behöver lyftas mest. Från att ha haft näst intill obefintligt bostadsbyggande i Skärholmen har vi nu en enorm rörelse där. Det är positivt för hela staden.

Särskilt välkomna är de 164 ungdomsbostäder som planeras i Vårberg. Bostadsbyggandet kommer att skapa fina ingångar till Vårbergstoppen, och detta tillsammans med vår lokala satsning och stadens satsning på Vårbergstoppen kommer att lyfta området ännu mer. Dessutom vill vi lyfta sättet att driva Fokus Skärholmen, där man verkligen bygger stad. I Fokus Skärholmen ryms bostäder, samlingslokaler, gångvägar och stadsparker som möter oss alla i Skärholmen. Det blir mer stad och mindre genomfartsväg i Vårberg.

Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 121

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Oppositionen har framfört åtskilliga synpunkter om arkitekturen eller byggnadsstrukturen och gestaltningen både här i talarstolen och i reservationerna. Jag är nu på ärende 50. När det gäller detta med slutna och halvslutna kvarter är halvslutna kvarter förr i tiden. Framtiden ligger i slutna kvarter, och inte bara i slutna kvarter, utan ni allihop har ordnat en samhällsutveckling som i 190 kilometer i timmen går fram till att det kommer att tvingas fram och efterfrågas gated communities. Det är oundvikligt, och slutna kvarter är alltså ett första steg mot detta.

Annars tänkte jag nu kika lite på ärende 50. Jag har en bibba här, och jag går till reservationerna som man har skrivit. Jag är på s. 230, första stycket. Detta har för övrigt tagits upp i talarstolen. Förslaget som helhet är alltför mycket av betong i fyrkantiga lådor, står det. Mer varierande former och olika fasadmateriäl, bla, bla, bla skulle man vilja ha. Det var det som också Erik Slottner alldeles nyss förde fram. Han fick frågor om varför man bygger så fult nu för tiden.

Jag kan berätta för Erik Slottner vad han ska svara sina väljare när de frågar honom. De flesta tycker att decennierna kring år 1900 var charmiga. Det var högt i tak, och

det var tinnar och torn. Orsaken till att man sänkte takhöjden var helt enkelt att uppvärmningen ganska exakt kring 1920 ändrades. Man behövde inte längre kakelugnar, utan man gick över till centralvärme med element. Kakelugnar hade dimensionerats så att det blev högt i tak; man skulle optimera värmeutvecklingen och så vidare. Detta var alltså orsaken till att man sänkte takhöjden. Orsaken till att man inte har tinnar och torn längre är helt enkelt åttatimmarsdagen. Man har inte längre råd att ha murare och andra hantverkare som gör alla dessa ornament. Det är bara därför vi inte har dem längre. Det märks väldigt tydligt. Runt 1920 då man införde åttatimmars arbetsdag och arbetskostnaderna blev höga kunde man på en gång se att även 1920-talshus är lådor.

Man kan fråga sig vart oppositionen vill komma när man ser orsaken till att vi bygger lådor i dag. Vill ni avskaffa åttatimmars arbetsdag så att vi kan ha tinnar och torn på byggnaderna igen? Jag vet inte, men det är en fråga till Erik Slottner och den övriga oppositionen.

Anförande nr 122

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta är ett ärende där vi i normala fall i den här salen har varit utomordentligt nöjda. Vi ser att vi nu bygger bostäder i ett tidigare miljonprogramsdominerat område, och vi gör det på ett nytt och spännande sätt. Vi gör det på ett sätt där vi, såvitt vi kan se, också kommer att komma till rätta med ett av vår tids dessvärre största problem, nämligen otryggheten.

Vi gör det också för att vi vill lära oss av ensidig bebyggelse sedan tidigare. Vi vill lära oss av hur det blir om man inte tänker på skolor, som majoriteten glömde bort med 1 200 bostäder i Telefonplansområdet. Här planerar vi i stället för skolor, idrottsytor och äldreboenden. Vi planerar för att bygga på ett nytt sätt. Vi planerar för att bygga med varierande takkonstruktioner och varierad färg. Vi planerar för att bygga stadsmässigt med slutna kvarter, och vi gör det för att vi vet att det är en möjlighet att öka tryggheten. Vi gör det också för att vi ser att det ökar stadsmässigheten. Vi gör det för att vi ser att det bryter miljonprogramslogikens byggande. Med andra ord: Vi ska inte bygga lameller, låga eller höga, med platta tak och intetsägande skolådor som utseendemässigt inte gör något glad.

Men, säger säkert majoriteten till mig: Var ni så himla bra på er tid med att bygga slutna kvarter eller undvika lådor? Nej, vi var inte det. Vi har oförtrutet kämpat för att vi ska få varierande taklandskap. Vi ska bygga slutna kvarter där det går, och vi ska framför allt tänka mycket, mycket mer på tryggheten när vi bygger. Den varierade bebyggelsen har vi försökt att åstadkomma och lyckats ganska väl med under de senaste åren.

Det jag tycker att vi har lyckats mindre väl med är exempelvis att få till fler radhus. Det skulle vi kunnat ha chansen till i detta ärende, men icke. Det blir inte fler radhus, i alla fall inte invid Söderholmskolan. Detta är sådant som dessvärre gör att detta ärende inte blir så bra som det kunde ha varit. Det kunde ha varit ett ärende där vi hade varit glada allihop och där vi i stor enighet kunde ha fattat ett beslut. Men ni gör det svårt för oss, för ni vill inte bygga på ett nytt och mer tryggt sätt än tidigare.

Anförande nr 123

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det var bra att Björn Ljung bekräftade bilden av att det inte var särskilt mycket slutna kvarter under den förra mandatperioden. Det fanns säkert en orsak till det, utan att behöva gå in på olika projekt från den tiden.

Björn Ljung undrar varför vi inte är eniga. Exakt det här ärendet var uppe 2015 i start-pm. Då röstade ni för denna struktur, precis som vi gjorde. Då var vi eniga. Vad är det som har hänt på de här två åren, Björn Ljung, som är så dramatiskt och gör så stor skillnad? Ni har ändrat er på två år, som jag har uppfattat det.

Anförande nr 124

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag ska inte begära av Jan Valeskog, som är ny som stadsbyggnadsborgarråd, att han ska kunna alla processer som föregår ärenden innan de kommer till fullmäktige. Men bara i korthet: Start-pm är en övergripande produkt. Ibland har man synpunkter, och ibland ser man att det kommer att komma en rad olika synpunkter under samrådet, som man hade förutskickat skulle vara väldigt brett på denna punkt.

Det är bara det att samrådet inte gjorde att ni tog hänsyn på det sätt ni borde ha gjort, och ärendet blev tyvärr inte så bra som vi hade hoppats på. Av det skälet ser vi att vi inte kan ställa oss bakom ert förslag till huvudsakligen väldigt mycket nya lameller och lådor, som faktiskt kunde ha blivit betydligt mycket bättre. Ni är tyvärr svaret skyldiga själva.

Anförande nr 125

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Jag tycker att ni hittar på saker om trygghet och otrygghet bara för att vi har öppna eller u-formade kvarter, som det är i förslaget. Jag tycker att det är mycket bättre som det är, och det passar i detta område.

Det är inte vi här som har tagit fram förslaget, utan det är en rad experter som kan använda hela stadens kompetens för att ta fram förslaget. Det är människor som kan arkitektur och stadsplanering bättre än du och jag; det får man ändå säga i och med att de är experter. Min fråga är: Var står det här någonstans, Björn? Var står det att det skulle bli mer otryggt för att vi har en öppning upp mot Vårbergstoppen? Var står de här sakerna? Eller var finns resonemanget att vi hade kunnat göra det mer tryggt om vi hade gjort på något annat sätt? Berätta det för mig!

Anförande nr 126

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Som man frågar får man svar, Sebastian Wiklund. Ni har inget intresse av att ställa frågor eller undra hur man bygger för ökad trygghet. Den frågan ställer ni aldrig. Ni ställer den inte heller till er själva.

Men ni kan ju fundera lite grann och bara för ett ögonblick tänka till. Om man bor i ett slutet kvarter där det finns ingångar genom husen eller kanske genom något valv – är det möjligen så att det känns och är tryggare än ett öppet kvarter som vem som helst kan komma in i hur som helst? Var någonstans är barnen tryggast? Var någonstans är de äldre tryggast? Svaret är fullständigt självklart: De oftast fyrkantiga och slutna kvarteren är tryggare. Det är det första förberedande. Det är inte svårare än så, Sebastian Wiklund.

Anförande nr 127

M a r g a r e t a S t a v l i n g (S): Fru ordförande, ledamöter! Fokus Skärholmen var någonting väldigt speciellt när vi bestämde oss för att dra igång det här. Skärholmen, Vårberg och detta område präglas av mycket natur, av närheten till vatten och av närheten till Mälaren. När vi markanvisar och bygger i området tar vi hänsyn till den natur och de naturvärden som finns. Det ska nyttjas just i detta område.

Därför är det kanske mindre lämpligt att bygga hur mycket hus som helst. Vi har gjort en rimlig avvägning där man behåller tillgången till natur och närheten till natur, och vi betonar det.

När det gäller slutna kvarter fattar jag inte vad ni menar. Jag är själv uppvuxen i ett öppet kvarter med tre hus och öppet åt den fjärde sidan. Då är man där inne på gården och leker och ser ut mot friheten, där det inte finns något hus. Det tyckte jag var jättemysigt. Om man tittar på skissen kan man se husen. De är öppna, och de öppnar sig mot naturen och Vårbergstoppen. Det är en tillgång, och den ska vi vara rädda om.

Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 128

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Jag blev så fascinerad av Björn Ljungs svar på frågan om hur han tänkte när det gäller frågan om trygghet. Han hänvisar, som ni hörde, ingenstans till boken eller till någon expertis. Han sade: Man kan känna det i ett kvarter. Det handlar alltså om Björn Ljungs känsla av att det kan finnas en trygghet i att bygga kvarter på denna plats. Det är ju fint att man har dessa åsikter och dessa känslor, men om du nu kommer här och pratar om trygghet tycker jag ändå att du skulle kunna lägga någon typ av fakta på bordet. Då får man ta vara på det i så fall. De experter som har tagit fram förslaget och så vidare har i alla fall inte talat om de här sakerna.

Anförande nr 129

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Sebastian pratar ungefär som om det finns en enda sanning här, och den sanningen sitter experterna på. Men som vi har sagt här finns det många olika åsikter inom arkitektur och gestaltning, och det ska vi såklart ha respekt för. Men vi kan ändå inte överlåta allt till den så kallade professionen, för de är också väldigt oeniga. Det är ju inte läkare som ska behandla en sjukdom som uttalar sig!

Även bland arkitekter och dem du kallar för experter finns många olika åsikter. Jag kan namnge exempelvis en person, Jerker Söderlind, som är arkitekt och som säkert skulle kunna tänka sig en helt annan struktur på denna plats med en annan typ av huskroppar, en annan typ av fasadmateriell och en annan typ av planering. Det finns olika åsikter också bland arkitekter. Det är därför det är så viktigt att vi politiker ger tydliga uppdrag när det gäller vad det är vi vill med denna plats. Jag tycker att vi är rätt dåliga på det i våra start-pm med dessa uppdrag.

Anförande nr 130

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Det är självklart att det är därför man har en stadsbyggnadsnämnd. Vi färgar politiskt och åsiktsmässigt vad det är för stad vi bygger och så vidare. Men samtidigt är en trygghetsfråga som den här annorlunda. Jag tycker att det är ganska oseriöst att säga att vi på något sätt bygger otryggt utan att det egentligen har framkommit någonstans i hela processen hur. Jag håller verkligen inte med, och jag ser inte var det skulle bli otryggt i den bebyggelse som nu kommer i och med förslaget.

Anförande nr 131

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Som Sebastian Wiklund kanske erinrar sig tog jag mig friheten – tvärt emot vad som brukar göras – att ställa ett antal frågor till föredragande, alldeles utmärkt pålästa och duktiga, tjänsteman när stadsbyggnadsnämnden hade en längre föredragning i ärendet. Hon och jag hade helt olika uppfattningar i ärendet. Hon hänvisade till sin forskning, och jag hänvisade till mina källor. Så är det.

I den svenska demokratin är det på något sätt så att vi som förtroendevalda måste ta ställning till förslag som kan hävdas ha sina motsatser. Så är det. När det gäller trygghet tycker jag att jag inte ens ska behöva ta till den forskning som finns för att förklara detta. Om man har en innesluten gård där barn, äldre och kvinnor kan vistas och dit inte någon kan komma som inte har där att göra är den gården tryggare än en gård som är öppen åt det ena hållet och dit vem som helst när som helst kan ta sig.

Detta har vi sett många exempel på, dessvärre speciellt i miljonprogramsområdena, där det är olika områden som egentligen råkar ut för att det är allas ansvar i de halvöppna gårdarna med diffusa fastighetsgränser. Då blir det till slut ingens ansvar när det gäller skötsel och underhåll. Det är ett stort bekymmer, och det kommer att bli ett bekymmer också vid nämnda Vårbergstoppen. Någonstans kan en gräns gå för ett bostadsföretag, en bostadsrättsförening eller, för den delen, stadens egna verksamheter. Det kan vara stadsdelsnämnd, trafiknämnd och liknande. Plötsligt är det bara sly som växer upp, och så har vi otrygga miljöer i stället för en innesluten gård som är en trygg miljö. Jag tycker att det är ganska självklart.

Men egentligen är det så här, Sebastian Wiklund eller Lorena Delgado, som jag nu ser har begärt replik – vilket inte gör någonting – att om man inte frågar efter trygghet får man inte heller svar om trygghet. Det är det jag menar saknas i många av era ärenden, särskilt som vi nu har en situation som är urtråkig i Stockholm och andra delar av Sverige, där tryggheten faktiskt minskar. Där ska vi gemensamt göra vad vi kan för att tryggheten ska förbättras. Det här är ett steg: Vi bygger för att trygghet ska öka.

Anförande nr 132

L o r e n a D e l g a d o (V): Fru ordförande! Hej Björn! Jag förstår att du är orolig för otryggheten när stad möter bostad eftersom staden under er mandatperiod blev så uppstyckad mellan just bostäder och stad. Det finns många olika bostadsrätter, kommunala bostäder och centrum som på något sätt måste samarbeta med varandra och med upphandlade verksamheter för att få bort sly, städa och så vidare. I Skärholmen har vi en bra avdelning i vår stadsdel som jobbar med detta.

Min upplevelse av slutna kvarter är att det beror mycket på var de ligger och vilka socioekonomiska förutsättningar man har. Man kan ha ett otryggt slutet kvarter där man får känslan av att man inte kan komma in eller ut utan att möta personer som man kanske inte vill möta. Jag vet inte riktigt vad du... Däremot älskar jag idén med öppet mot Vårbergstoppen.

Anförande nr 133

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag hade gärna velat lyssna färdigt på Lorena, men jag vet vilka talartidsregler vi har. Detta är första gången någon tar upp en fråga som jag tycker borde ha tagits upp tidigare, nämligen att det inte heller är allom givet att det slutna kvarteret är tryggt. Det är precis som du säger: Det beror alldeles på. Men säg inte att de öppna kvarteren är tryggare än de slutna, för det är egentligen det ni säger, och det stämmer inte!

Låt vara att det var min gode vän och kollega Jan Jönsson som var ordförande i stadsdelsnämnden på den tid jag talar om nu, nämligen när jag själv var ordförande i Stockholmshem. Men det stämmer inte att gränserna var tydliga då och att det var så bra när man visste vem som hade ansvar för vad. Så var det inte alls! Det är inte tydligt, och det blir lätt på något område som är lite diffust och osäkert så att allas ansvar blir ingens ansvar. Så växer slyet upp, och så blir det otrygga miljöer. Dessvärre är vi inte mer perfekta än så.

Anförande nr 134

Sebastian Wiklund (V): Det hade ändå varit intressant att få veta var man i sådana fall skulle skapa någon typ av otrygghet i det förslag som vi nu lägger fram. Jag känner inte till det området, och jag vet inte riktigt vad du syftar på, Björn.

Jag tänker också på det här med slutet kontra offentligt. Jag är inte av princip emot slutna kvarter; de har också sin plats. Men styrkan med det öppna kvarteret, som vi har här och som öppnar upp mot gården, är också det som händer på en offentlig plats. Man kan börja arbeta med tillit mellan människorna, och det i sin tur skapar trygghet. Men det som stänger in ett samhälle kan ibland skapa otrygghet. Tilliten kan skapa trygghet, och instängning kan skapa otrygghet. Jag säger inte att detta är ett område som på något sätt byggs så att det blir otryggt.

Anförande nr 135

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag är, som man brukar säga, förvirrad på en högre nivå nu. Det som Sebastian Wiklund säger stämmer inte alls, och det går inte ihop. Det jag konstaterar är att ni inte har arbetat med tryggheten i detta. Om ni hade arbetat med tryggheten kunde det ha sett annorlunda ut. Jag skulle vilja uppmana er att göra det i fortsättningen så att vi gemensamt ser hur vi tror att tryggheten kan öka på bästa sätt. Det du argumenterar för nu är en sorts social rörlighet – att människor ska röra sig och träffas på någon sorts halvöppen gård och där ha en gemenskap. Jag tror inte på det. Jag tror på att det är bättre med de slutna kvarteren och att man sedan träffas på de offentliga platserna i de stadsliknande kvarteren med affärer, bibliotek med mera. Där skiljer vi oss åt.

*§ 20 Förvärv av bostadsrätter för serviceboende i kvarteret Cellen i Hagastaden
(Utl. 2017:269)*

Anförande nr 136

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Fru ordförande! Jag noterar att Stadsledningskontoret skriver i sitt svar i detta ärende att detta sannolikt blir den hittills dyraste servicebostaden enligt LSS i staden. Kontoret lyfter även fram att man kan fråga sig om inte den ekonomiska gränsen för vad en servicebostad enligt LSS får kosta härmed är nådd med denna nivå.

Utbyggnaden av servicebostäder enligt LSS är självklart mycket viktig. Fastighetsnämnden gavs i kommunstyrelsens förslag till budget för 2018–2020 en utökad investeringsram år 2018 om 300 miljoner kronor för förvärv av bostadsrätter. Vad som dock är bekymmersamt är att fastighetsnämnden i morgon ska fatta beslut om ett liknande ärende om förvärv av bostadsrätter i Hagastaden. Tillsammans kommer dessa två ärenden att sluka mer än en tredjedel av de budgeterade medlen men endast resultera i 24 servicelägenheter. Vi förutsätter därför att majoriteten tar till sig av de starka ordalagen från Stadsledningskontoret och att motsvarande ärenden framöver kommer att innebära en betydligt lägre kostnad än detta.

Anförande nr 137

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Med så många bostäder som byggs i Hagastaden behövs även LSS-bostäder. Det är alla partier ense om. Majoriteten vill inte enbart ha vanliga bostäder utan en socialt blandad befolkning. Hela Hagastaden har ett högt prisläge i och med den tekniskt komplicerade överdäckningen. Det är helt enkelt dyrt med alla ytor, bostäder och lägenheter i Hagastaden. Därav blir det så pass kostsamt. Det är bara någonting vi får acceptera, och vi behöver de här LSS-bostäderna.

Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 138

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Vi är inte emot förslaget, men vi vill bara poängtera det som Stadsledningskontoret skriver: Om man köper bostäder som är extremt dyra begränsar det också det totala antalet servicebostäder som man kommer att kunna ha i staden. Vi behöver många servicebostäder enligt LSS. Det är därför problematiskt att vi här får bara 24 bostäder, men det slukar en tredjedel av de budgeterade medlen.

Anförande nr 139

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Jag ska fatta mig kort. I ert SU påpekar ni samma konstaterande som vi också kan göra: Köpet är dyrt, men behovet finns. Det är lätt att ha synpunkter men inte behöva ha ansvar när man är i opposition. Vi tar ansvar för att LSS-boenden måste finnas.

Vän av ordning kan fråga sig: Vad är ert alternativ till att inte köpa de här LSS-bostäderna, som behövs i vår stad?

Anförande nr 140

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Vi lägger ett SU och inte ett förslag till beslut. Vi är alltså för detta, men vi vill flagga för att det är väldigt dyrt. Från stadens sida bör man kolla på var man kan bygga servicebostäder till en rimlig kostnad. Det är någonting viktigt att man lyfter denna bild och inte bara stirrar sig blind på att köpa i ett enda område när det ger väldigt få servicelägenheter.

Anförande nr 141

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag tänker starta i samma mening som föregående talare gjorde, fast jag kanske har en lite annan vinkel på det hela.

Jag läser i ärendet, i bibban, på s. 86 och näst sista stycket, som börjar med meningen: Stadsledningskontoret uppskattar att de enskilda lägenheterna bla, bla, bla. Det motsvarar ca 170 kronor per boendedygn, står det sedan. "Cirka" betyder "omkring" eller "ungefär". En mer precis formulering hade varit att skriva "uppemot" eller "närmare". Om man gör matematiken hamnar det på 166,666 kronor.

Men vad som jag har reflekterat över är att Stadsledningskontoret uttrycker bekymmer över den höga kostnaden för människor som ska bo i LSS-boenden. De som har varit med från början i dag, från kl. 16, och lyssnat på den interpellationen som Andrea Ström hade ställt vet att vi talade om andra dygnskostnader för barn. Då är det 1 350 kronor och 750 om man är lite äldre. I de här sammanhangen är alla slussar öppna. För de här individerna, de så kallade ensamkommande barnen, har man inga hämningar alls. Men när det handlar om våra egna som behöver bo på LSS-hem blir man förtvivlad om det handlar om några tiokronor för mycket. Då vrider man sig i plågor.

Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Nu är det snart val. Det är så här fullmäktige prioriterar. Det är så fullmäktige tänker. Tänk på det! Tänk på vem det är de prioriterar!

§ 21 Överenskommelse om exploatering med försäljning, för bostäder inom fastigheten Lilla Essingen 1:11 inklusive option inom fastigheten Ulvsunda 1:1 på Lilla Essingen med Wästbygg Projektutveckling i Stockholm AB

Exploateringsavtal för bostäder inom fastigheten Primus 1 med Vasakronan Fastigheter AB (Utl. 2018:5)

Anförande nr 142

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, åhörare och kommunfullmäktige! Fastigheten Primus handlar om 600 nya bostäder som till största delen byggs på en yta som tidigare utgjordes av kontor och industri. Det är en bra planering. Vi tillför lokaler och förskola och planerar för upprustning av park. Vi tillför en strandpromenad. 2006 började vi planera, och nu är det dags att anta detaljplanen. Det är kul!

Visst tog det lång tid, men om man följer de olika förslag som har tagits fram ser man att vi nu har landat i en utformning som är riktigt bra. Jag tycker att den var sämre förut. Det har varit en långdragen process, men den har lett till ett bra förslag och en lämplig utformning.

Bifall till kommunstyrelsens förslag i ärende 42 och 53!

§ 22 Ombyggnad av Tekniska nämndhuset, Klamparen 7 och anpassning av Klamparen 8 (Utl. 2018:6)

Anförande nr 143

W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! I dag vill vi från majoriteten fatta ett beslut om att gå vidare med renoveringen av Tekniska nämndhuset. Det är klart att det här är föremål för diskussion i vår stad med olika aspekter: Hur ska vi göra, och hur ska vi göra med våra förvaltningars lokaliseringar? Vi kommer säkert att diskutera denna fråga även i dag.

Effektiva förvaltningar med en bra arbetsmiljö är avgörande för att vårt arbete med att verka för ett Stockholm som håller samman hela tiden går framåt. För mig har det varit viktigt att vi tillhandahåller en hög kompetens inom stadens förvaltningar, inte minst när det gäller den höga arbetstakt som vi hittar inom alla stadens förvaltningar tillika de tekniska förvaltningarna, som är lokaliserade i Tekniska nämndhuset.

Det är också avgörande att göra goda ekonomiska avvägningar, alltså att ansvara för stockholmarnas pengar och de tillgångar och investeringar som vi fattar beslut om. I och med upprustningen av Tekniska nämndhuset kommer våra förvaltningar att kunna arbeta närmare varandra. Det här har jag sett som en utmaning under min period som finansborgarråd i staden. Vi har en förmåga att arbeta i våra stuprör, och vi vet att vägen framåt är att hitta tvärsåarna mellan stuprören.

I Tekniska nämndhuset har vi en möjlighet att med modernisering hitta fler broar mellan förvaltningarna. Lokalerna kommer att vara mer flexibla. De fysiska gränserna mellan förvaltningar kommer att arbetas bort. Stockholm är i dag en av Europas snabbast växande städer. Det märks. Vi har utmaningar. Vi har utmaningar på bostadsmarknaden, vi har utmaningar på klimatområdet och vi vet att vi måste satsa på ytterligare infrastruktur.

Därför måste vi kunna bibehålla det höga tempo i vårt arbete som vi nu har lyckats komma så långt fram med. Staden ska arbeta bort flaskhalsar. Vi ska finna de effektivaste organisationerna och de effektivaste lösningarna för våra förvaltningar.

Om vi ska klara målsättningen att bygga 140 000 nya bostäder till 2030 är det viktigt att, om det är möjligt, sikta på att bli än lite bättre än vad vi är redan i dag. På det här sättet är våra tekniska förvaltningar en nyckel till stadens tillväxt, och en satsning på moderniseringar och att finna broar mellan stuprören gör detta möjligt i Tekniska nämndhuset.

Bifall kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 144

R i c h a r d B e n g t s s o n (L): Ordförande! Vi har som bekant redan från början haft en annan och i grunden, tycker vi, mycket bättre idé för hur man kan förena behoven av ett nytt tekniskt nämndhus med många andra viktiga värden.

Det jag vill fråga dig om nu är det som du lyfter fram som det allra mest bärande argumentet för att flytta ihop förvaltningarna och få dem att kunna sitta samlat på en modern arbetsplats som fungerar. Jag undrar hur du tänker kring det faktum att det

nya hus som ni vill att vi ska fatta beslut om i kväll har plats för 1 400 medarbetare, och det är i princip så många som förvaltningarna har redan i år.

Med tanke på den växande stad vi har och de stora behov som finns av att förvaltningarna fungerar, levererar service och beslut och förvaltar våra verksamheter på ett bra sätt för medborgarna tror inte vi på kalkylen. Vi tror inte att detta kommer att räcka. Vi tror att förvaltningarna kommer att behöva växa. Alltså kommer det som du lyfte fram som det mest bärande argumentet inte att hålla.

Anförande nr 145

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ja, och det är det som är föremål för debatt och diskussion. Det är klart att vi tar en viss höjd med moderniseringen med tekniska förvaltningen och Tekniska nämndhuset. Men det handlar om att hitta nya och moderna lösningar för hur man använder och nyttjar sittplatserna. Det är klart att detta måste få arbetas fram ordentligt för att säkerställa att vi sitter och delar arbetsytor men också för att vi ska ha möjlighet att ta det där enskilda samtalet och det där mötet. Det ska alltså finnas mötesrum och väl fungerande lokaler för luncher och lunchmöten, om man så vill, och även kafferaster.

Det som handlar om Tekniska nämndhuset handlar också om ett sätt att arbeta ihop förvaltningarna. Det var det jag försökte förklara. Vi ska lämna vårt silotänkande och hitta bryggorna mellan silorna. Det tror jag att vi kommer att uppnå med detta ärende.

Anförande nr 146

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande och finansborgarråd! Det är härligt att höra denna lovsång till stadens tjänstemän. Det är fantastiskt att finansborgarrådet uppskattar medarbetarna i staden. Men det låter på dig, Karin, som om Alliansen skulle vilja ha någonting helt annat än samarbete mellan förvaltningarna. Det är klart att vi inte vill! Vi vill bara göra det på ett annat sätt. Vi vill se att de ska ha moderna lokaler, och vi vill se att de ska finnas i ett område där de utvecklas och som gör att man i stället kan bygga bostäder inne i staden. Vi vill se att vi känner till kostnaderna och har en bestämd uppfattning om när det blir klart i stället för att som nu få leva med en mängd risker, som det ju alltid finns med gamla hus.

Det samarbete som Karin vill ha kanske inte kommer till stånd än på många år. Är det värt att ta dessa risker?

Anförande nr 147

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Låt mig först kommentera det där med gamla hus. 1965 blev detta hus klart, så det beror på vad man menar med gamla hus. Vi har äldre fastigheter än så i staden där det går alldeles ypperligt att ha verksamheter.

När det gäller lovsången till stadens tjänstemän är jag den första att säga att jag är djupt imponerad av stadens tjänstemän, som tar fram underlag, som svarar på våra otaliga frågor och synpunkter och som ger oss faktakunskap inför att de politiska besluten ska fattas. Jag är djupt imponerad av stadens alla anställda.

När det handlar om Tekniska nämndhuset är detta en renovering av befintlig byggnad för att man ska finna nya sätt att arbeta och att även arbeta ihop de tekniska förvaltningarna. Det är det själva ärendet handlar om.

Anförande nr 148

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Nu har vi facit för hur och vad som är det ekonomiskt mest effektiva sättet att ordna ett tekniskt nämndhus för ca 1 400 arbetsplatser. Vi har fått svaret om investeringskostnaden, som blir knappt 1,1 miljard i detta fall. Vi har fått svaret om hyreskostnaderna, som blir rimliga när vi ordnar yteffektiva lokaler i kontorslandskap. Vi frigör tre stora fastigheter som kan hyras ut eller säljas. Det är fastigheter som kan användas till kontor, en del bostäder och kanske också en skola i framtiden.

Vi har också facit för de borgerligas alternativ, som är att bygga nytt vid Globen för nästan hela 2 miljarder kronor, och säkert ännu högre kostnader då entreprenadindex har ökat betydligt sedan de tidigare beräkningarna. Vi skulle alltså med det borgerliga alternativet kasta bort 1 miljard av skattebetalarnas pengar.

Vi har nu också facit för vad det vinnande förslaget för Arenan 9 vid Globen innebär i antalet arbetsplatser. I stället för att vi placerar 1 400 kommunala arbetsplatser där till den dubbla kostnaden får vi nästan lika många privata kontorsarbetsplatser. Dessutom kan vi sälja marken. Det blir alltså dubbel nytta i stället för dubbel förlust, som de borgerligas förslag innebär.

Alla underlag och siffror finns nu tillgängliga. Att de borgerliga inte tror på siffrorna är förvånande. Det kanske handlar om prestige och dåliga politiska rådgivare. Ni vågar inte erkänna att ni fastighetsekonomiskt är helt fel ute. Ni vågar inte erkänna att ert förslag blir minst dubbelt så dyrt. Ni sitter uppenbarligen fast i gamla föreställningar. Vi vet ju att om man sitter fast i gamla farliga föreställningar blir det också farliga och dyra politiker.

Vi kommer med vårt förslag att bygga bostäder i detta område på Kungsholmen. I vilken omfattning det blir är osäkert med hänsyn till de klassningar som finns – grön- och gulklassade. Utöver dessa kulturhistoriska värden kan också strandskyddet begränsa möjligheten till bostäder. Värdet av byggrätter för bostäder är alltså mycket osäkert. Det visar sig också i och med att de borgerliga är splittrade när det gäller hur många bostäder de tror är möjliga.

Därför är det glädjande att kunna yrka bifall till en arbetsplats med flexibla lokaler, med bra service och i ett bra läge för tusentals årliga besökare. Detta är fastigheter med god miljöprestanda, och det är frigörande av ytor. Det blir tre andra fastigheter, och inte minst spar vi minst 1 miljard kronor som vi kan använda till andra investeringar. Så grattis, alla stockholmare!

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 149

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Jag undrar vilken värld Jan Valeskog lever i. Har du inte läst ditt eget ärende? Där står att kostnaderna är en av riskerna. Det är en bland flera risker, skulle jag vilja säga. Vi har inte riktigt sett de

kalkyler som du säger finns, så man vet inte exakt vad kostnaderna kommer att bli för det ena och för det andra. Vi vet inte heller om de anställda kommer att få plats i huset.

Vad vi vet är att vi har ett 60-årigt hus, och 60-åriga hus lever oftast inte upp till de bestämmelser och de miljökrav som finns i dag. Det är ju också en av riskerna. Hur mycket behöver man riva? Vad hittar man bakom taken? Hur kommer ventilationen att lösas? Hur ser it-satsningarna ut? Jag ser miljonerna rassla iväg i stället för att vi har ett hus som man bygger för att passa verksamheten och där det finns utrymme för att öka kostymen. Var inte så nöjd, Jan Valeskog!

Anförande nr 150

Borgarrådet **V a l e s k o g** (S): Precis som finansborgarrådet redogjorde för kommer detta att vara flexibla arbetsplatser, och det kommer att finnas god marginal från början. Många i huset kommer inte alls att behöva egna arbetsplatser. De flesta kommer att göra det, men inte alla. Det här är vi inte alls oroliga för.

Men ert alternativ är som sagt att bygga för 2 miljarder vid Globen på en plats som vi har sålt och med en marknad som gör att vi säljer för bra pengar. Vi har därmed också fått minst 1 000 privata kontorsarbetsplatser. Varför ska ni absolut ha kommunala arbetsplatser? Varför duger det inte med privata? Det kan man undra.

Anförande nr 151

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Valeskog låter verkligen som en raspig grammofonskiva. Du liksom harklar upp det där med Globen, och sedan kommer det lite om strandskydd som argument för att vi inte ska kunna bygga bostäder vid Tekniska nämndhuset, där det står i dag. Jag är öppen för andra förslag än Globen. Det var en arkitekttävling som utlystes vid denna plats. Men vi kan tänka oss Tekniska nämndhuset i en annan del av Stockholm i stället. Vi har inte fastnat vid Globen. Vi har inte lagt fram något förslag till beslut där vi har sagt: Bygg vid Globen i stället! Det är du som håller på och upprepar det här hela tiden.

Jag tror att skon klämmer för er för att ni inte vill ha kommunala arbetsplatser i ytterstaden. Ni vägrar att flytta kommunala förvaltningar från innerstaden till ytterstaden. Ni vill att de ska finnas kvar i innerstaden, och ni vill att Tekniska nämndhuset ska vara där också. Det är där problemet är hos er, Valeskog, och ingen annanstans.

Anförande nr 152

Borgarrådet **V a l e s k o g** (S): Ni har enbart föreslagit Globen, där vi nu får privata arbetsplatser, som jag berättade om. Vi har tidigare haft ärenden där vi har konstaterat att det är viktigt för kommunala arbetsplatser som har många besökare att det finns bra kommunikationer och att det är lätt att ta sig dit. Här är det fråga om tusentals, kanske tiotusentals, som kommer till Tekniska nämndhuset. Här slår vi två flugor i en smäll. Vi spar minst 1 miljard, vi får arbetsplatser vid Globen, vi får effektiva arbetsplatser på de här ytorna och vi kan dessutom frigöra ytterligare kontorsarbetsplatser. Det finns säkert också plats för en hel del bostäder.

Anförande nr 153

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Jag var lite uppe i varv här tidigare. Men jag börjar med att yrka bifall till alliansreservationen i kommunstyrelsen, och jag gör det av två skäl. Det är ekonomiskt lönsamt att flytta ut arbetsplatser från innerstaden så att man får trafikflöden och kollektivtrafikflöden åt motsatt håll. Det är också värdefullt för stadens tjänstemän att få nya ändamålsenliga lokaler som passar för i dag och för i morgon. Naturligtvis ska de kunna samarbeta. Att det inte skulle kunna samarbeta i nya lokaler verkar uppriktigt sagt lite verklighetsfrånvänt.

Av dessa skäl vill vi göra det här. Vi kan få bostäder på den här platsen – bostäder som klarar av de uppenbara risker som i dag finns med de gamla husen, och få nya ändamålsenliga hus. Det kanske kan bli fler studentbostäder, och många andra bostäder kan det bli.

Det andra skälet till att jag och Centerpartiet reserverar oss i ärendet är de uppenbara risker som finns. Vi har tagit upp några av dem, men det verkar som om majoriteten inte har förstått att det kostar pengar om man måste riva vissa delar av fastigheterna för att kunna göra dessa fantastiska ändringar. Det kostar pengar att säkra dem mot hundraårsöversvämningar, till exempel, vilket man säkrar upp om man bygger nytt i sådana här lägen. Det är en massa olika lösningar som inte är prissatta och som inte går att prissätta. Vi vet hur det är när man börjar riva i 60-åriga hus. Ni tycker inte att det är gammalt, men det kan vara gammalt på många olika sätt med ventilation, med uppvärmning, med att riva vissa väggar och med vad man hittar bakom taken.

Jag skulle vilja säga att det finns många fler skäl till att för en kostnad som man i förväg vet om se till att våra tekniska förvaltningar får ändamålsenliga lokaler. Det går att göra i kollektivtrafiknära lägen, som till och med är bättre än dem vid Tekniska nämndhuset.

Bifall till reservationen i kommunstyrelsen!

Anförande nr 154

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag förstår inte varför Centerpartiet och övriga borgerliga partier inte litar på experterna. Det finns omfattande underlag och omfattande redovisningar av kostnaderna. Det här kostar knappt 1,1 miljard. Men det tror inte Centern på. De tror inte på siffran 1,1 miljard, utan de går omkring och tror på någonting annat och är därför beredda att chansa och ta en kostnad på minst 2 miljarder, som det kommer att handla om att bygga nytt. Det är minst 2 miljarder – alltså 1 miljard i skillnad! Och ni är beredda att chansa för att ni går omkring och inte tror på saker. Det är bättre att ni kollar efter fakta och kommentarer och kallar in tjänstemännen för att få redovisningar. Det hade ni kunnat göra under många månader. Då hade ni fått svar. Det här är beräkningar som vi nu har fått.

Ni vill väl minoritetsåteremittera bara för att ni av något obegripligt skäl vill förlänga processen. Kostnaderna, hyresintäkterna och allt finns redovisat. Vad är problemet?

Anförande nr 155

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Vi tycker inte lika. Vi vill ha en ändamålsenlig lösning för stadens tjänstemän på en plats där vi vet om kostnaderna i

förväg. Jag har läst tjänsteutlåtandet. Jag ser riskerna och osäkerheterna. Jag har dem framför mig. Så visst vet jag detta! Det står om kalkylosäkerhet och att prognos på budget baseras på tidiga analyser och programhandlingar. Jag kan läsa på flera olika sidor om osäkerheterna för kostnaderna.

Så kom inte och säg att vi inte vet vad vi pratar om när vi vill göra en bra lösning som är bra för staden, som är bra för tjänstemännen och som ger fler bostäder i innerstaden!

Anförande nr 156

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Nu behöver, som vi vet, Tekniska nämndhuset renoveras. Det ger staden en stor möjlighet. Det ger oss en möjlighet att utveckla både innerstaden och ytterstaden. I dag är Tekniska nämndhuset en relativt sluten huskropp utan levande bottenvåningar. Det är en byggnad som är nedsläckt efter kontorstid och som är stängd mot vattnet. Vi kan nu få en byggnad som skapar ett levande gaturum med aktiva bottenvåningar, ett bättre möte med det vattennära läget och ett område som lever stora delar av dygnet.

Detta säger dock majoriteten nej till. Den rödgrönrosa majoriteten säger nej till kanske 1 000 bostäder där Tekniska nämndhuset står i dag. Man säger nej till 1 400 nya arbetsplatser i någon ytterstadsdel. Därmed säger man också nej till utveckling av ett lokalt näringsliv i anslutning till dessa arbetsplatser. Man säger nej till att koppla samman denna del av Kungsholmen med City. Vi brukar säga att detta är ett sår mellan City och Kungsholmen, som skulle kunna läkas med en ny byggnad på platsen. Man säger också nej till att utveckla Fleminggatan till en mer levande stadsgata.

Vi i Alliansen säger ja till allt detta. Vi vill utveckla den här delen av staden samtidigt som vi ger enorma möjligheter att utveckla ytterstaden med arbetsplatser och med lokalt näringsliv.

Till detta kommer osäkra ekonomiska kalkyler. Finns det någon investering som fastighetsnämnden har gjort under denna mandatperiod som har hållit budgeten? Vi är vana att se budgetöverskridanden på 50, 60, 70, 80 och 100 procent. Vad är det som säger att detta projekt skulle stanna på 1,1 miljard? Det tror inte jag ett dugg på.

Det är väldigt mycket som talar för att ärendet ska återremitteras och att vi ska kunna få ett helt nytt förslag. Min förhoppning är att spaden inte kommer att hinna sättas i marken före valet så att Alliansen kan stoppa detta projekt och besluta om något betydligt bättre i stället.

Jag yrkar bifall till Alliansens återremiss.

Anförande nr 157

M a r t i n H a n s s o n (MP): Hittills har inte kostnaderna ökat; det kan vara värt att påminna sig om. Det har hållit budget än så länge.

Återigen: Ni talar om de bostäder som skulle tillskapas på platsen. Men där är ni inte samlade. Senast vi debatterade detta ville till exempel Liberalerna inte riva det nuvarande Tekniska nämndhuset – fullt förståeligt eftersom det är en grönklassad

byggnad. Jag vet att ni i Kristdemokraterna och Moderaterna vill göra det, men ni har inte en samlad allians här.

Man får inte glömma bort en sak när det gäller det alternativ ni har. Jag vet inte om ni fortfarande står för att det ska byggas vid Söderstadion, men där har vi nu presenterat vad som ska komma i stället. Det är där bostäderna kommer. Det är 700 nya bostäder som kommer att skapas där, det är 730 000 kvadratmeter kontor och lokaler för handel som kommer att komma till, det är två nya träningsrinkar under jord och det är en ny park. Allt detta säger ni nej till där borta vid Söderstadion. Vi får inte glömma bort det här. Ovanpå detta vill ni fördyra hela projektet med totalt sett 1 miljard. Varför? Varför backar ni inte?

Anförande nr 158

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Alliansen är helt överens om att vi ska bygga bostäder här. Kristdemokraterna har inte sagt om vi ska riva eller inte; det är någonting vi får ta ställning till senare. Det är mycket möjligt att denna byggnad får stå kvar där den är, även om jag verkligen kan erkänna att det inte är min personliga favorit. Man kan också komma över detta genom att göra kompletteringsbyggnader och kanske riva någon del av fastigheten. Det kommer vi att komma överens om – var så säker! Bostäder kommer det att bli om Alliansen vinner valet och bygget inte har påbörjats.

Du ska inte haka upp dig på det där med Söderstadion, Martin. Den platsen lär ju inte vara aktuell nu. I och med det du nu berättar om allt det som planeras där är ju den platsen inte aktuell för ett nytt tekniskt nämndhus. Då får vi se oss om i en annan del av staden som behöver arbetsplatser och ett bättre lokalt näringsliv och som också ligger till så att människor enkelt kan ta sig dit. Det finns nog ganska många delar i staden som uppfyller dessa kriterier.

Anförande nr 159

Borgarrådet Valeskog (S): Det är svårt att debattera med en opposition som inte tror på de siffror som redovisas; det måste jag säga. Det är nästan så att vi skulle kunna avsluta debatten. Vi har många duktiga experter i flera av våra förvaltningar som har jobbat med detta under lång tid. Men om ni inte tror på siffrorna får ni anstränga er med att belägga varför de inte stämmer. Det är ändå 1 miljard som skiljer förslagen åt.

Dessutom är det Globen ni har talat om. Jag har inte hört att Kristdemokraterna har sagt vilken annan plats det ska vara på. Vi har i oktober i kommunstyrelsen godkänt ett ärende där ni har sagt att besöksfrekventa förvaltningar bör ha ett centralt läge. Jag vet inte om Kristdemokraterna anser att Tekniska nämndhusets verksamhet är besöksfrekvent eller inte. Det anser i alla fall jag.

Anförande nr 160

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Det här handlar inte om att tro eller inte tro på tjänstemän eller på experter. Detta handlar om att vi vet om att denna typ av ekonomiska kalkyler är svåra att göra. Vi vet att Stockholm har en historia av upphandlingar som visar sig bli betydligt dyrare än det vi har beslutat i inriktningsbesluten här i fullmäktige. Vi får gång på gång besluta om reviderade

genomförandebeslut. Bara man ser rubriken reviderat genomförandebeslut vet man att det beror på att ekonomin har sprungit iväg och att det har blivit mycket dyrare.

Det finns skäl att misstänka att detta projekt kan få en liknande utveckling eftersom det är så många osäkerhetsfaktorer. Det står också i tjänsteutlåtanden att de ekonomiska osäkerheterna är väsentliga. Det är klart att vi läser och tar intryck av detta.

Anförande nr 161

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Vi har en osynkroniserad populistisk allians i vår region. Vi står här och vurmar för en utlokalisering av Tekniska nämndhuset till ytterstaden. Men mig veterligen är det ett allianslett landsting som den 7 november förra året fattade beslut om att samlokalisera sina centrala förvaltningar till – just det – Kungsholmen. Vad är det för kluvna tungor ni står och talar med?

Anförande nr 162

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det finns nog tillfällen då landsting och kommun i arbetarekommunen Stockholm talar med olika tungor också. Jag kan inte se där besluten och bevekelsegrunderna för dem; det får nog landstingspolitikerna svara på. Nu talar vi om Tekniska nämndhuset. Vi vill ha bostäder på den platsen. Vi vill att arbetsplatser flyttar till ytterstaden. Ni klamrar er fast vid att just dessa arbetsplatser ska vara kvar i innerstaden, och ni säger därmed nej till att utveckla platsen till att bli någonting mycket bättre.

Det är tragiskt. Om ditt bästa argument är att landstingsalliansen har beslutat att samla ett antal arbetsplatser till Kungsholmen borde det snarare vara ett argument för dig att flytta de här arbetsplatserna till ytterstaden från Kungsholmen.

Anförande nr 163

M a r t i n H a n s s o n (MP): Herr ordförande! Planeringen för upprustningen av Tekniska nämndhuset har pågått under flera mandatperioder. Det är därför vi blir rätt bekymrade när Alliansen nu säger att man vill försena det hela ytterligare. Beslutet möjliggör mer ändamålsenliga lokaler. Vi ska också se över tillgängligheten – både den praktiska och det som handlar om att göra lokalerna mer publika. Vi ska se över energianvändningen. Detta är i mångt och mycket också ett miljöprojekt. Det här behövs, för det har inte skett någon större renovering av lokalerna sedan de öppnades 1965.

Tyvärre verkar det som att ni i Alliansen fortsatt vill stoppa detta. Nu får vi höra från Erik Slottnér att era tidigare planer på flytten till Söderstadion troligen inte är aktuella längre. Jag undrar då: Gäller detta också övriga allianspartier? Gäller det Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet också? Är det alltså så att ni i Alliansen nu står utan ett alternativ? Ni vill inte bara stoppa planerna, utan ni har dessutom inget alternativ för var det ska komma någonting nytt. Är det detta ni kommer att gå till val på – att ni vill stoppa det här men att ni inte har något svar på vad vi ska göra i stället? Det är inte seriöst.

Vi vet nu att till exempel de intäkter vi får från den markanvisning som har skett troligen är det dubbla mot kostnaderna för upprustningen. De ligger på över 2

miljarder nu. Ekonomin i detta känns hyfsat trygg, i alla fall relativt den ekonomi som ni försöker er på, där era tidigare kostnader för byggnaderna skulle ligga på uppemot 2 miljarder.

Det är väldigt mycket problem här, och jag skulle verkligen vilja vädja till er i Alliansen att tänka över saken en gång till. Ni går in i det här med oerhört stora risker när ni inte ens verkar ha ett alternativ längre.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 164

Erik Slottner (KD): Ordförande! Hur vet Martin Hansson att ett nytt tekniskt nämndhus absolut måste kosta 2 miljarder kronor? Det är ett hus som är arkitektritad på en viss plats som uppskattas till denna kostnad. Men rita ett nytt hus på en annan plats, då! Då kanske det blir en lägre kostnad. Det finns ingenting som säger att ett nytt Tekniskt nämndhus måste kosta 2 miljarder kronor. Så sluta haka upp er på denna siffra, liksom ni borde sluta haka upp er på en massa andra saker med en rad missuppfattningar och annat som ni gör i den här debatten!

Anförande nr 165

Martin Hansson (MP): Herr ordförande! Det här är beräkningar från det tidigare förslaget från oppositionen; det vet vi om. Nu säger du, Erik, att ni backar från detta. Ni står alltså helt utan ett alternativ. Det är ännu allvarligare. Det är ännu värre om ni inte ens har ett alternativ. Jag undrar återigen om detta också gäller Liberalerna, Centerpartiet och Moderaterna. Backar ni också från planerna på Söderstadion?

Anförande nr 166

Christina Linderholm (C): Herr ordförande! Om nu majoriteten anser att oppositionen är osynkroniserad skulle man kunna säga att ni å andra sidan är väldigt synkade. Ni upprepar envist samma sak: Det är nödvändigt att ha dessa tjänstemän i just dessa hus på just denna plats, och det finns inget annat alternativ någonstans.

Vi säger: Bostäder på den här platsen! Det är kanske det första som borde gå fram hos majoriteten. Vi vill ha bostäder i stället för arbetsplatser på den här platsen. Arbetsplatser kan med fördel flyttas ut från innerstaden. Vi har försökt med ett antal förvaltningar, men den nya majoriteten satte stopp för detta. Ni är väldigt ovilliga att decentralisera i den här staden. Vi ska nog klara av det, ska du se.

Anförande nr 167

Martin Hansson (MP): Men arbetsplatser kommer det att bli nu i Söderort. Återigen: Vi har markanvisat för 730 000 kvadratmeter nya kontor och arbetsplatser på den plats där ni tidigare ville bygga Tekniska nämndhuset. Jag vet inte om ni vill det längre. Men arbetsplatser blir det ändå, som sagt. Det är bara det att de blir till på ett annat ställe. Dessutom kommer 700 nya bostäder till.

Sedan har ni en del konstig argumentation om att det skulle bli mer tillgängligt för medborgarna i hela Stockholm med flytten till Söderort. Det är inte sant. Det är fortfarande så att när någonting ligger i innerstaden är det mer tillgängligt för alla

medborgare. Det måste ni väl ändå landa i, även om just Globenområdet har en hyfsat större tillgänglighet än vissa andra delar.

Återigen: Jag vill verkligen vädja till er att backa från detta. Det är jättekonstigt. Nu när ni inte ens har ett samlat alternativ över huvud taget för vad ni vill göra blir det ännu märkligare.

Anförande nr 168

R i c h a r d B e n g t s s o n (L): Ordförande! Jag vill för Liberalernas del yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen om en återremiss av ärendet med mera i dag. Argumenten för det är, som har framgått av debatten hittills, i huvudsak tre. Det handlar om att vi tycker att det som vi förberedde när vi var i majoritet tidigare var ett i allt väsentligt bättre förslag som förenade flera viktiga värden. Det första att flytta ut fler arbetsplatser utanför innerstaden, primärt söder om staden där det finns ett stort underskott på detta. Det skulle behövas. Fler bostäder i citynära läge är också viktigt och bra, och det hade behövts på den här platsen på Kungsholmen. Dessutom behöver naturligtvis, som majoriteten nämner och lyfter fram, de tekniska förvaltningarna få moderna ändamålsenliga och bra lokaler för att bedriva sin verksamhet i.

Att vi är tveksamma till det förslag som nu läggs fram beror dels på att det inte lever upp till det som vi vill åstadkomma, dels på de betydande risker med projektet som nämns i underlaget. Vi i Alliansen har nog förutsättningar att komma överens, men det är klart att förutsättningarna har förändrats under åren sedan vi var i majoritet. Vi behöver därför sätta oss ned och titta på detta i detalj igen.

Det svingas en del siffror här. Majoritetens förslag jämförs med vårt förslag och de kalkyler som fanns för det, men det är lite grann att blanda äpplen och päron eftersom man då inte tar hänsyn till de intäkter som man skulle kunna få i den befintliga fastigheten. Det är inte riktigt seriöst att jämföra 1,1 miljard med 2 miljarder.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 169

M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande, fullmäktige! Jag vill bara instämma i det som har anförts från majoritetens företrädare i ärendet. Det är ett bättre förslag att rusta upp Tekniska nämndhuset för de verksamheter som finns där. Det är bättre ekonomiskt, och det skapar även förutsättningar att utveckla staden med den kompetens som kommer att inrymmas i detta område.

Det verkar som att det är en enorm prestigeförlust för högeralliansen att man inte fullföljer deras ursprungliga planer på att bygga bostäder i området och flytta verksamheterna till Globenområdet. När vi fattade beslut i Globen SGA Fastigheters styrelse var det ingen av Alliansens företrädare som reserverade sig mot beslutet att omdana hela området. Då fanns inget förslag från högeralliansen om detta. De reserverade sig inte mot majoritetens förslag om att sälja marken och bygga bostäder och kontor och två hallar under jord. Det fanns inget förslag. Om olyckan skulle vara framme och ni får styra staden och återkallar beslutet måste ni i så fall vaska fram ett nytt förslag. Det är inte seriöst.

Det här är helt enkelt ett bättre förslag. Jag förstår inte varför ni ska envisas med att man ska riva huset och bygga lyxbostäder på Kungsholmen. Man har förtätat Kungsholmen jättemycket, och det har tillkommit tusentals bostäder – hyresrätter och bostadsrätter. Jag förstår egentligen inte varför ni trilskas och envisas med att detta inte ska bli av.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 170

Erik Slottner (KD): Ordförande! Jag måste fråga Mehdi Oguzsoy: Känns det inte lite konstigt? Nu har jag suttit här i två mandatperioder i fullmäktige och hört dig många gånger i talarstolen. Du pratar väldigt mycket om utsatta områden, om våra förorter, om att vi måste stärka människor som bor i förorten, om att vi ska ha fler arbetsplatser och om att vi ska utveckla ytterstaden.

Nu har du en chans att få 1 400 nya arbetsplatser i Stockholms ytterstad med tillhörande lokalt näringsliv som kan stärkas i och med dessa nya arbetsplatser. Och det kommer du alldeles strax att sitta här och rösta nej till. Det är ett konkret förslag som skulle utveckla Stockholms ytterstad. Känns inte det väldigt märkligt?

Anförande nr 171

Mehdi Oguzsoy (V): Det är inte hugget i sten, Erik, att vi till varje pris ska flytta alla verksamheter som staden har ansvar för till ytterstadsområden. Vi måste bedöma utflyttning av våra verksamheter till de områden i staden som i dag lider brist på arbetsplatser. Det här är inte försvarbart. När det gäller ert förslag att förlägga detta till Globen och på så sätt flytta arbetsplatser dit kommer det fortfarande att tillkomma massor med nya arbetsplatser. Det gäller dem som ska jobba på de kontor som man kommer att bygga vid Globen.

Vi ska absolut flytta de verksamheter som går att flytta utan att det riskerar stadens ekonomi och så vidare. Men man måste kunna bedöma detta från fall till fall.

Anförande nr 172

Malin Ericson (FI): Då ska vi äntligen besluta om att bygga om Tekniska nämndhuset så att de som arbetar där får en modernare och mer tillgänglig arbetsmiljö. Medskicket i fastighetsnämnden i beslutet att visa upp stadens hållbarhetsarbete genom gröna väggar eller genom att producera el på taket tycker jag lät väldigt roligt.

Oppositionens förslag är att flytta Tekniska nämndhuset till Söderstadion – eller kanske någon annanstans – och i stället göra om huset till bostäder. Då kan man undra vilket slags bostäder det skulle bli. Med tanke på hur samtliga partier i oppositionen ställer sig till allmännyttan förmodar jag att det handlar om att inte låta bostadsbolagen inreda husen till hyreslägenheter till rimliga priser eller kanske till studentlägenheter med närhet till kommunikationer. Det handlar nog snarare om att sälja hus eller mark till något högprofilerat byggbolag med lyxlägenheter som specialitet. Det är ju ett toppläge där vid stranden med fem minuter till Centralen.

Vi i Feministiskt initiativ tycker att det generellt är en bra idé att flytta ut förvaltningar till ytterstaden. Men då ska det vara just till ytterstaden och inte fem

minuter från närmaste tull. Vi ska inte flytta ut förvaltningar för att i stället bygga dyra bostadsrätter på platsen.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 173

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Då är det alltså så att eftersom det en gång har funnits ett förslag om att bygga ett tekniskt nämndhus vid Globen är ni så oflexibla att ni säger nej till det och väljer att ha kvar Tekniska nämndhuset inte fem minuter från tullen utan fem minuter från T-centralen. Det är så FI väljer att göra. Varför försöker ni inte hitta en ny plats i Stockholms ytterstad som behöver utvecklas och som ligger rimligt till med kommunikationer och annat? Där skulle man kunna skapa de nya arbetsplatserna.

Ni har fullkomligt lagt er platt för Socialdemokraternas energiska bevilja att behålla alla kommunala arbetsplatser i innerstaden. Det är den ni har lagt er platt för, och det beklagar jag verkligen.

Sedan tror jag nog att Alliansen skulle kunna klara av uppdraget att bygga hyresrätter till rimliga kostnader på ett bättre sätt än vad den här majoriteten har gjort. Hittills har ni inte producerat en enda, vad jag vet.

Anförande nr 174

M a l i n E r i c s o n (FI): Vi är som sagt generellt inte emot att flytta ut förvaltningar, men just denna förvaltning tycker vi ska vara kvar i stan. Om vi nu talar om just detta ärende förstår jag inte riktigt hur vi kan dra in vad vi bygger på andra ställen. Vad skulle hända med den här platsen om vi skulle flytta ut förvaltningarna och riva huset eller göra någonting annat med det? Det är det som är frågan.

Anförande nr 175

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Herr ordförande! Den rödgrönrosa majoriteten har valt att avbryta projektet med nytt tekniskt nämndhus utanför innerstaden och utvecklingen av Plankan 7 för bostadsändamål med hänvisning till att det skulle bli för dyrt.

I dagens debatt har vi nu hört att vi har facit för de ekonomiska kalkylerna. Det kan vara så att jag har missat någonting i ärendet, men jag hittar inga fastighetsekonomiska kalkyler eller något facit. Vi har vid upprepade tillfällen begärt att få dessa fastighetsekonomiska kalkyler, men vi har inte fått ta del av dem. Jag har till exempel frågat fastighetsdirektören om hon har fått se en rapport över de kalkyler som låg bakom förslaget till beslut. Det hade hon inte. Ordföranden lyfte då på nämndmötet att rapporter kommer att presenteras för kommunstyrelsen när ärendet behandlas där i början på 2017. Någon sådan rapport har dock inte presenterats i kommunstyrelsen.

När inriktningsbeslutet var uppe i kommunfullmäktige 2017 fanns inte heller några fastighetsekonomiska kalkyler. Den enda information som har presenterats är att produktionskostnaderna för ett tekniskt nämndhus i Söderstaden skulle bli 2 miljarder kronor. Någon information om hur man har fått fram denna siffra eller

vilka antaganden den bygger på framgår dock inte i underlaget. Det tycker jag är mycket anmärkningsvärt givet de stora investeringar som detta ärende innebär.

Förslaget på om- och tillbyggnad av tekniskt nämndhus på Kungsholmen ligger på nästan 1,3 miljarder kronor om man inkluderar evakuerings- och flyttkostnaderna. Dock ger det aktuella förslaget inte någon möjlighet att utveckla den befintliga fastigheten. Vi vill därför att staden ska fortsätta att verka för utlokalisering av de tekniska förvaltningarna till ytterstaden samt att fastigheten Klamparen 7 på Kungsholmen omvandlas till bostäder.

Jag yrkar därför på återremiss och på bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 176

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag vill veta om även ni moderater inte ser Söderstaden som det första alternativet. Har även ni backat från detta? Vad är det ni kommer att gå till val på samlat? Är det att ändå försöka få till någonting i Söderstaden eller är det bara något annat alternativ någonstans i ytterstaden? Det kan vara bra att få svar på det.

Ni har ändå fått en del svar. Ni såg väl pressmeddelandet den 24 november som gav en del svar på frågorna om vad som skulle hända där vid Söderstadion i stället? Det finns även beräkningar på vad intäkterna skulle bli. De är över 2 miljarder, och de kan vara så mycket som 2 ½ miljard. Ni har börjat få siffror, och det antar jag är något väldigt bra.

Anförande nr 177

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Några kalkyler har inte jag sett på hur man kommer fram till siffran 2 miljarder. Vilka antaganden har ni gjort, till exempel? Är det hela baserat på den arkitekttävling som hölls tidigare? Har ni räknat på andra alternativ där man gör en ändamålsenlig fastighet men med en annan gestaltning, som inte kostar lika mycket? Det är just det här vi har efterfrågat hela tiden. Hur får ni fram siffran 2 miljarder kronor, och vad är den beräknad på?

Vårt förslag är att bygga bostäder där Tekniska nämndhuset ligger i dag. Det är det vi vill göra. Det är vi överens om med de andra allianspartierna.

Anförande nr 178

B o r g a r r å d e t V a l e s k o g (S): Jag tycker att det är ett märkligt påstående att säga att man inte utvecklar fastigheterna. Vi frigör som sagt tre fastigheter på Klamparen 8 och 11 och även på Pilträdet. Vi gör kontorslandskap, och vi har flexibla arbetsplatser. Vi vet ungefär vad kostnaden blir. Det är klart att det finns en osäkerhet. Men denna osäkerhet är jämfört med er osäkerhet tämligen ringa. Kostnaden låg på 2 miljarder för den arkitektritade lösningen för denna plats.

Det som är mest osäkert är era egna kalkyler. Vi vet att det är osäkert hur många bostäder vi kan bygga där, och vi är ju själva oense om hur många som är möjliga. Det är kulturklassade fastigheter, och det är strandskydd. Det är alltså ingen enkel plats. Vi kommer säkert att bygga en del bostäder där, men inte i de mängder som några av er, till exempel Moderaterna, tror. Det är knappast realistiskt.

Vi hör också att ni inte ens vet vad alternativet är. Vart ska Tekniska nämndhuset flytta nu när vi har bestämt att det ska bli över 1 000 andra arbetsplatser på tomten vid Söderstadion? Det är privata arbetsplatser, som ni dessutom verkar ha någonting emot. Vart ska man flytta någonstans? Det vore bra att få veta det.

Anförande nr 179

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Nu fick jag lite mer besked här. Om jag tolkar dig rätt är förslaget 2 miljarder kronor med den byggnad som vann enligt arkitekttävlingen. Det är inte något nytt här i staden att de förslag som vinner arkitekttävlingar brukar sticka iväg i kostnader. Varför inte då räkna på en rimligare fastighet med en annan gestaltning som ändå skulle ge en fullt ändamålsenlig fastighet för de tekniska förvaltningarna? Det tycker jag är synnerligen anmärkningsvärt. Det borde man göra i stället för att slänga ut siffran 2 miljarder kronor.

Anförande nr 180

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag börjar med att yrka på återremittering av ärenden i enlighet med oppositionens förslag, även om jag kanske tycker att man går bara halva vägen. Nu råder det lite oklarhet, men det verkar väl ändå som att oppositionen som helhet vill utlokalisera Tekniska nämndhuset till Söderstaden. Jag tycker som sagt att det bara är halva vägen.

Vi socialkonservativa lägger till en samhällsekonomisk dimension i frågan. Det har varit mycket prat om investeringskalkyler och företagsekonomi. Men vi menar att en blandad stad har ett samhällsekonomiskt värde. Vi vill se Tekniska nämndhuset, inte i Söderstaden, men kanske i Fittja, Tensta eller Rinkeby. I dag har vi personal i Tekniska nämndhuset som bor i Bromma, åker över Tranebergsbron och har arbetsplatsen på Kungsholmen. Vad får de se av Stockholm? Det är klart att vi ska blanda hela vår stad så mycket som möjligt.

Här har jag min fråga till er allihop. Jag vill gärna ha ett svar på den. Varför ska bara bibliotekspersonal ha förmånen att ta del av och uppleva det nya, spännande Stockholm och det nya, spännande Sverige?

Anförande nr 181

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! Det tycks vara så att jag har nöjet att avsluta debatten. För att göra det enkelt säger Sverigedemokraterna som förra gången: Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Det finns många skäl. Jag ska inte ta upp alla. Men det är inte på något vis självklart att allt blir bättre för att man flyttar långt utanför tullarna. Jag skulle säga att Tekniska nämndhuset ligger centralt, och då är det centralt för alla. Som vi vet är det ett ställe och en institution som har väldigt många besök. Det blir då lika för alla, så att säga.

Om vi drar paralleller med att flytta ut statliga verk, som vid ekonomisk utvärdering och annat ofta har visat sig vara ganska dyrt och ganska misslyckat, säger jag samma sak: Jag har svårt att förstå Alliansens vurm för att flytta ut verk till varje pris.

För det första kan man diskutera det här med bostäder på Klamparen. Jag vill då bara påminna om de kalkyler som fanns tidigare och som kanske fortfarande finns när det gäller Karolinska, alltså den gamla huvudbyggnaden. Den uppskattade man ha ett värde av 10 miljarder – ett helt orealistiskt pris. Det har visat sig när man har börjat titta på försäljning av vissa delar. Vi kan lätt hamna i den situationen. Vi har också den lite vacklande byggmarknaden och bostadsmarknaden att tänka på.

För det andra finns det ekonomiska motiv. Jag är fullt medveten om att alla kalkyler är osäkra. Men det förefaller ändå som att det blir kanske 1 miljard billigare än att flytta till Globenområdet. Det är lite osäkert, och det kan slå på några hundra miljoner.

För det tredje gäller det Globenarenan, alltså vid Södra stationsområdet. Som det ser ut nu, med det förslag som ligger i ärende 47, blir det tal om försäljning av mark till betydande belopp – 700 miljoner kronor eller något sådant. Det är visserligen ett annat konto, men det är ju samma för hela staden.

Detta är skälen till att vi sverigedemokrater, som inte är bundna av tidigare ställningstaganden, säger: Bifall till kommunstyrelsen!

*§ 24 Tvärbana Norr Kistagrenen**Genomförandeavtal för delsträcka Norra Ulvsunda samt**Överenskommelse om betalplan och indexering för medfinansiering (Utl. 2018:8)*

Anförande nr 182

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Som ordförande i trafiknämnden är jag en av de parter som har drivit detta ärende framåt. Jag tänkte bara säga att med en stad som växer kraftigt är en god kollektivtrafik helt avgörande. Vi har i dag ett bra nät av tunnelbanor som går som stråk ut från centrum, men vi behöver också bra tvärförbindelser för att helt enkelt få den utmärkta kollektivtrafik som behövs för att se till att de som i dag i stor utsträckning tyvärr väljer att ta bilen ska låta bli det och i stället välja kollektivtrafiken.

Det ärende som vi nu har uppe är ett genomförandeavtal för Norra Ulvsundadelen av spårvägen, Tvärbanan, från Ulvsunda till Kista. Det är ett alldeles utmärkt ärende på det viset att vi nu går vidare med den gren som går hela vägen ut till Helenelund. Staden är med och delfinansierar denna del av projektet med 942 miljoner kronor. Med hjälp av detta får vi kopplingen med Tvärbanan ända bort ifrån Sickla upp till Helenelund. Vi knyter ihop alla delarna från Ulvsunda, Bromma, Annedal, Solvalla och går in i Sundbyberg, Rissne, Ursvik och upp till Rinkeby och Helenelund. Detta är en alldeles utmärkt snedförbindelse som gör att kollektivtrafiken får den konkurrensfördel som den verkliga behöver.

När man passerar vid Ulvsundaleden i dag ser man en brokonstruktion som på något vis hänger i luften. Det genomförandeavtal som vi nu fattar beslut om gör att vi kan knyta ihop bron och sluta övergångarna över Ulvsundaleden. Någon gång fram till 2021 kommer Tvärbanan enligt planen att vara klar fram till Ursvik, och 2023 kan vi åka hela vägen upp till Helenelund. Därmed har vi knutit ihop totalt fem kommuner med denna tvärbana, och det är just sådana satsningar som vi behöver i denna stad.

Jag yrkar härmed bifall till ärendet.

Anförande nr 183

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag har gjort vad jag har kunnat för att stoppa denna utbyggnad av Tvärbanan i landstinget, både i egenskap av sverigedemokrat och senare i egenskap av Vi socialkonservativa. Orsaken är helt enkelt att det blir för dyrt. Nyttan motiverar inte kostnaden.

Orsaken till att vi har hamnat i denna beklagansvärda situation är helt enkelt denna: Kring millennieskiftet upptäckte man att busstrafikens hastighet låg på i genomsnitt 14–15 kilometer i timmen. Då var det någon som kom på: Men hallå! Vi bygger spårväg! De har ju signalprioriteringar och dittan och dattan, och då går det ju snabbare! Så kan vi lösa framkomlighetsproblemet för kollektivtrafiken i innerstaden!

Man hänvisade till kontinenten och Frankrike, Tyskland, Hannover och sådana ställen där man under 80-talet hade satsat på spårväg. Man lyckades få landstinget med på båten, och man satte i landstinget igång och började satsa på spårväg. Vad man inte riktigt hade grepp om var detta: Det är dyrt att bygga spårväg i Sverige. Det är dyrare än på kontinenten, bland annat därför att säkerhetsregleringar som vanligt

är högre här i Sverige. Så hamnade man i denna situation, och man körde fast. Som jag sade i budgetsammanträdet i landstingsfullmäktige sommaren 2015 visade det sig att ni inte har råd. Mellan skål och vägg har man faktiskt även inom landstingets politiker förstått att detta blir för dyrt. Vi har inte råd att satsa på denna väldiga utbyggnad av spårväg. Det är därför vi ser att landstinget skär ned på spårvägsinvesteringarna. Ni bekymrar er för förlängningen av linje 7 till Norra Djurgårdsstaden. Det blir helt enkelt för dyrt i förhållande till kostnaden.

Därför har Vi socialkonservativa, och på den tiden Sverigedemokraterna, ett alternativ: Kör sådana bussar som introducerades i Malmö för ett par år sedan, sådana där tvåledade bussar som består av tre segment! De har nästan samma kapacitet som spårväg. Kör något slags BTR-lösning och ge dem signalprioritet och så vidare! Det blir billigare. Det var meningen att Malmöprojektet skulle spridas vidare i landet till Karlstad, Linköping och Stockholm, men tyvärr har det inte blivit så mycket av det.

Anförande nr 184

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Du talar om millennieskiftet, Rickard. Men man satte igång med det här 1996. Det var då man drog igång projektet.

Du har rätt i kritiken att det blir ofantligt dyrt i vissa delar när man bygger Tvärbanan. Man har byggt mer järnväg än spårväg, vilket jag vet har kritiserats från många håll i landstinget. Vi har ju inte så hemskt mycket med själva den delen av planeringen att göra, men det finns en sådan kritik.

Men när det gäller att det skulle ha att göra med att man fick en bättre prioritering än bussarna och så vidare kan jag säga att denna spårväg ytterst sällan går i gatumiljö. Det är egentligen bara i Sundbyberg. Den del vi bygger nu är helt separerad. Om vi nu skulle köra den typ av BRT-busslösningar som du vill ha där skulle vi behöva bygga helt nya gator också. Det skulle troligtvis bli lika dyrt som det här.

Anförande nr 185

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag tackar för att trafikborgarrådet började med att bekräfta min bild. Jag sade kring millennieskiftet. Han säger 1996. För mig är det faktiskt kring millennieskiftet.

Sedan bekräftade trafikborgarrådet min bild av att detta har blivit förskräckligt dyrt. Egentligen undrar jag varför trafikborgarrådet begärde replik. Du kommer ju bara här och berömmar mig. Du sade: Hurra, Rickard, vad du är bra och vad rätt du har i allting! Möjligen sköt du in någonting om bussar och att man skulle behöva specialbyggda vägar och så vidare. Grejen är att jag talade lite grann allmänt om spårväg som sådan och inte bara just detta. Det var mer i allmänna ordalag. Men även detta blir för dyrt.

Anförande nr 186

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Vi tycker att detta i huvudsak är bra. Det är ju ett enigt ärende. Vi har haft lite synpunkter som rör en del med detta sammanhängande frågor. Vi tycker att det är problematiskt att majoriteten inte har lyckats få fram de detaljplaner som krävs för att projektet ska kunna bli färdigt i god

takt, vilken har försenat det hela. Vi tycker att man lite grann har försummat sitt uppdrag som stad, som ju ska vara en pålitlig avtalspartner. Det är tråkigt att viktiga infrastrukturprojekt får stå tillbaka. När landstinget är berett att skriva på avtalet och står med pennan i handen händer det ingenting här, och det är tråkigt.

Det är nämligen ytterligare ett antal detaljplaner – jag kommer nu på rak arm inte ihåg exakt hur många, men jag tror att det är tolv – som kommer att behöva klubbas innan de fysiska ramarna för detta projekt är helt fastställda. Jag vill ta tillfället i akt att påminna majoriteten igen om hur viktigt det är att få fram dessa detaljplaner så fort som möjligt så att inte detta projekt sinkas ytterligare. Befolkningsutvecklingen i staden är en av våra hittills största utmaningar, och för att kunna möta den måste vi prioritera infrastrukturutbyggnad och kollektivtrafik, vilket man gör i detta projekt.

Detta gör det också möjligt att åstadkomma smartare byten mellan olika trafikslag, mellan tunnelbana och buss och mellan pendeltåg och tvärbana. Det tycker vi är bra. Men med dessa reservationer är vi positiva till detta.

Anförande nr 187

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Nu är det så här, om man ska hålla sig till sanningen, att de som har försenat projektet under många år är landstingsmoderaterna. Det har naturligtvis haft med bristande finansiering och oklara besked att göra. Det är ungefär samma problem som vi har med Spårväg City till Ropsten. Det är jätteproblem med detta.

Detaljplanerna kom, och vi tog dem i december. Det var det som var kopplat till den sista grenen, som vi hörde här tidigare, med trafikstart 2021. Det kommer under detta år ett antal löpande planer. Det är väl anpassat till den tidsplan som landstinget till slut lyckades samla sig kring. Förseningarna ligger i första hand inte alls här, utan på ett helt annat ställe, uppe hos dig närbesläktade partivänner.

Anförande nr 188

Borgarrådet B r i n c k (M): Om Jan Valeskog inte vore så hemskt intresserad av att uppfostra fullmäktige hela tiden hade han kanske kunnat tänka efter och då konstatera att det faktiskt är staden som har planmonopol, och inte landstinget.

§ 25 Upprustning av tekniska installationer för Kulturhuset och Teaterhuset inom fastigheten Skansen 23 (Utl. 2018:9)

Anförande nr 189

K a r i n G u s t a f s s o n (S): Herr ordförande! Jag tror att väldigt många stockholmare har en relation till Kulturhuset. Jag tror att de flesta stockholmare har något minne av verksamheten i huset. Det kan vara det första mötet med någon av teaterns olika scener. Det kan vara den märkliga gropan i läsesalongen som fanns på bottenvåningen när jag var barn på 80-talet. Det kan vara alla de schackspelande, mestadels män, som satt på rad i huset. Det är också ett minne. Det kan vara minnen av långa fikastunder med panoramavy ut över Plattan.

Sedan huset byggdes på sent 60-tal har det varit en betydande del av vår stads siluett. Kanske har husets innehåll påverkat oss allra mest. Riksdagen huserade där under husets barndom och tolv år framåt. Teater, debatter, musik, sång, dans och kultur i alla former ryms där. Kulturhuset har tjänat stockholmarna väl i snart 50 år. Nu är det dags för en upprustning. Det handlar om renoveringar som är nödvändiga för hela husets verksamhet. Det är renoveringar som kommer att göra lokalerna mer attraktiva för alla hyresgäster i huset. Det besökscentrum som ska anläggas i bottenvåningen ska vara en mer naturlig entré för de besökare som kommer till huset.

Vi har i dagarna kunnat ta del av Kulturhuset Stadsteaterns resultat för 2017. Det är fantastiska uppgifter som i sig bara bekräftar värdet av detta hus och dess verksamhet. Tillsammans med fina recensioner hade Kulturhuset Stadsteatern 2017 en rekordstor publik för verksamhetens program och föreställningar. Totalt genomfördes 726 000 programbesök under 2017, att jämföra med 605 000 år 2016. Det är en ökning med 20 procent. Utöver detta har verksamheten haft det största biljettintäkterna någonsin i verksamhetens historia.

Jag hoppas att fler stockholmare kommer att skapa minnen i huset. Kanske kommer den första teaterupplevelsen att vara på någon av husets nio scener. Kanske kommer den första läsoplevelsen att vara i något av husets bibliotek. Kanske kommer konsten att bli en del av någons liv efter besök i någon av de tre gallerier som finns i huset. Kanske kommer intresset för film att väckas i husets biograf. Kulturhuset Stadsteatern har tjänat stockholmarna väl och kommer att fortsätta att göra det.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 190

A n e t t e H e l l s t r ö m (M): Ordförande! Kulturhuset Stadsteatern står inför en omfattande och nödvändig renovering. Vi moderater tycker att upprustningen bör genomföras för att bland annat underlätta samutnyttjandet av lokaler mellan olika verksamheter. Tyvärr saknar i dag den socialdemokratiskt ledda majoriteten satsningar och prioriteringar för att Kulturhuset ska bli en naturlig mötesplats för stockholmarna. Vi har i alla fall inte hört någonting om det.

Ni säger att ni ska göra ytorna attraktiva för nuvarande och kommande hyresgäster. Det ska bli jättespännande att höra vad ni ska göra. Vi moderater tycker att när vi nu ändå renoverar bör vi passa på att planera in förändringar och annan verksamhet. Kulturhuset är i dag ett stängt hus. Klockan 18 stänger de flesta av husets

restauranger och barer. De borde bidra med liv och rörelse. Mitt i centrala Stockholm borde detta i stället vara en plats som sjuder av liv med barer, restauranger och nöjesliv till sent på kvällen. Så har det sett ut tidigare, men så är det inte i dag.

Vi moderater tror samtidigt att det finns människor som är bättre på nöjesliv än Stockholms stads egna bolag. Uthyrning borde skötas av externa aktörer med kunskap och kontakter som staden inte har och som kan bidra till att huset skulle kunna leva upp igen. Med mer liv och rörelse i en av våra mest centrala byggnader ser vi även till att Sergels torg blir en trygg plats efter mörkrets inbrott.

Anförande nr 191

M i c k e S e i d (MP): Herr ordförande! Ledamöter, stockholmare och press! Jag skulle egentligen ha sagt någonting helt annat, men jag säger så här: Tack, Karin, för ditt anförande! Jag har ingenting att tillföra efter det, utan kan bara säga: Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 192

M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande och fullmäktige! Det här är en fantastisk byggnad som förtjänar all uppmärksamhet och allt som går att göra för att fräscha upp och rusta upp den. Huset är trots allt över 50 år gammalt, och det slits av 3 miljoner besökare per år. Det är en av få icke-kommersiella mötesplatser i Stockholm som måste värnas om. Det är också viktigt att den här upprustningen inte får äventyra Stadsteaterns fortsatta verksamhet efter renoveringen. Det får inte bli så att det blir alldeles för dyrt att besöka olika teaterföreställningar som äger rum där.

Anförande nr 193

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande och åhörare! Jag sällar mig till hyllningskören när det gäller Kulturhuset. Där finns en fantastisk verksamhet. Det är också en verksamhet för alla, och det är någonting som jag uppskattar väldigt mycket. Det finns verksamheter för barn, även små barn, för föräldrar, för teaterintresserade och för politiskt intresserade. Man kan gå på samtal. Pride House har huserat där. Kulturhuset har en otroligt stark och stor plats i Stockholm. Och det är bra att vi nu renoverar. Det behövs. Jag hoppas också att saker och ting delvis kommer att flytta ut under den tid då renoveringen sker, att man kan flytta till andra platser, att det finns en chans för människor som tidigare kanske inte har tagit del av det här att göra det samt att den publiken sedan flyttar med tillbaka när renoveringen är klar. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut och tycker att det är väldigt bra att det här görs nu.

§ 26 Stockholm Globe Arena (SGA) Fastigheter AB:s modernisering av Ericsson Globe (Utl. 2018:10)

Anförande nr 194

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag har följt Stockholms utveckling sedan jag flyttade hit 1976. Det är över 40 år sedan. Jag minns också debatten om Globen när den byggdes. Dock kommer jag inte ihåg – jag läste det i en gammal artikel – att det skulle heta Prins Bertil Arena. Det namnet försvann någonstans på vägen.

Globen kan på många sätt beskrivas som ett landmärke, inte bara för Stockholm utan också för Sverige. Stockholmarna har fått uppleva historiska ögonblick på arenan sedan den invigdes 1989. I februari 1990 kom Nelson Mandela till Sverige för ett statsbesök. Det var bara en månad efter hans frigivning efter 27 år i fängelse. Under besöket arrangerades Mandelagalán, där han höjde sin hand för frihet, jämlikhet och demokrati. För mig, med den bakgrund jag har, var det otroligt stort att Finland fem år senare fick sin allra första guldmedalj i ishockey-VM just i Globen. År 2013 fick Sverige sin första guldmedalj på hemmaplan i Globen. För många olika stockholmare är Globen en otroligt viktig plats. Eurovision Song Contest besökte Globen både 2000 och 2016, och det är givetvis en av de största musiktävlingar som över huvud taget finns i Europa.

Vi ska fortsätta att ligga i framkant med Globen. Nu genomför vi den största upprustningen, men också moderniseringen, sedan arenan byggdes för 30 år sedan. Vi gör det för att framtidssäkra de arenor vi har kvar. Mycket har hänt på 30 år med teknikens utveckling men också med vad publiken förväntar sig för uppgörelser på våra arenor. Ska vi kunna konkurrera måste vi vara bäst i Norden. Denna satsning är också en bra satsning för stockholmarna. Genom att minska antalet arenor kan vi bygga fler bostäder, arbetsplatser och handelsplatser för stockholmarna. Samtidigt får vi underjordiska träningsrinkar, vilket ökar isytan i Stockholm. Genom detta projekt hoppas jag att Ericsson Globe och dess utveckling ska fortsätta att ge stockholmarna besökare och historiska upplevelser, även de kommande 30 åren. Med det vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag. Just i det här ärendet vill jag också tacka SGA:s styrelse, som gemensamt har arbetat för detta och varit enig om hur det ska vara. Det känns riktigt bra, när det är så mycket pengar det handlar om.

Anförande nr 195

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! I dessa tider av fake news och alternativa fakta är det viktigt att vi i den här salen är noga med vad vi säger.

Mirja Räihä! Du sade att Nelson Mandela kom till Globen på statsbesök i februari 1990. Det gjorde han inte. I februari 1990 var han nyss frigiven från Robben Island. Han blev president – och därmed kapabel att göra statsbesök – först 1994.

Anförande nr 196

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! Vi kan väl också räkna hur många komman vi ska flytta i ärendet.

Anförande nr 197

P e t e r J ö n s s o n (M): Fru ordförande! Jag tackar Mirja Räihä så mycket för ett gott samarbete. Vi är helt eniga i detta ärende.

I dag är det en stor dag för Stockholms stads mest osynliga kommunala bolag. Bolaget är inte osynligt på grund av att det äger två av Stockholms stads mest synliga byggnader, Globen och Tele 2 Arena. Bolaget är osynligt därför att den nuvarande majoriteten tyvärr negligerar bolaget.

Det är klokt att vi i dag är eniga i SGA:s styrelse och i fullmäktige. Vi finansierar den här renoveringen genom att vi säljer byggrätter där Hovet nu står. Vilka som sedan ska flytta in i dessa kontor och bostäder är i dag för tidigt att säga, med en tydlig passning till ett tidigare ärende vi haft under kvällen. Det här är dock ett inriktningsbeslut.

Men glöm inte att Tele 2 Arena fortfarande inte är finansierad, trots att den nu varit i drift i över fyra år. Den skulle finansieras genom försäljning av tomter där Söderstadion stod samt tomten söder om Tele 2 Arena, den så kallade södra byggrätten. Det är fortfarande inte gjort, trots att Tele 2 Arena har varit i drift i över fyra år. Denna handlingsförklaring har kostat SGA Fastigheter stora pengar. Vi har fortfarande 3 miljarder i skuld. Förra året hade vi 48 miljoner i räntekostnad. Det blir ungefär 200 miljoner under en mandatperiod, helt i onödan. Men nu när vi har det här ärendet uppe har vi ett utmärkt tillfälle att använda detta momentum till att även finansiera Tele 2 Arena genom att sälja den nämnda marken, vilket fullmäktige tog beslut om under förrförra mandatperioden. Vi är ju eniga. För övrigt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 198

M e h d i O g u z s o y (V): Det är alldeles riktigt som du påpekar, Peter Jönsson, att det har varit stora förluster på grund av den försenade markförsäljningen, som delvis skulle finansiera det här projektet. Men du glömmer att samtidigt säga att den värdeökning som har skett efter att man kalkylerade med de här försäljningarna av två tomträtter väl kompenserar för de förluster som vi har gjort när vi inte har sålt i tid. Jag vill bara påpeka det.

Anförande nr 199

P e t e r J ö n s s o n (M): Det är helt rätt, men det är ren tur. Det kallas för spekulation. Vi ska naturligtvis följa kommunfullmäktiges beslut. Att vår handlingsförklaring under en högkonjunktur har lett till att marken har ökat i värde är inget skäl till att inte agera. Att räntan nu är låg är inte ett skäl till att låna mycket. Det är helt oansvarigt.

Anförande nr 200

A n d e r s L i n d e l l (MP): Fullmäktige och åhörare! Jag vill kort nämna någonting om en av de lyckliga konsekvenserna av det här ärendet. Det är väldigt kul att vi är överens. Det är kul att vi får en bredd av arenor i Stockholm. Jag vill prata lite om de två träningsrinkar som man får till i gamla Hovet och hur glädjande det är att vi än en gång kan vara lite kreativa och få till platser för breddidrott och ungdomsidrott. Jag hoppas att vi på ett bra sätt kan få in dessa i det bestånd vi har, så

att vi kan ha fler bokningsbara platser för breddidrotten i Stockholm, framför allt konståknigen och ungdomshockeyn. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 27 Inrättande av Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat (Utl. 2018:11)

Anförande nr 201

Borgarrådet L u h r (MP): Fru ordförande! Åhörare och fullmäktige! I år är det 25 år sedan Stockholms kommunfullmäktige gav det första uppdraget om att inrätta naturreservat på Årsta holmar och i Årstaskogen. Man brukar ju säga att kommunens kvarnar mal långsamt, men just i det här fallet kan man säga att processen för att inrätta ett naturreservat varit exceptionellt långsam. Arbetet med att inrätta naturreservat i Årstaskogen har i långa perioder legat på is. Några gånger har det lagts fram förslag som sedan har stoppats. Varför det har blivit så här är ganska otydligt. Men något som är tydligt är att det redan långt före min tid som politiker var väldigt svårt att komma överens om vad man skulle göra med skogen och holmarna.

Att det har blivit så här är för mig lite svårt att förstå, för jag tror att de flesta av oss här förstår det stora värde som området har som ett centralt naturområde. Området listades 2003 av länsstyrelsen som extra skyddsvärt, och för alla oss som vistas i skogen är det en självklarhet att det här området är unikt och en viktig del av Stockholm. Höjden, skogen och holmarna är en stark del av Stockholms väldigt speciella karaktär, med en blandning av bostäder, natur och vatten. Årstaskogen och Årstaviken är ett bra exempel på varför Stockholm är så speciellt, med en lummig vacker skog som på våren breder ut sig som en riktig central grön lunga upp från vattnet. Extra värdefullt för skogen är det centrala läget. Det blir en viktig plats för lugn och naturupplevelser för boende, både i Årsta och på Södermalm. Skogen bildar ett viktigt kärnområde för stadsnaturen och knyter även ihop andra grönområden med varandra. Skogen och holmarna är också väldigt viktiga som hemvist och barnkammare för stadens djur- och fågelliv. Årstaskogen och holmarna ger oss ren luft, rent vatten och fågelsång i staden. Det är en plats att vistas på för många, bland mycket annat.

Det finns i dag många som har tankar och åsikter om reservatets gränser, hur reservatet borde ha sett ut och om det över huvud taget skulle bli ett reservat. Jag är för min del oerhört glad över att i dag kunna stå här med ett gemensamt beslut om att reservatet ska inrättas, efter 25 års stridande och förhalande av skydd för denna oerhört viktiga skog. Jag vet att det finns många andra som gläds med mig i dag. Det skydd som skogen och holmarna får genom dagens beslut är inte främst till för dagens stockholmare, utan för de stockholmare som kommer att leva i staden om 30 år, 60 år eller 100 år. För våra barn, barnbarn och barnbarnsbarn är det här ett beslut som kommer att innebära att även de får chansen att uppleva skogen mitt i staden. I dag ger vi Årstaskogen ett starkare skydd, och det gör mig glad. Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag till inrättande av naturreservat för Årstaskogen och Årsta holmar.

Anförande nr 202

J o n a s N a d d e b o (C): Tack, Katarina Luhr! Du beskriver verkligen de fina värdena med Årstaskogen på ett väldigt fint och föredömligt sätt. Där är vi faktiskt överens. Årstaskogen är viktig, och den ska bli ett naturreservat.

Men jag måste också passa på att ta replik på dig när jag väl har dig här i talarstolen, för jag tror inte att du kommer att ta replik på mitt anförande senare. Förra veckan kunde vi lyssna till de lokala nyhetssändningarna och höra miljöborgarrådet erkänna

att man inte var helt nöjd med förslaget. Det är faktiskt lätt att förstå. Det är inte alltid så roligt att få stå upp för kompromisser när det inte känns helt hundra. Jag måste ställa frågan till dig: Hur ligger det i Miljöpartiets intresse att bygga bostäder i Årstaskogen och framför allt att bygga en bilväg in i skogen? Jag blir så nyfiken på hur det här kan ligga i Miljöpartiets linje. Jag är också nyfiken på vad ni har fått i gengäld för att gå med på det här förslaget. Jag får nog inget svar i den sista delen, men svara gärna på den första frågan.

Anförande nr 203

Borgarrådet L u h r (MP): Tack så mycket, Jonas, för din fråga! Som vi alla vet byggs det jättemycket i staden just nu. Vi har en skriande bostadsbrist. Men det gör också att det är så oerhört viktigt att inrätta naturreservat för framtiden för att vi ska spara viktig skog. I det här fallet gör vi det i dag. Vi kommer med ett gemensamt förslag om att inrätta ett naturreservat för att skydda den största delen av den här viktiga skogen. Det här är ett gemensamt förslag som vi kommer med från majoriteten för att kunna inrätta ett naturreservat. Det är skillnad mot när ni bestämde. Det ser man väldigt tydligt i dag, när Alliansen kommer med fyra helt olika förslag till beslut, allt från att inrätta ett naturreservat i enlighet med det förra förslaget till att inte göra något naturreservat alls. Det var svårt för er, och det blev inte heller något reservat. Enligt min egen åsikt är det bättre med ett inrättat reservat än ett icke inrättat reservat.

Anförande nr 204

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är riktigt roligt att vi i dag ska fatta beslut om att inrätta ett nytt naturreservat. Det är inte varje dag som det händer i fullmäktige. Parker, grönområden och i vissa fall naturreservat är oerhört viktiga beståndsdelar av en stad, framför allt av en stad som växer och förtätas så mycket som Stockholm gör just nu.

Centerpartiet har länge drivit att stadsplaneringen ska innebära att vi bygger och förtätar staden i kollektivtrafiknära lägen. Bygg på höjden och spara stadens parker och grönytor! Staden ska inte breda ut sig, utan den ska sträva högre upp mot himlen. Vi ska skapa ökad stads kvalitet med fler invånare som ändå har närhet till parker och grönområden. Genom att kombinera en hög, tät och stadsmässig bebyggelse med ökade resurser för parker, grönområden och naturreservat skapar vi en trevlig och eftertraktad stad. Det går att kombinera förtätning med att bevara grönområden. Och man behöver definitivt inte bygga bostäder i ett naturreservat.

För mig är det obegripligt hur Miljöpartiet har vikt sig för Socialdemokraterna på den här punkten. Jag har tidigare beskrivit detta svek som den största miljöpartistiska förlusten under mandatperioden. Kortfattat kan man säga att miljövännerna helt enkelt fick ge vika för betongsocialisterna.

Mitt och Centerpartiets tydliga budskap är: Bygg inte hus i Årstaskogen! Det finns så många bättre sätt och platser för dessa 800 bostäder. Det är till exempel betydligt enklare att lägga på två våningar i resten av Årsta – vips, så har man de här 800 bostäderna lösta. Eller så kan man, som Centerpartiet vill, generellt sett bygga högre i Stockholm.

Jag vet att vi inte fattar beslut om detaljplanerna för bostäderna på det här mötet, men det är i dag som slaget om skogen står. Det spelar faktiskt ingen roll att man utvidgat området med spridningsvägar – blir det bara en slänt kvar av Årstaskogen kommer de mänskliga rekreativvärdena helt klart att bli sämre. Det blir inte mycket skogskänsla kvar. Det finns absolut många delar i det här förslaget som är bra, eftersom stora delar överensstämmer med det förslag som vi arbetade fram och lade fram under förra mandatperioden. Men i många delar är det ett sämre förslag än vårt. Därför har vi ett eget förslag till beslut där vi fastslår 2014 års gränser och inte föreslår att det ska byggas några hus i Årstaskogen. Vi vill att Årstaskogen ska fortsätta att kunna upplevas som en skog. Bifall till Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen!

Anförande nr 205

Borgarrådet L u h r (MP): Jag kände mig kallad att ta replik. Jag har en fråga till dig, Jonas. Ni har ju gått ut ganska hårt med att det inte ska byggas någonting i skogen. När vi ärvde reservatsförslaget från er, det som ni inte lyckades inrätta, fick jag väldigt mycket mejl och telefonsamtal om delar som folk – ekologer och andra – ville att vi skulle involvera och ta in i reservatet. Det handlade om kolonilotter som låg utanför. Det handlade om att förlänga reservatet från bro till bro. Det handlade om spridningsvägar och utsiktsberg. Nu när ni kommer med ett eget förslag, som ni kan lägga fram helt fritt, tar ni inte med de här delarna utan lämnar dem fortfarande utanför. Jag undrar: Varför gör ni så, när ni nu kan göra ett helt eget förslag till ett nytt reservat?

Anförande nr 206

J o n a s N a d d e b o (C): Det som vi står fast vid är att vi tyckte att vi hade ett bra förslag som vi lade fram under 2014. Det viktigaste här, och det som frågan faktiskt gäller, är ju om vi vill bygga 800 bostäder i skogen eller inte. Detta vill vi markera genom att hålla oss till de riktlinjer som vi hade för 2014.

Ytterligare spridningsvägar kan säkert vara bra – om det nu skulle vara från bro till bro. Men det är ju fortfarande så att det lämnas en hel del kvar fram till Skanstullsbron, så frågan är hur mycket det blir av spridningsvägen åt det hållet när byggplanerna kring Skanstull kommer att drivas fram. Frågan är hur stor nytta det blir av det. Men jag förstod att Miljöpartiet inte ville lägga fram ett förslag som var mindre till ytan än det som vi lade fram 2014. Jag förstår att man behövde breda ut det. Men de delar som ni nu tar bort och där ni vill bygga hus är också av hög kvalitet.

Anförande nr 207

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi vet två saker när det gäller Centern. Det ena är att det inte hade blivit något naturreservat alls här med Centern, varken förut eller nu. Det andra – det här är väldigt typiskt för Centern; populistiskt, skulle jag kalla det – är att man har en universallösning när man inte klarar av att göra avvägningar, nämligen att bygga skyskrapor. Så gjorde ni när det gällde frågan om en fotbollsplan på Kungsholmen, Jonas Naddebo, och så gör ni även här. Jag skulle vilja veta vad Årstaborna skulle säga om skyskrapor eller jättehöga hus i Årsta. Men ni tycker att ni klarar er undan genom att hänvisa till att de här höga husen ska byggas *någonstans*, och så slipper ni ta ställning till olika enskilda frågor. Ett är dock säkert: Med Centern hade det inte blivit något naturreservat.

Anförande nr 208

J o n a s N a d d e b o (C): Jan Valeskog! Jag undrar var du har varit under de 40 år då vi har kämpat för att Älvsjöskogen ska bli naturreservat. Det här beror helt på hur man ser på vilken politik som vi driver. Ni ska inte komma och kleta på oss att vi skulle ha föreslagit skyskrapor i Årsta. Det är osant. Men det är klart att vi har en helt annan stadsbyggnadspolitik. Vi vill inte att staden ska breda ut sig på grönområdenas bekostnad. Detta är helt sant. Vi ser att det finns plats och möjligheter att bygga skyskrapor i Stockholm, kanske inte i Årsta, men på andra platser. Vi har en helt annan politik. Vi tror på att man ska bygga tätt i kollektivtrafiknära lägen och inte bygga hus i grönområden. Vi vill spara de här parkerna och grönområdena, så att framtidens generationer också kan bo i en väl fungerande stad med goda stadskvaliteter.

Anförande nr 209

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det känns väldigt ovant att ta replik på en centerpartist, och det ska verkligen inte bli någon vana. Men jag tycker att Centerpartiet i det här fallet gör det väldigt lätt för sig. Det var inte många år sedan som vi tog oss för pannan när Centerpartiet föreslog kasino på Årsta holmar. Jag hör att flera här i salen skrattar. Jag skrattade också, för jag trodde inte att det var sant när jag först hörde om det förslaget, men det var ju sant. Ni ville ha detta.

Nu är den högsta sanningen i Centerpartiets politik att ni sedan evigheter tillbaka har drivit att hela Årstaskogen samt Årsta holmar ska bli ett naturreservat, alltihop. Nu har ni glömt det radikala förslaget om kasino på Årsta holmar, förstår jag. Hur kommer det sig att ni har glömt det, Jonas Naddebo?

Anförande nr 210

J o n a s N a d d e b o (C): Att Björn Ljung och jag står på olika sidor i stadsbyggnadsdebatten är inte någon nyhet. Han har tagit repliker på mig i ”fel” talarstol förut.

När det gäller Årsta holmar har vi haft många olika kreativa förslag. De har handlat om hur vi ska kunna öka tillgängligheten och förbättra möjligheten att komma ut på Årsta holmar. Vad gäller huruvida det var ett kasino eller inte som var föreslaget kan jag säga att jag vet att vi beskrev det som Stockholms Copacabana. Ibland behöver man ha lite spetsiga förslag. Men det handlade ju inte om att ta bort de naturvärden som finns på Årsta holmar, utan det handlade om att tillgängliggöra Årsta holmar för stockholmarna. Precis på samma sätt vill vi tillgängliggöra Årstaskogen och inte till exempel bygga igen de naturliga entréer till skogen som finns, som i det förslag som majoriteten går fram med i dag. Vi vill att naturen ska vara tillgänglig för stockholmarna, och vi vill göra det möjligt för oss att komma ut i naturen och få de rekreativa värdena.

Anförande nr 211

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Tack, fru ordförande och ledamöter, och inte minst tack till våra tappra åhörare! Vi får tillstå att det har varit en rätt lång och krokig väg, men nu ser det faktiskt ut som att vi i kväll kommer att kunna fatta beslut om att inrätta ett naturreservat i Årstaskogen, och det är på det hela taget en positiv händelse. Detta innebär att den största delen av den här vackra, välanvända och

ekologiskt och även kulturhistoriskt viktiga gröna lungan i söderort kommer att bevaras för överskådlig framtid. Och det behövs. Det bor redan många i området, och staden planerar för ytterligare omkring 20 000 bostäder i och omkring Årsta. Ingen kan därför säga att ett bevarande av Årstaskogen är ett uttryck för något slags nimbyism – not in my backyard. Är det någonstans som staden expanderar är det ju här.

Vad det handlar om är att Stockholm är och enligt vår avsikt ska förbli en grön och blå stad med sin unika stadsnära natur i behåll. I dag visar vi att vi menar allvar med det, liksom när vi inom kort förhoppningsvis inrättar naturreservat i Rågsved och Hagsätra.

Exakt hur gränserna ska dras har som sagt diskuterats fram och tillbaka. Det förslag till reservat som vi går fram med i dag är lite större än det förslag som var ute på samråd i höstas. Vi har lagt till det populära området runt Trollparken. Någonstans runt 80 procent av dagens Årstaskog hamnar innanför reservatsgränsen. Det är bra, men jag får också faktiskt erkänna att Vänsterpartiet gärna hade velat se att ännu större delar av Årstaskogen hade omfattats av reservatet. Vi tycker ändå att det är väldigt viktigt att gå fram med förslaget. Inte minst är det viktigt eftersom det nu faktiskt finns en majoritet för det. När vi nu ser att Moderaterna helt avslår alla förslag om ett naturreservat i Årsta och Kristdemokraterna bara vill att Årsta holmar ska omfattas av reservatet hoppas och tror vi att alla som vill bevara Årstaskogen inser att det är viktigt att vi fattar detta beslut här och nu.

Jag vill också förtydliga en sak på förekommen anledning. I dag beslutar vi inte om att bygga i någon del av Årstaskogen. Vi har inte tagit ställning för någon markanvisning eller något särskilt förslag om att bygga bostäder. Det är viktigt att komma ihåg. Om något ska byggas i närheten av det här reservatet ska det upp som nya ärenden i stadens nämnder och ut på samråd och så vidare. Det enda vi beslutar om i dag är att inrätta naturreservatet Årstaskogen–Årsta holmar, och det tycker vi faktiskt är värt att fira. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 212

J o n a s N a d d e b o (C): Rikard! Precis som du säger ska man bygga 20 000 bostäder. Det är just med anledning av att man bygger så mycket i Årsta som det är så himla viktigt att vi får till detta naturreservat, så att vi får de här rekreativa värdena. Då behöver det vara en skog som upplevs som en skog och inte som en slänt eller en nyindragen bilväg.

Jag vet att vi inte fattar beslut om detaljplanerna för bostäderna nu, men man förbereder ju för dem. Man undantar områden som tidigare var utritade som naturreservat. Ni talar faktiskt om att ni förbereder bostäder där, så på något sätt blir det här ändå en del av beslutet. Jag ser att Vänsterpartiet har fått böja sig för betongsocialisterna i det här fallet. När vi nu bygger 20 000 bostäder i Årsta borde det väl inte ha varit omöjligt för oss att undanta de här plättarna av skogen också, så att vi hade haft en riktig skog att gå i.

Anförande nr 213

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Vi har som sagt dividerat om gränserna fram och tillbaka. Vårt förslag är faktiskt lite större än det ni föreslår, Jonas Naddebo. Ert

förslag kapade av några kolonilotter, vilket jag tycker var lite onödigt. Vårt förslag sträcker sig längre österut, vilket är viktigt för spridningskorridorerna.

Jag skulle också vilja säga att det finns en avgörande skillnad mellan vårt och ert förslag som talar till vår fördel, nämligen att det finns en majoritet för vårt förslag i fullmäktige. Jag måste återkomma till just den punkten.

Vi är inte, tror jag, koopterade av några betongsocialister. Däremot får du gärna referera till oss som ekosocialisterna.

Anförande nr 214

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Som flera har varit inne på är det glädjande att vi kan skydda Årstaskogen som ett naturreservat och därmed kan utveckla ett stadsnära naturområde. Vi kommer att göra området tillgängligt för fler för friluftsliv och rekreation. Det blir 66 hektar stort och därmed större än tidigare förslag, vilket också har noterats här. Vi arbetar för fler naturreservat i Stockholm. Rågsved och Hagsätra samt Kyrkhamn är områden som vi också vill skydda.

Mot bakgrund av den stora befolkningstillväxten i regionen – närmare 40 000 per år eller ett nytt Malmö vart tionde år – måste det också byggas betydligt fler bostäder i Stockholms län. I Stockholms bostadskö står nästan 600 000 personer, även om inte alla behöver en bostad omgående. Utan fler bostäder och bättre trafikinfrastruktur kommer den här regionen inte att klara en hård internationell konkurrens med Europas andra tillväxtregioner. Den aktuella regionplanen, som landstinget ska besluta om senare i år, talar om 22 000 nya bostäder varje år i länet, och en del av dem kommer naturligtvis att byggas i Stockholms stad. Vi har stor enighet, åtminstone i teorin, om att vi mellan 2010 och 2030 ska bygga 140 000 bostäder, och det måste ske i samtliga stadsdelar.

En bra avvägning måste ske under den här processen, så att vi både klarar bostadsmål och behåller skyddsvärda gröna områden. Om vi inte skyddar viktiga gröna områden, vilket det finns flera partier här som inte vill, kommer de här skyddsvärda områdena på sikt också att exploateras. I Årstaskogen finns det exempel på politiska förslag på 5 000 bostäder i hela området, som vi nu från majoritetens sida i stället vill göra till naturreservat. Det förklarar också varför den borgerliga majoriteten aldrig hade klarat av att genomföra ett naturreservat i Årstaskogen. Centern är ett levande bevis för det.

Exploateringsstrycket är stort i Stockholms stad, så det är viktigt att skydda de områden som är viktiga för gröna samband och ekologiska spridningsvägar och därmed har höga naturvärden. Som väl känt är har vi gjort ändringar i det här förslaget, som var på samråd hos sakägare hösten 2017. Synpunkter från både stadsdelsnämnden och många närboende om betydelsen av den så kallade Trollskogen gjorde att den nu ingår i förslaget till reservat. Det är en bra förändring. Likaså har det gjorts en mindre nödvändig justering vid kvarteret Hornavan vid Årstaliden.

Sammanfattningsvis är det mycket bra att vi nu äntligen kan åstadkomma ett attraktivt naturreservat med höga rekreativa värden. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 215

Karin Ernlund (C): Det är intressant att höra det nya stadsbyggnadsborgarrådet resonera kring stadsbyggnadspolitiken. Men för att förtydliga: Är det alltså Socialdemokraternas stadsbyggnadspolitik att göra naturreservat av grönområden i ytterstaden men exploatera och bygga bostäder i grönområden i innerstaden? Är det Socialdemokraternas politik att bygga punkthus glest i skogsdungar?

Anförande nr 216

Borgarrådet Valeskog (S): Att vi ska bygga glest och på ett visst sätt vet jag inte varifrån du har fått, Karin Ernlund. Vi kommer att få bygga i samtliga stadsdelar, som jag sade. Jag tror inte på Centerns alternativ, att bygga skyskrapor eller andra väldigt höga hus för att kompensera för det ena eller andra. Jag tror att det skulle bli väldigt trist för Årstaborna att få höga hus, till och med skyskrapor, i sin stadsdel. Det tror jag skulle skapa ännu mer opinion och bråk.

Anförande nr 217

Maria Östberg Svanelind (S): Ordförande och fullmäktige! Det är fantastiskt att vi äntligen kan fatta beslut om att inrätta ett naturreservat i Årstaskogen. Vi har kämpat länge för detta. Vi har hört många inlägg om hur lång tid det här har tagit. Under tiden har Stockholm växt. Trycket på mark är enormt.

Men en stad är så mycket mer än bostäder och arbetsplatser. Tillgången till natur är viktig för friluftsliv, rekreation och god hälsa, inte bara för dagens invånare, utan också för framtida generationer. Det är också därför som det är så viktigt att fullmäktige i dag förhoppningsvis vågar fatta det här beslutet, som innebär att vi fredar mark för detta ändamål.

Jag blev lite inspirerad tidigare av en kollega från ett annat parti som jag lyssnade på. Som ledamot i miljö- och hälsoskyddsnämnden säger jag därför att jag i övrigt bara kan instämma i vad vår ordförande i nämnden har sagt. Det var ett lysande inledande anförande. Jag är stolt över att få yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 218

Jonas Naddabo (C): Maria! Jag känner dig från miljö- och hälsoskyddsnämnden. Du är en sann miljövän. Jag måste få passa på att fråga dig hur du tycker att det rimmar med din vision att dra in en bilväg. Det är ju faktiskt så i förslagen som har kommit fram; man ska angöra de tänkta husen från parksidan, vilket innebär att man kommer att ingripa i det här området ytterligare genom att det ska gå en väg in i området. Detta kan väl inte rimma med dina ambitioner om hur ett naturreservat ska hanteras, Maria?

Anförande nr 219

Maria Östberg Svanelind (S): Jag är stolt, men möjligen inte helt nöjd. Just i det här fallet är det ändå så att jag tror att det kommer att fungera, till och med i de där delarna. Vi har ett förslag på bordet som vi kommer att kunna fatta beslut om, och det är det viktigaste för mig: att vi faktiskt kommer att inrätta ett naturreservat i Årstaskogen.

Anförande nr 220

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Jag ska vara ganska kortfattad. Årstaskogen, med sitt läge mellan Saltsjön och Mälaren, är ett väldigt viktigt område för oss stockholmare. Det är också viktigt att Årstaskogen förblir ett större område för lek, rekreation och sportutövande. Sverigedemokraterna har under den tid vi har suttit här i fullmäktige förespråkat ett naturreservat. Det är bra att det nu, som det ser ut, kommer till stånd.

Men det förslag som ligger ändrar förutsättningarna jämfört med tidigare. Den ursprungliga planen för ett naturreservat har ju naggats i kanten. Det blir en ökad bebyggelse jämfört med ursprunglig plan, och vi vet inte riktigt hur det blir med utformningen av byggnaderna. Hur som helst inkräktar förslaget mycket på den ursprungliga planen. Men det finns ingen detaljplan, och nu tar vi givetvis inte ställning till det där med skyskrapor, som Centern påstås ha talat om. Jag tror inte så mycket på den idén. Jag tror ännu mindre på hugskottet – om det nu har funnits – om ett kasino på Årsta holmar.

Det är lite förvånande att Moderaterna och Liberalerna har bytt fot. Det kanske till och med är så att de stöder kapitalets intressen i det här fallet. De tycker att det är bra som det är med det skydd som grönområden och parker redan i dag åtnjuter enligt plan- och bygglagen. Vi i SD tror inte att det är så enkelt.

Jag sade inledningsvis att jag skulle vara ganska kortfattad. För att inte komplicera det här för presidiet yrkar SD därför i linje med Centerpartiet på att föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås och att Årsta holmar och Årstaskogen inrättas som naturreservat enligt de gränser som fanns i 2014 års förslag till beslut från exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Anförande nr 221

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Vår stad växer i rekordfart, och den måste få fortsätta att växa. Det innebär bland annat att vi tar mark i anspråk och uppför byggnader, vägar och annan infrastruktur för att kunna inrymma en växande stad. Jag är inte alls avog mot den expansiva takt stadens tillväxt nu har, men helt ärligt får detta inte ske på vilken bekostnad som helst. Att inrätta ett naturreservat i Årstaskogen är därför viktigt. Det gör att vi säkerställer viktiga grönområden för rekreation, för vår hälsa, för växtlighet som bidrar till bättre miljö, bättre luft och ett bättre klimat samt för möjlighet till motion, avkoppling och återhämtning. Allt detta kan vi åstadkomma med Årsta naturreservat, allt i en stadsnära skog.

Miljö och expanderingsfråga måste gå hand i hand. Det är en framtidsfråga att både bygga hållbart och bevara och skapa grönområden. Därför är detta förslag om ett 66 hektars naturreservat välavvägt. Det möjliggör för bostäder, men framför allt bevarar det grönområden och säkerställer detta för en lång tid framöver. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 222

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Även om majoriteten är väldigt stolt och glad denna kväll, vad det verkar, är ändå detta ett ärende som verkar glädja ganska få utanför den här salen. Nätverket Yimby – Yes in my backyard – är väldigt kritiskt till ärendet. De menar att det inte byggs tillräckligt stadsmässigt och att det är

för få bostäder. Samtidigt har flera boende varit kritiska därför att de menar att naturreservatet är för litet och de föreslagna bostäderna för många. Det är få av dem som har hört av sig som har varit nöjda. Det kanske förvisso gäller ganska många andra ärenden också, men i alla fall.

Det kan självklart finnas skäl till att inrätta nya naturreservat, bland annat för att skydda biologisk mångfald och för att skapa gröna oaser för människor. Men Kristdemokraterna anser att det ska råda en stor försiktighet med att instifta nya naturreservat. Risken är att man lägger en våt filt över ett område och att man försvårar eller rent av omöjliggör en framtida utveckling som kan anses vara rätt och helt nödvändig i framtiden. Särskilt i ett så centralt läge som Årstaskogen, med närhet till både kollektivtrafik och övrig bebyggelse, är det dumt att låsa fast användningen för generationer av stockholmare framöver.

Gränserna för det föreslagna reservatet är dessutom dragna efter en planerad bebyggelse. Denna bebyggelse lämnar dock mer att önska vad gäller stadsmässighet. Den binder heller inte samman Gullmarsplan och Årstadal på ett tillräckligt bra sätt. I stället borde man skapa ett stadsmässigt samband mellan Årstadal och Gullmarsplan med kontakt med vattnet; det gröna blir då en del av den nya stadsdelen. Nu är risken stor att det blir ytterligare en stadsdel med gles punkthusbebyggelse, och det tycker jag vore ett stort misstag.

Att värna och ta hand om stadens grönområden innebär inte nödvändigtvis att man måste inrätta nya naturreservat. Det kan ske på annat sätt. Det finns många grönstrukturer och populära grönområden i Stockholm som inte är naturreservat och som man tar hand om på ett fint sätt.

Av de här anledningarna vill vi avslå förslaget om att göra Årstaskogen till naturreservat och i stället nöja oss med att inrätta Årsta holmar som reservat. Jag yrkar därmed bifall till Kristdemokraternas yttrande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 223

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att Erik Slottner kan yttra sig om hur byggnationen ska se ut i skogen när vi inte ens har antagit några markanvisningar. Det här ärendet rör sig helt om att inrätta ett naturreservat.

Jag skulle också vilja kommentera påståendet att man om man inrättar ett naturreservat lägger en våt filt och förhindrar bebyggelse för generationer framåt. Vi kan också säga att det är motsatsen som gäller. Om man ställer hus på naturmark förhindrar man den här naturmarken att fortleva för generationer framåt. Det är bara ett förtydligande jag vill göra.

Anförande nr 224

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Här fick jag plötsligt en blackout under min sista talarminut i fullmäktige. Jag glömde helt enkelt bort vad du sade i början, Katarina.

Vad jag menar med det andra är att naturreservat är väldigt svåra att upphäva. Jag förstår din retoriska poäng, men ibland får man känslan av att det kanske är lättare att

riva en byggnad än att upphäva ett naturreservat. Men nu ska vi såklart inte riva byggnader.

Jag glömde helt enkelt bort vad du sade först. Jag ber om ursäkt för detta och går och sätter mig.

Anförande nr 225

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Fru ordförande! Jag tänkte börja med att knyta an till Jonas Naddebos och Björn Ljungs diskussion och säga att det inte var ett kasino som föreslogs, utan en nattklubb. När jag tittade på nätet hittade jag en artikel om detta från den 2 juli 2010. Där säger Per Ankersjö, den dåvarande centerpartistiska gruppledaren, att ”det borde vara rimligt att göra naturreservat av Årstaskogen men låta människor få tillgång till Årsta holmar”. Tar man det citatet och sedan lägger till nattklubben är det i min värld inte naturvärdena som kommer i främsta rummet.

När det här förslaget går igenom är det ju så att det är stadsdelen som har ansvaret. Jag är ordförande för Södermalms stadsdelsnämnd. Vårt ansvar är Årsta holmar, medan Enskede-Årsta-Vantör har ansvaret för Årstaskogen. Jag vill berätta att vi har tänkt att vi i sommar ska ha får som ska beta där. Sommarjobbade unga ska få skapa en grodgöl och dessutom hässja hö. Sedan ska vi under augusti och september som tidigare ha en gratisbåt, så att det finns möjlighet att komma och besöka holmarna.

Jag skulle vilja avsluta genom att yrka bifall till kommunstyrelsens alldeles utmärkta förslag.

Anförande nr 226

J o n a s N a d d e b o (C): Anders! Det är fantastiskt hur Centerpartiets stadsbyggnadspolitik och naturreservatspolitik får fäste. Intresset på den socialistiska sidan i salen är oerhört starkt. Det gläder mig.

Vi kan nu konstatera att det var en nattklubb som vi ville ha. Men det vi också kan konstatera är att vi faktiskt har satt Årsta holmar på kartan. Det var nog många, till och med på Södermalm, som inte riktigt visste vad det här var för något slags bortglömda små öar. Och båten till Årsta holmar skulle jag vilja säga är ett konkret resultat av vårt förslag till bro till Årsta holmar. Bron kunde inte riktigt byggas, men det kunde i alla fall komma fram en båt till Årsta holmar. Där har vi faktiskt gjort en stor nytta.

Du talade också om det här med att ha naturvärdena i fokus. Vi går alltid till val på att vi ska sätta både naturvärden och de mänskliga rekreationsvärdena tillsammans, för det är de värdena som måste samverka i en stad – inte bara naturvärdena, utan också de mänskliga värdena.

Anförande nr 227

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Jag tycker att ni väldigt ofta förtjänstfullt sätter fokus på olika saker, Jonas Naddebo. Jag skulle till och med vara så djärv att säga att ni är bäst i opposition.

Anförande nr 228

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande och fullmäktige! Jag tycker att det är jättebra att vi tar det här beslutet i dag. Det är fantastiskt med ett naturreservat så centralt i Stockholm. Det är många som har poängterat att det har tagit tid, och det är sant. Men nu är vi framme. Vi har ett förslag som har en majoritet i fullmäktige, och det är faktiskt hela förutsättningen för att det över huvud taget ska bli ett reservat. Om vi inte skulle göra det här nu vore risken väldigt stor – med tanke på oppositionens förslag – att det inte skulle bli ett reservat.

Erik Slottnér! Du sade att det är farligt att låsa fast ett område på det här sättet för generationer framåt. Men detta är ju hela poängen med ett reservat. Jag förstår att det skulle bli svårt för er att komma överens när du motsätter dig hela tanken med reservatet, nämligen att det ska vara fastlåst för generationer framåt för att vi ska se till att det inte avgörs av till exempel ett maktskifte som leder till att de styrande inte kan komma överens om hur det ska vara.

Anförande nr 229

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi har diskuterat naturreservat ganska många gånger här i fullmäktige, och det gör vi rätt i. Jag vill återigen påminna om det naturreservat som heter Nackareservatet. Det kallades Nackareservatet i ungefär 50 år innan det blev ett reservat. Det var först när Sten Nordin och Erik Langby gemensamt undertecknade att det skulle bli ett reservat som det verkligen blev ett reservat, trots att det alltid i folkmun hade hetat Nackareservatet.

I det här fallet talar vi om Årstaskogen och Årsta holmar. Jag har en bestämd uppfattning om att Årsta holmar blev betydligt mer känt efter det att Centern kom med sitt förslag om nattklubb och bro. Men nattklubb, bro och naturreservat hänger inte ihop. Låt vara att Hellasgården numera har bra mat och att man till och med kan få en öl efter att man har idrottat och bastat, men det är ingen nattklubb. Det kan jag försäkra er om. Jag känner inte till några naturreservat där det finns nattklubbar. STF:s fjällstationer finns förvisso till och med i nationalparker. Men det är fortfarande inga nattklubbar.

Det jag vill säga med det här är att jag tycker att ord och handling ska hänga ihop. Jag tycker inte att det är rimligt att bedriva en stadsbyggnadspolitik som möjliggör att man ena dagen kan föreslå en nattklubb och nästa dag ett naturreservat. Det är lite grann som Bo Baldersons bok om det här roliga statsrådet, ni vet, vars miljöpolitik innebar att han kunde såga ned en ek i ett naturreservat och därefter ställa sig på stubben och hålla ett brandtal för miljöpolitiken.

I Liberalerna har vi gjort ett övervägande: Ska vi gå på de gamla gränserna, eller ska vi gå på de gränser som nu föreslås? Vi ansåg att vi måste få med större delen av det östra koloniområdet, vilket nu har lyckats med den nya gränsdragningen. Vi är helt övertygade om att det går att bygga bostäderna också – i anslutning till reservatet, för det är det man har reservaten till. Man bygger bostäder alldeles intill. Då blir det bra politik. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 230

Cecilia Obermüller (MP): Fru ordförande, åhörare och fullmäktige! Genom det här beslutet skyddas äntligen större delen av Årstaskogen samt hela Årsta holmar. Beslutet handlar om naturreservatet, inte om eventuella byggnationer. Det är en senare och separat fråga och diskussion.

Centern hade åtta år på sig att inrätta reservatet, men inget hände. Däremot kom ett förslag om broar till Årsta holmar och förflugna idéer om kasinoverksamheter på holmarna. Nu gör Centern ett stort nummer av skyddet, men hallå! Och som ett ytterligare påpekande: Ni värnar om Årstaskogen, men att Rågsveds friområde, som även det har mycket höga naturvärden, ska få skydd som naturreservat motsätter ni er. Är Hagsätras och Rågsveds befolkning och natur inte värda ett naturreservat?

Varje gång naturreservatsförslaget för Årstaskogen har kommit upp har det krympt. Nu är vi faktiskt framme vid ett beslut om att skydda skogen. Det är ett större område än 2014, om än marginellt. Allianskompisarna i form av Moderaterna vill över huvud taget inte skydda området. Kristdemokraterna vill enkom skydda holmarna. Det skulle bli som Miljöpartiet befarat – ingenting blir till slut kvar att skydda. Miljöpartiet vill verkligen bifalla kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 231

Karin Ernlund (C): Jag noterar att flera miljöpartister försöker göra ett nummer av att Centerpartiet står fast vid förslaget från 2014 och vill göra ett bättre naturreservat. Jag tycker att det är lite konstigt att ett parti som ofta pratar om demokrati och vikten av att utveckla demokratin inte tycker att ett oppositionsparti ska stå fast vid sina politiska förslag bara för att ni har gjort en dålig deal med Socialdemokraterna, Cecilia Obermüller.

Anförande nr 232

Cecilia Obermüller (MP): På åtta år lyckades ni inte inrätta något reservat över huvud taget, Karin Ernlund. Det tycker jag säger allt. Nu inrättar vi ett reservat som är större än förslaget med 2014 års gränser. Och detta beslut handlar om naturreservatet, inget annat.

Anförande nr 233

Kristina Lutz (M): Fru ordförande, åhörare och ledamöter! Jag har verkligen sett fram emot att diskutera den fantastiska Årstaskogen, som nyttjas av mig och många andra, inte bara på sommaren utan hela året om. Jag tillhör dessutom till och med dem som ganska regelbundet badar runt Årsta holmar.

Den här debatten handlar som sagt inte om bostäderna. Den frågan ska vi ta i nästa omgång. Nu handlar det om naturreservatet.

Jag blir personligen upprörd av alla påståenden om att Moderaterna inte bryr sig om naturmarken eller inte vill skydda Årstaskogen. Det är naturligtvis inte sant. Det är inte heller sant att vi inte vill skydda naturvärdena eller se till att människor både i dag och i morgon och många år i framtiden ska kunna nyttja Årstaskogen och allting som den har att erbjuda.

Men här handlar debatten om huruvida vi ska göra om Årstaskogen till ett naturreservat eller inte. Där säger Moderaterna nej. Vi vill att staden själv ska ha rådighet över sin egen mark. Detta har exempelvis Erik Slottnér pratat om. Det handlar också om en demokratifråga: Vill vi att det är staten eller kommunen som ska bestämma över marken. Stockholms stad har redan i dag genom plan- och bygglagen möjlighet att reglera användningen av stadens mark. Vi tycker också att det är där som detta ska regleras. Det behövs dessutom en långsiktig utredning av den framtida grönstrukturen.

Jag hade mycket annat jag ville säga, men klockan drog iväg. Därför kortar jag ned mitt anförande och yrkar bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen,

Anförande nr 234

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag reducerar det här till *en* fråga, Kristina Lutz. Förlåt, men du säger att ni vill värna naturmarken, trots att ni inte vill ha ett naturreservat. Det hade kanske varit lite trovärdigt om det inte varit så att ni väckt en motion i fullmäktige om att bygga 5 000 bostäder i Årstaskogen. Min fråga är helt enkelt: Hur ska ni göra det utan att skövla största delen av skogen?

Anförande nr 235

K r i s t i n a L u t z (M): Motionen om bostäder handlar ju inte om exakt det område som utgör den största delen av naturreservatet, utan den handlar om ytterkanterna och om att bygga högre och tätare i de delar som vi tittar på runt omkring Årstaskogen.

Anförande nr 236

Borgarrådet L u h r (MP): Ni har en idé om att göra något slags framåtsiktande plan för grönstrukturen med ett 100-årsperspektiv, Kristina Lutz. Länsstyrelsen har ju tagit fram en förteckning över ett antal grönområden som måste skyddas och som de har föreslagit ska få ett högre skydd. Det handlar om Årstaskogen, Älvsjöskogen, Rågsveds friområde, Hagsåtraskogen och andra skogsområden som vi vill lägga ett skydd på. Men nu är ni helt emot naturreservatsbildningar. Då har ni ett argument som säger att ni inte vill att staten ska bestämma över marken. Jag undrar då: Har ni förstått att det är ett kommunalt naturreservat som vi inrättar, att det är kommunens reservat?

Anförande nr 237

K r i s t i n a L u t z (M): Ja, vi har förstått att det är ett kommunalt reservat. Det här är som sagt någonting som har försiggått ganska länge. Jag var inte med 2014, och debatten började till och med innan dess. Debatten har pågått under lång tid. Ja, jag är alltså medveten om att det är ett kommunalt reservat. Nu är jag inte expert på den lagstiftningen helt och hållet, men vad jag förstår och vad jag vet är det trots allt så att marken skyddas av helt andra regleringar om det blir ett reservat än om vi gör detta enligt plan- och bygglagen, det vill säga reglerar det där och skyddar marken enligt lagen i stället för att göra den till ett reservat, oavsett om det är kommunalt eller inte.

Anförande nr 238

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Som var och en förstår är det svårt att få plats med 5 000 bostäder kring Årstaskogen, vilket ni föreslår, Kristina Lutz. Jag har svårt att

se hur det ska gå att genomföra. Möjligtvis kan det gå om man bygger Centerns skyskrapor. Jag vet inte om det är det som är tänkt. Men 5 000 bostäder gör nog att hela området försvinner.

Jag måste ändå fråga om det här med att ha kontroll över marken. Om man bildar ett naturreservat förlorar man kontrollen, säger Moderaterna. Men ni har de facto röstat för Västra Älvsjöskogen som naturreservat. Vad är skillnaden?

Anförande nr 239

K r i s t i n a L u t z (M): Det vet jag faktiskt inte, Jan Valeskog. Mitt ärliga svar är att jag inte kan svara på det.

Anförande nr 240

M e r v i M ä k i n e n A n d e r s s o n (S): Ärade ledamöter och presidium! Jag har inte gått upp i talarstolen för att dividera om vem som har sagt vad när. Men jag skulle vilja säga att det finns ett fel som har sagts i kväll, nämligen av min ärade ordförande. Det är i och för sig 25 år sedan ett politiskt beslut togs, men det första embryot till detta kom för nästan 27 år sedan. Jag minns det därför att det var samma år som jag gifte mig och samma år som jag flyttade permanent till Årsta. Sedan dess har jag höjt min röst i den här frågan i alla forum jag har kommit åt, till glädje och sorg för många. Men nu är vi här. Till alla närvarande och till alla nuvarande och kommande generationer: Varsågod, ni i Stockholms stad, här är ert nya naturreservat!

Anförande nr 241

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Detta är ett fascinerande ärende. Knappast har något annat ärende under hela denna mandatperiod sett så splittrade partier. Alliansen skriver ofta gemensamma reservationer. Här tycker varje alliansparti någonting för egen del. Även majoriteten är splittrad. Sammantaget känns det nästan som att det har slagit ned en bomb här och att alla bara springer som yra höns kors och tvärs om varandra.

Den röda tråden är att man bekymrar sig över överexploateringen av Årstaskogen. Då kan man fråga sig hur vi har hamnat i den här situationen. Om vi snackar årtal kan vi väl gå tillbaka till mitten av 1980-talet, med den nya ekonomiska geografin – new economic geography – där Paul Krugman var en ledande person som så småningom fick Nobelpriset. Sedan kom en annan våg där man fokuserade på att det skulle vara klusterbildningar överallt. Man skulle satsa på agglomereringseffekter och stora arbetsmarknadsregioner. Det var under 90-talet. Då greps ni allihop: Stockholm ska växa! Vi ska ha massor av människor! Ju större stad desto bättre! Då blir det mångfacetterat, och alla de mest fantastiska saker händer!

Den här politiken har ni drivit i flera decennier. Stockholm ska bli större och större! Vi ska bli fler och fler! Och så blir ni plötsligt överrumplade av att alla människor inte får plats. Bostäderna får inte plats. I landstinget har man blivit bekymrad: Nej men vad är det här? Det börjar uppstå trängsel i kollektivtrafiken! Här är ni också bekymrade: Oj, vi måste bygga igen alla våra grönområden! Barnen får inte skolgårdar och rastgårdar så det räcker till!

Jaha? Som om man inte kunde ha förstått det redan från början! Alltså är det er egen politik som har skapat den här förvirrade situationen – som bara kommer att förvärras, eftersom ni med en dåres envishet driver på med samma befolkningsökningspolitik.

Ja du, Jackie Nylander! Man vet inte om man ska skratta eller gråta när man betraktar dessa snillens excellenta tänkande och slutledningsförmåga.

Anförande nr 242

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Mycket har sagts i den här debatten. Vi har hört ett stadsbyggnadsborgarråd yra om skyskrapor i Årsta, något som inte är speciellt sant.

Eftersom ni i majoriteten är så oense i den här frågan förstår jag att ni verkligen försöker hålla fast vid att det ändå finns en majoritet för det här förslaget. Det är egentligen det som är kärnan. Sedan försöker ni blanda bort korten och framhålla att det inte är nu vi tar beslut om bostäderna. Det tar vi i annan ordning, säger ni. Men det skymmer ändå inte sikten. När ni nu tar fram det här förslaget gör ni också avsteg från det lite större förslaget till reservat och bygger bostäder.

Sedan var det någon som sade att detta är större än vårt förslag från 2014. Ja, det är 1,7 procent större. Ni har ju lyssnat på kritiken och tagit tillbaka Trollparken för att inte verka helt lomhörda inför den opposition som finns mot förslaget. Det är väl klokt att ni faktiskt lyssnar till vissa delar, men jag tycker ändå att det finns så många delar i det här som är sådana att ni kunde ha gjort någonting bättre. Det fanns ett förslag 2014 som vi hade arbetat fram. Nu tog det er tre år att komma fram till den kompromiss ni har fått majoritet för. Jag må väl säga att jag faktiskt hade lite högre förväntningar på Miljöpartiet med dess höga svansföring. Ni borde ha kommit fram till ett bättre förslag. Jag yrkar fortsatt bifall till vårt förslag i kommunstyrelsen.

§ 28 AB Stockholmshems nyproduktion av bostäder i Rustmästaren 2 m.fl. Bergholmsbacken, i stadsdelen Bagarmossen (Utl. 2018:12)

Anförande nr 243

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! Klockan är mycket, och jag tänker inte hålla något linjetal. Jag tänker helt enkelt yrka bifall till vårt förslag att bygga 180 hyresrätter inom vårt bolag Stockholmshem i Bagarmossen. Det här är en del av ett program som vi från början inte var helt förtjusta i men som efter en lång omarbetning har lett till att vi ska bygga 620 bostäder i Bagarmossen samt något som vi har kämpat för väldigt länge, nämligen en stor idrottshall.

Anförande nr 244

K a d i r K a s i r g a (S): Fru ordförande! Kommunfullmäktige! Borgarrådet Ann-Margarethe Livh har yrkat bifall till förslaget. Jag är som ordförande för Stockholmshem också glad över det här projektet, som kommer att kosta 545 miljoner kronor och innebära välbehövliga hyresbostäder för stockholmarna. Bifall till kommunstyrelsens förslag!